

Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: **ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

ΜΕΛΕΤΗ – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: *ΔΟΥΒΛΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΝΑ*
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: **ΜΠΟΥΛΕΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛ.
Πρόλογος	5
Εισαγωγή	6

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	9
I. Οργανόγραμμα του Δήμου Ιωαννιτών.....	9
II. Κοινωνική και επιχειρηματική δραστηριότητα του Δήμου Ιωαννιτών.....	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

A. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	22
I. Παιδεία	22
II. Υγεία	24
III. Κοινωνική πρόνοια:	26
α. Παιδικοί Σταθμοί	26
β. Μέριμνα για την Τρίτη ηλικία	27
IV. Πολιτιστική Υποδομή:	28
α. Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο	28
β. Βιβλιοθήκες – Μουσεία	29
γ. Πολιτιστικοί Φορείς	30
V. Αθλητισμός – Αναψυχή	31
VI. Ανακεφαλαίωση – Συμπεράσματα	34
B. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	36

I. Μεταφορική υποδομή:	36
α. Υπερτοπικά Δίκτυα Μεταφορών	36
β. Οδικό Δίκτυο Πόλης	39
γ. Μελέτη Κυκλοφοριακής Οργάνωσης και Στάθμευσης Πόλης Ιωαννίνων	44
II. Δίκτυο Ύδρευσης	46
III. Δίκτυο Αποχέτευσης (ακαθάρτων και ομβρίων):	47
α. Γενικά	47
β. Δίκτυο Ομβρίων	47
γ. Δίκτυο Ακαθάρτων	48
IV. Διαχείριση Απορριμάτων	49
α. Γενικά	49
β. Μηχανισμός Αποκομιδής και Χώροι Διάθεσης Απορριμάτων	49
γ. Προγραμματισμένος Σχεδιασμός Διαχείρισης Απορριμάτων	49
V. Τηλεπικοινωνίες	52
VI. Ανακεφαλαίωση – Συμπεράσματα	53
Γ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ....	56
I. Το Λεκανοπέδιο Ιωαννίνων	56
II. Η πόλη των Ιωαννίνων	58
III. Η Λίμνη Παμβώτις	62
IV. Το θεσμικό καθεστώς Δόμησης	63
V. Τάσεις ανάπτυξης της πόλης	68
VI. Ανακεφαλαίωση – Συμπεράσματα	71
Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	73
I. Οικονομικές σχέσεις με την υπόλοιπη Ελλάδα	73
II. Οικονομικές σχέσεις με την Αλβανία	75
III. Οικονομικές σχέσεις με τον Ευρωπαϊκό χώρο	76
IV. Τα συγκριτικά οικονομικά πλεονεκτήματα των Ιωαννίνων	76
V. Συλλογικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες	77
VI. Επιλογή στόχων για την υποστήριξη των τοπικών παραγωγικών δραστηριοτήτων	79
VII. Φορείς τοπικής ανάπτυξης	80

VIII. Συμπεράσματα	81
E. Συμμετοχή του Δήμου Ιωαννιτών σε κοινοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες για το χρονικό διάστημα 1995-1996	82
ΣΤ. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	86

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

A. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	93
I. Παιδεία	93
II. Υγεία	95
III. Κοινωνική Πρόνοια	96
α. Παιδικοί σταθμοί	96
β. Τρίτη ηλικία και άτομα με ειδικές ανάγκες	98
γ. Νεολαία	99
IV. Πολιτιστική υποδομή	101
V. Αθλητισμός – Αναψυχή	104
VI. Συμπεράσματα	106
B. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	108
I. Μεταφορική υποδομή	108
II. Δίκτυο Ύδρευσης	112
III. Δίκτυο Αποχέτευσης (ομβρίων και ακαθάρτων)	113
IV. Διαχείριση απορριμάτων.....	113
V. Τηλεπικοινωνίες και Τηλεματική.....	115
VI. Συμπεράσματα.....	116
Γ. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	118
I. Κέντρο Πόλης και Τοπικά Κέντρα	118
II. Στρατόπεδο Βελισσαρίου (Ακραίο)	122

III. Παραλίμνιες Περιοχές	125
IV. Φυσικό Περιβάλλον: Λίμνη και Πράσινοι Χώροι	127
V. Συμπεράσματα	132
Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	134
Ε. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ(1999).....	141
ΣΤ. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ Γ.Κ.Π.Σ.	146
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ	152

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η περιγραφή της παρούσας κατάστασης του Δήμου Ιωαννιτών, με τρόπο που επιμερίζεται σε διάφορους τομείς δραστηριότητας. Λάβαμε υπόψη τις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες του τόπου, καθώς και τον έως τώρα αποκλεισμό των Ιωαννίνων για ποικίλους λόγους και εργαστήκαμε στη βάση της πολεοδομικής ανάπτυξης της περιοχής και της ανάδειξης της τεχνικής υποδομής. Θα επιχειρήσουμε να οριοθετήσουμε τα επιμέρους προβλήματα και τις ιδιαιτερότητες από πολλές απόψεις και να θέσουμε στόχους προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης και βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης και να προτείνουμε λύσεις για την αξιοποίηση των υπαρχουσών υποδομών και την ανάδειξη της οικονομικής εμβέλειας και τη βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης στον κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα.

Ό,τι ενδεχομένως έχει παρουσιαστεί χωρίς πληρότητα ή μένει ακάλυπτο, παρά τη δεδομένη δική μας ευθύνη, οφείλεται και στο γεγονός ότι στοιχεία απαραίτητα δεν ήταν προσβάσιμα ή διαθέσιμα κατά τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής της μελέτης.

Τέλος θα θέλαμε ολόψυχα να ευχαριστήσουμε όλους εκείνους που μας βοήθησαν πρακτικά και μας στήριξαν ψυχικά ώστε να φέρουμε εις πέρας την εργασία αυτή. Θα ήταν ασυγχώρητη παράλειψη να μην ευχαριστήσουμε ξεχωριστά τον επιβλέποντα καθηγητή κύριο Ιωάννη Μπουλέ, για την βοήθεια και την αμέριστη συμπαράστασή του. Επίσης ευχαριστούμε τους υπαλλήλους του δήμου Ιωαννιτών και τους ιδιωτικούς συμβούλους διαχείρισης τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Εισαγωγή

Τα Ιωάννινα είναι το κέντρο του ομώνυμου Λεκανοπεδίου, δηλαδή μιας εκτεταμένης περιοχής που περιβάλλεται από ορεινούς όγκους και λοφοσειρές. Στο ΒΑ τμήμα δεσπόζει το όρος Μιτσικέλι με υψόμετρο 1.810 μ. Κεντρική θέση στο Λεκανοπέδιο καταλαμβάνει η Λίμνη Παμβώτις με τα Ιωάννινα στη δυτική της όχθη και το Νησί.

Υ Η ιστορία των Ιωαννίνων είναι στενά συνυφασμένη με την Λίμνη δεδομένου ότι αυτή αποτελεί πηγή ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας. Πρέπει ευθύς εξαρχής να τονισθεί ότι ο κύριος φορέας διαχείρισης της Λίμνης είναι το Υπουργείο Γεωργίας, ενώ ο Δήμος Ιωαννιτών παρεμβαίνει μόνον μέσα από την Δημοτική Επιχείρηση Λίμνης Ιωαννίνων (Δ.Ε.Λ.Ι.) ο κατεξοχήν φορέας που αναπτύσσει έντονη δραστηριότητα για το παρόν και το μέλλον της Λίμνης.

Κατά την προηγούμενη δεκαετία άρχισε ένας έντονος προβληματισμός για την αντιμετώπιση της ραγδαίας υποβάθμισης της Λίμνης λόγω βαρύτατης μόλυνσης από τις περιβάλλουσες αστικές, γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Λήφθηκαν τότε σημαντικές αποφάσεις (δημιουργία της Δ.Ε.Λ.Ι., κατασκευή βιολογικού καθαρισμού, απομάκρυνση κτηνοτροφικών μονάδων και βιοτεχνίας) που ήδη έχουν αντιστρέψει την αρχική αρνητική κατάσταση και ανοίγουν αισιόδοξες προοπτικές. Χ

Ο Δήμος Ιωαννιτών αποτελεί ως γνωστόν το κέντρο της Περιφέρειας Ηπείρου, του Νομού Ιωαννίνων και της ευρύτερης περιοχής του λεκανοπεδίου. Επομένως, κάθε προσπάθεια προσέγγισης των προβλημάτων της πόλης, της διαπίστωσης των αναπτυξιακών της προοπτικών και της επεξεργασίας των προτάσεων αναπτυξιακής επίλυσης των προβλημάτων, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το ευρύτατο αυτό πλαίσιο της κεντρικής σπουδαιότητας των Ιωαννίνων.

Η τοπογραφική ανάπτυξη της πόλεως των Ιωαννίνων ήταν γραμμική μέχρι το 1987 και περιοριζόταν μεταξύ της δυτικής όχθης της Λίμνης και μιας παράλληλης με αυτή χαμηλής λοφοσειράς (υψόμετρο 640 μ.). Ο γραμμικός αυτός χαρακτήρας κατά μήκος της Λίμνης εντάθηκε με τις εντάξεις στο σχέδιο πόλης που έγιναν μετά το 1987 καθώς έλαβαν χώρα επεκτάσεις στις περιοχές Λασπότοπος, Βοτανικός και

Βρυσούλα. Εντούτοις, προστέθηκε και μια νέα διεύθυνση στην ανάπτυξη της πόλης που σε γενικές γραμμές ταυτίζεται με την περιοχή του Πανεπιστημίου.

Η σχέση της πόλης με την Λίμνη προσδιορίζεται από το ανάγλυφο του εδάφους. Αλλού το έδαφος και μαζί του η πόλη κατεβαίνουν ομαλά προς την Λίμνη: είναι η περίπτωση της οδού Αβέρωφ που κατεβαίνει προς το ιστορικό κέντρο της πόλης και από εκεί προς τις περισσότερο (Μώλος) ή λιγότερο αξιοποιημένες (νοτιοδυτικά του Κάστρου) παραλίμνιες περιοχές. Αλλού, οι υπάρχουσες υψομετρικές διαφορές σε συνδυασμό με τις αποστάσεις λειτουργούν σαν εμπόδιο: είναι η περίπτωση των περιοχών από την κεντρική πλατεία της πόλης (Πλατεία Πύρρου) μέχρι το Αρχαιολογικό Μουσείο, που βρίσκονται ψηλά ως προς τη Λίμνη.

Τα έντονα φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής (Μιτσικέλι, λοιπές περιβάλλουσες οροσειρές και Λίμνη) είναι ορατά από πολλά σημεία της πόλης και συμβάλλουν στην δημιουργία μιας εικόνας με αρκετά υψηλές αισθητικές αξιώσεις, αν και τα γνωστά προβλήματα της εμπορευματοποίησης της δόμησης έχουν ήδη αφήσει και στα Ιωάννινα το αρνητικό αποτύπωμά της.

Το Ιστορικό Κέντρο είναι οριοθετημένο και περιλαμβάνει το Κάστρο και την περιοχή έξω από αυτό που ορίζεται από τις οδούς Μετσόβου, Γεβρασιού, Αβέρωφ, Κάνιγγος, Ανεξαρτησίας, Π. Μελά, Φιλικής Εταιρείας, Αθηναγόρα και Πλατεία Μαβίλη¹.

Ένας σημαντικός αριθμός όψεων (πάνω από 120) σε κτίρια κυρίως εκτός Κάστρου έχει χαρακτηριστεί διατηρητέος. Ήδη παρουσιάζονται ενέργειες εκ μέρους ορισμένων ιδιοκτητών για την αξιοποίηση των ακινήτων τους, αλλά η κίνηση αυτή είναι ακόμη στην αρχή.

¹ ΦΕΚ 605/Δ/02.10.1989

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

I. Οργανόγραμμα του Δήμου Ιωαννιτών

Η δομή και η οργάνωση του δήμου Ιωαννιτών έχει διαμορφωθεί όπως δείχνουν τα ακόλουθα στοιχεία που έχουν εγκριθεί από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Ηπείρου και έχουν δημοσιευθεί στο υπ' αριθμ. 1421/99, τεύχος 'β φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως ως εξής:

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση, οι δραστηριότητες των υπηρεσιών του Δήμου Ιωαννιτών κατανέμονται σε δύο διοικητικές ενότητες: στις κεντρικές υπηρεσίες και στις αποκεντρωμένες υπηρεσίες.

Οι αποκεντρωμένες υπηρεσίες αποτελούν γραφεία διοικητικής εξυπηρέτησης στα δημοτικά διαμερίσματα των Μαρμάρων, του Σταυρακίου και του Νεοχωρόπουλου.

Οι κεντρικές υπηρεσίες έχουν διαρθρωθεί σε 16 γραφεία, τμήματα και διευθύνσεις, ώστε να είναι αποτελεσματικότερη η λειτουργία τους και φιλικότερη στην εξυπηρέτηση των πολιτών. Διαρθρώνονται ως εξής:

1. Γραφείο Γραμματειακής Υποστήριξης Δημάρχου.
2. Γραφείο Γραμματειακής Υποστήριξης Οργάνων Διοικήσεως (Αντιδημάρχων, Προέδρου Δημοτικού Συμβουλίου, Γενικού Γραμματέα).
3. Γραφείο Ειδικών Συνεργατών, Ειδικών Συμβούλων, Επιστημονικών Συνεργατών.
4. Γραφείο Νομικής Υπηρεσίας.
5. Γραφείο Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων.
6. Γραφείο Τύπου και Μ. Μ. Ε.
7. Γραφείο Ενημέρωσης Πολιτών.
8. Γραφείο Κοινωνικής Πολιτικής.

9. Τμήμα Δημοτικού Συμβουλίου, Δημαρχιακής Επιτροπής, Επιτροπών Δημοτικού Συμβουλίου, Συνοικιακών Συμβουλίων και Τοπικών Συμβουλίων.
10. Τμήμα Προγραμματισμού – Οργάνωσης – Πληροφορικής – Στατιστικής.
11. Τμήμα Μουσείων και Πολιτισμού.
12. Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών που απαρτίζεται από Τμήμα Προσωπικού, Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης και Ληξιαρχείου, Τμήμα Γενικής Γραμματείας και Διοικητικής Μέριμνας και Γραφείο Λοιπών Διοικητικών Θεμάτων.
13. Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών που απαρτίζεται από Τμήμα Λογιστηρίου – Προϋπολογισμού, Τμήμα Εσόδων, Τμήμα Ταμείου, Τμήμα Μισθοδοσίας και Ασφάλισης Προσωπικού, Γραφείο Προμηθειών – Διαχείρισης Υλικών – Αποθήκης, Γραφείο Δημοτικής Περιουσίας – Κληροδοτημάτων, Γραφείο Χορήγησης Αδειών Καταστημάτων Υγειονομικού Ενδιαφέροντος και Γραφείο Διοικητικής Υποστήριξης.
14. Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών που απαρτίζεται από Τμήμα Τεχνικών Έργων, Τμήμα Επισκευών, Συντηρήσεων και Εργοταξίου (πλην Συντήρησης, Επισκευής Οχημάτων), Γραφείο Κυκλοφοριακών Θεμάτων και Γραφείο Διοικητικής και Λογιστικής Υποστήριξης.
15. Διεύθυνση Πολεοδομίας που απαρτίζεται από Τμήμα Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Τοπογραφικών Εφαρμογών – Κτηματολογίου, Τμήμα Έκδοσης Οικοδομικών Αδειών και Ελέγχου Αυθαιρέτων, Γραφείο Ιστορικού Κέντρου και Γραφείο Διοικητικής Υποστήριξης.
16. Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Διαχείρισης Απορριμμάτων που απαρτίζεται από Τμήμα Περιβάλλοντος και Διαχείρισης Απορριμμάτων, Τμήμα Πρασίνου και Νεκροταφείου, Τμήμα Δημοτικής Αστυνομίας, Γραφείο Κίνησης – Επισκευής και Συντήρησης Οχημάτων και Γραφείο Διοικητικής Υποστήριξης.

Ο λεπτομερής τρόπος λειτουργίας της κάθε υπηρεσίας, η διάρθρωση των τμημάτων σε γραφεία, η λειτουργία αποκεντρωμένων γραφείων σε δημοτικά διαμερίσματα, οι αρμοδιότητες των υπευθύνων των γραφείων και οι θέσεις εργασίας κάθε γραφείου, η ανάθεση και οι περιγραφές καθηκόντων των υπαλλήλων, καθώς και οποιαδήποτε άλλη εσωτερική διαδικασία διοίκησης ή λειτουργίας του δήμου, ορίζονται με αποφάσεις του Δημάρχου ή καθορίζονται με ειδικούς κανονισμούς λειτουργίας που συντάσσονται με απόφαση του Δημάρχου μετά από εισήγηση των αρμοδίων προϊσταμένων.

Σύμφωνα με το προαναφερθέν Φ. Ε. Κ., ο αριθμός των τακτικών οργανικών θέσεων με σχέση εργασίας Δημοσίου Δικαίου ανά κατηγορία εκπαίδευσης ορίζεται ως ακολούθως:

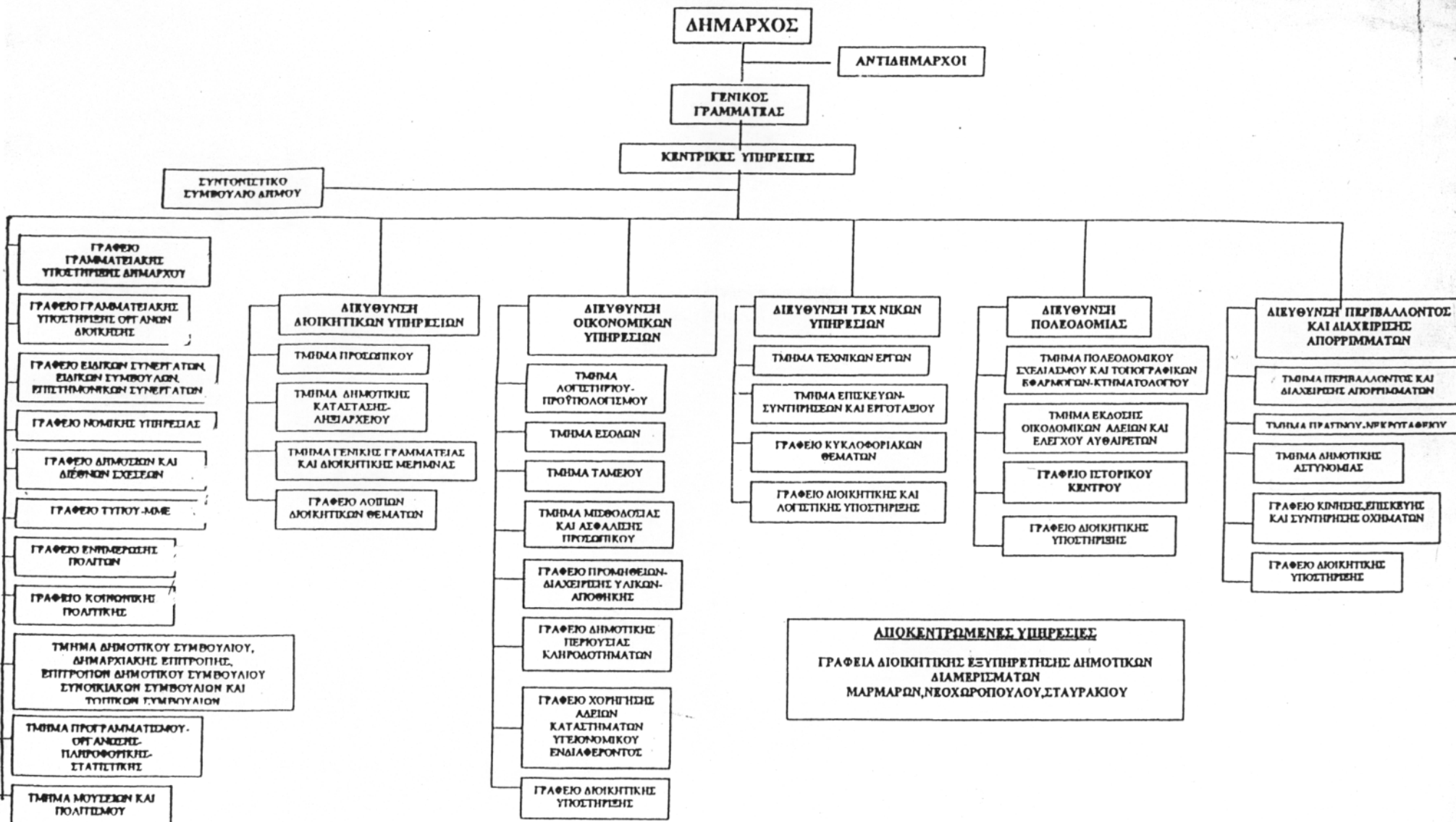
- Κατηγορία Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης: 67 θέσεις.
- Κατηγορία Τεχνολογικής εκπαίδευσης: 38 θέσεις.
- Κατηγορία Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: 241 θέσεις.
- Κατηγορία Υποχρεωτικής εκπαίδευσης: 169 θέσεις.

Γενικό σύνολο: 515 θέσεις.

Ο αριθμός των προσωρινών θέσεων με σχέση εργασίας Δημοσίου Δικαίου στο σύνολο εκπαίδευσης ορίζεται σε 139 θέσεις. Ο αριθμός των προσωρινών θέσεων με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου αορίστου χρόνου ορίζεται σε 17 θέσεις. Ο αριθμός των προσωρινών θέσεων με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου ορισμένου χρόνου ορίζεται σε 43 θέσεις διαφόρων ειδικοτήτων για την αντιμετώπιση εποχιακών, περιοδικών και πρόσκαιρων αναγκών.

Επιπροσθέτως, έχουν ορισθεί τρεις θέσεις Ειδικών Συνεργατών ή Ειδικών Συμβούλων ή Επιστημονικών Συνεργατών, μία ειδική θέση Γενικού Γραμματέα και μία θέση Ιδιαιτέρου Γραμματέα δημάρχου καθώς και δύο θέσεις Δικηγόρων για το Γραφείο Νομικής Υπηρεσίας.

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

II. Κοινωνική και Επιχειρηματική Δραστηριότητα του Δήμου Ιωαννιτών

α. Γενικά

Οι Δημοτικές Επιχειρήσεις του Δήμου Ιωαννιτών έχουν συσταθεί με ειδικό νόμο, είναι αυτοτελείς, δεν ανήκουν στο οργανόγραμμα του Δήμου και έχουν δικά τους επενδυτικά προγράμματα. Ο Δήμος ορίζει τα Διοικητικά Συμβούλια, ελέγχει τους ισολογισμούς και τους απολογισμούς και έχει λόγο στον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων τους.

Σε γενικές γραμμές οι Δημοτικές Επιχειρήσεις σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και ανεξάρτητα από την νομική μορφή που κατά τόπους λαμβάνουν, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: σε αυτές που προσφέρουν έργο το οποίο λόγω της φύσης του ή του ποσοστού κέρδους που αναμένεται να αφήσει δεν προσελκύει επιχειρηματίες από τον ιδιωτικό τομέα (π.χ. ένα πνευματικό κέντρο ή μία σχολή παραδοσιακής μουσικής), και σε αυτές οι οποίες δραστηριοποιούνται σε τομείς που αποτελούν παραδοσιακό πεδίο δράσης του ιδιωτικού τομέα (π.χ. ένα τουριστικό περίπτερο, ένα εστιατόριο).

Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία, τα κριτήρια τόσο για την ίδρυσή τους όσο και για τη συνέχιση της λειτουργίας τους δεν μπορούν να είναι αυστηρά λογιστικά. Αν οι Δημοτικές Αρχές - οι οποίες σε τελική ανάλυση δεν μπορούν να είναι τίποτα άλλο παρά η συλλογική μορφή έκφρασης των αναγκών και επιθυμιών των ίδιων των δημοτών που τις εξέλεξαν - κρίνουν ότι υπάρχει κάποιου είδους ανάγκη την οποία ο ιδιωτικός τομέας είτε δεν μπορεί είτε δεν είναι διατεθειμένος να την καλύψει, είναι υποχρεωμένες να επέμβουν. Η διάσταση αυτής της επέμβασης περιορίζεται μεν από το μέγεθος των διαθέσιμων πόρων και των προτεραιοτήτων που υπάρχουν, δεν μπορεί όμως να περιορίζεται από το στενό πλαίσιο των κατηγοριών κόστος-κέρδος.

Όσον αφορά τη δεύτερη κατηγορία των δημοτικών επιχειρήσεων, αυτές οι οποίες δραστηριοποιούνται σε παραδοσιακά πεδία δράσης του ιδιωτικού τομέα και ανταγωνίζονται από αυτόν, τα κριτήρια είναι προφανώς διαφορετικά. Αν για διάφορους λόγους μία τέτοια επιχείρηση είναι κερδοφόρα και με τον τρόπο αυτό εκτός του ότι συντηρεί τον εαυτό της συμβάλει και στα Δημοτικά Ταμεία, τότε φυσικά η συνέ-

χιση της λειτουργίας της επιβάλλεται. Το ίδιο ισχύει και για μία Δημοτική Επιχείρηση η οποία μπορεί βέβαια να μην παρουσιάζει κέρδη, αλλά τουλάχιστον να μην είναι παθητική. Η συνέχιση της λειτουργίας της επιβάλλεται είτε γιατί προσφέρει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της σε τιμές χαμηλότερες από αυτές του ιδιωτικού τομέα προσφέροντας έτσι κοινωνικό έργο, είτε γιατί σε τελευταία ανάλυση διατηρεί - χωρίς να επιβαρύνει το κοινωνικό σύνολο - θέσεις εργασίας οι οποίες δεν πρέπει να χαθούν.

Στην περίπτωση όμως που μία Δημοτική Επιχείρηση αυτής της κατηγορίας παρουσιάζει παθητικό και ταυτόχρονα το μέλλον της δεν προβλέπεται αισιόδοξο, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Μία τέτοια επιχείρηση δεν έχει λόγο συνέχισης της λειτουργίας της: ή έχει ήδη εκπληρώσει το κοινωνικό της έργο και δεν μπορεί να προσφέρει τίποτα πλέον ή η εξέλιξη κατέστησε την συνέχιση της λειτουργίας της μη βιώσιμη ή ήταν μια λανθασμένη επιχειρηματική απόφαση από την αρχή.

Εξυπακούεται βέβαια ότι η διάκριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών δεν είναι απαραίτητο να είναι πάντοτε τόσο ευκρινής. Έτσι για παράδειγμα η πρωτοβουλία του Δήμου Ιωαννιτών να ανοίξει μία καφετέρια (π.χ. "Κυρά Φροσύνη") σε μία σχετικά αναξιοποίητη περιοχή δίπλα στην λίμνη των Ιωαννίνων, άνοιξε ένα καινούργιο πεδίο ανάπτυξης στον ίδιο τον ιδιωτικό τομέα.

Η πρωτοβουλία αυτή του Δήμου, εκτός του ότι αποδείχτηκε πολύ κερδοφόρα για τον ιδιωτικό τομέα, άλλαξε τον τρόπο ψυχαγωγίας των κατοίκων της πόλης με το να μεταφέρει ουσιαστικά ένα μέρος της ψυχαγωγικής δραστηριότητας γύρω από την λίμνη. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι στις αρχές της δεκαετίας του 1980 η πόλη των Ιωαννίνων διέθετε περίπου 70 καταστήματα ψυχαγωγίας, ενώ σήμερα έχει περίπου 350.

**β. Οι Δημοτικές Επιχειρήσεις του Δήμου Ιωαννιτών.
Παρουσίαση, στοιχεία βιωσιμότητας, προοπτικές.**

Οι Δημοτικές Επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται ή πρόκειται να δραστηριοποιηθούν από τον Δήμο Ιωαννιτών είναι, μαζί με τις θυγατρικές τους, οι ακόλουθες:

Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Ιωαννίνων (Δ. Ε. Υ. Α. Ι.)

Με τον Νόμο 1069/1980 συστάθηκαν σε πολλές πόλεις της χώρας με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους επιχειρήσεις ύδρευσης - αποχέτευσης με αντικείμενο την μελέτη, κατασκευή και συντήρηση των δικτύων ύδρευσης - αποχέτευσης (ακαθάρτων και ομβρίων υδάτων) και την κατασκευή σταθμών βιολογικής επεξεργασίας των λυμάτων. Με βάση τον νόμο αυτό, οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων αυτών μπορούν να καθοριστούν με απόφαση του οικείου Δημοτικού Συμβουλίου τόσο σε αντικείμενο (π.χ. αποκομιδή και διαχείριση απορριμμάτων), όσο και σε περιοχή ευθύνης (π.χ. όμοροι Δήμοι). Οι επιχειρήσεις αυτές θεσμοθετούνται με έκδοση Προεδρικού Διατάγματος και διοικούνται από ίδια συμβούλια που ορίζονται από το οικείο Δημοτικό Συμβούλιο.

Η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Ιωαννίνων (Δ.Ε.Υ.Α.Ι.) διοικείται από 9μελές Δ.Σ. στο οποίο προΐσταται Γενικός Διευθυντής. Στο Δ.Σ. συμμετέχουν 4 Δημοτικοί Σύμβουλοι, 1 εκπρόσωπος των εργαζομένων, 1 εκπρόσωπος του Τ.Ε.Ε. και 1 εκπρόσωπος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ιωαννίνων. Αποτελείται από την Οικονομική-Διοικητική Υπηρεσία με αντικείμενο την διοίκηση της Επιχείρησης, και την Τεχνική Υπηρεσία με αντικείμενο τη μελέτη, κατασκευή, συντήρηση και επίβλεψη των έργων αρμοδιότητας της Επιχείρησης. Ακολουθεί τις αρχές που επικρατούν στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας και τους νόμους που ισχύουν για τα δημόσια έργα, τις κατασκευές, τις προμήθειες, κ.λπ.

Στη Δ.Ε.Υ.Α.Ι. το απασχολούμενο προσωπικό την 31.12.1999 ήταν 140 εργαζόμενοι και 18 αποσπασμένοι από τον Δήμο Ιωαννιτών. Το 1985 ήταν 17 άτομα (και οι 17 αποσπασμένοι από τον Δήμο), και το 1991 οι εργαζόμενοι ήταν 71 (συν 17 αποσπάσεις από τον Δήμο).

	1985	1991	1999
Προσωπικό της Δ.Ε.Υ.Α.Ι.	17	71	140
Αποσπασματικοί από το Δήμο	17	17	18
Σύνολο	34	88	158

Δημοτική Επιχείρηση Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών (Δ.Ε.Π.Κ.Δ.Ι.)

Ιδρύθηκε το 1986 με σκοπό τη δημιουργία πολιτισμικού περιβάλλοντος απαραίτητου για την ανάδειξη του τοπικού πολιτισμού και των εκπροσώπων του. Διευθύνεται από αυτόνομο Διοικητικό Συμβούλιο και εποπτεύεται από το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Ιωαννιτών. Τα τμήματά του είναι τα εξής :

- Δημοτικό Ωδείο (660 μαθητές).
- Εικαστικό Εργαστήρι (300 μαθητές).
- Φιλαρμονική.
- Χορευτικό - Λαογραφικό (350 μαθητές).
- Αθλητικό (270 συμμετέχοντες).
- Κλασικού και Σύγχρονου Χορού (130 μαθητές).

Σε αυτά πρέπει να προστεθούν ο θεσμός του Ελεύθερου Πανεπιστήμιου (σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), και η ίδρυση (1990) και οι δραστηριότητες του Αρχείου Ηπειρωτικής Μουσικής Παράδοσης.

Τα κτήρια τα οποία το Πνευματικό Κέντρο έχει στην διάθεσή του είναι :

- Το κτήριο του Πνευματικού Κέντρου το οποίο θεμελιώθηκε το 1985 και αποπερατώθηκε το 1993. Περιλαμβάνει και την αίθουσα "Β. Πυρσινέλλα", χώρο 750 θέσεων κατάλληλο για συνέδρια, θεατρικές παραστάσεις και συναυλίες που πληρεί όλες τις σύγχρονες προδιαγραφές.
- Το ανακαινισμένο Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο (Εικαστικό Εργαστήρι).
- Το Αρχοντικό Πυρσινέλλα (στο οποίο διάφορες πολιτιστικές δραστηριότητες).
- Το Παλαιό Δημαρχείο (Δημοτικό Ωδείο).

²Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών: 8 χρόνια", Ενημερωτικό φυλλάδιο, 1994.

³Το ίδιο.

- Το συντηρημένο βοηθητικό κτήριο του Παλαιού Δημοτικού Νοσοκομείου (Φιλαρμονική και Χορευτικό - Λαογραφικό).
- Το Τζαμί του Βελή πασά και ο διπλάνος χώρος του Παλαιού Ιεροδιδασκαλείου (Μεντρεσές) (Μουσείο Εθνικής Αντίστασης για διάφορες εκδηλώσεις).
- Το ανακαινισμένο κτήριο των Παλαιών Στρατιωτικών Μαγειρείων (Κλασικός και Σύγχρονος Χορός).

Μία επιχείρηση που προσφέρει υπηρεσίες του είδους αυτών που προσφέρονται από το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών, δεν μπορεί παρά να είναι ελβεμματική. Μία μάλιστα της Φιλαρμονικής δεν μπορεί να αφήσει κέρδη κάτω από οποιοδήποτε ιδιοκτησιακό καθεστώς. Το αν οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να συρρικνωθούν, να μείνουν σταθερές ή να επεκταθούν, είναι μία απόφαση η οποία δεν μπορεί να ληφθεί στη βάση ιδιωτικό-οικονομικών κριτηρίων. Είναι καθαρά θέμα πολιτικής βούλησης του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Ιωαννιτών στην βάση των γενικότερων αναγκών, των προτεραιοτήτων και των εναλλακτικών που υπάρχουν και της γενικότερης οικονομικής κατάστασης του Δήμου.

Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής Ανάπτυξης Ιωαννίνων (Δ.Ε.Τ.Α.Ι.)

Είναι η μόνη Δημοτική Επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε τομείς οι οποίοι αποτελούν παραδοσιακό πεδίο δράσης του ιδιωτικού κεφαλαίου. Δημιουργήθηκε το 1985 και λειτουργεί από την 1η Ιανουαρίου του 1986. Δραστηριοποιείται κυρίως στον τουριστικό τομέα αλλά ταυτόχρονα σκοπεύει στην δημιουργία χώρων που θα παρέχουν υπηρεσίες, αγαθά και ψυχαγωγία στους κατοίκους και τους επισκέπτες της πόλης και του νομού.

Διαχειρίζεται το πλήρως ανακαινισμένο ξενοδοχείο "Ξενία" το οποίο, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία του Ε.Ο.Τ., κατατάσσεται στην κατηγορία Β και είναι δυναμικότητας 60 δωματίων και 112 κλινών. Είναι δε σαφώς το καλύτερο ξενοδοχείο των Ιωαννίνων μαζί με τις νεόδμητες ξενοδοχειακές μονάδες Du Lac και Epirus Pallas. Η Δ.Ε.Τ.Α.Ι. διαχειρίζεται επίσης τον ξενώνα που εντάσσεται στις αθλητικές εγκαταστάσεις του Κέντρου Κωπηλασίας (ΚΕ.ΚΩΠ.) στην περιοχή της Λιμνοπούλας. Ο ξενώνας χρησιμοποιείται κυρίως από τις αποστολές που έρχονται για διάφορους αγώνες στην λίμνη των Ιωαννίνων.

Η Δ.Ε.Τ.Α.Ι. ενοικιάζει τις εγκαταστάσεις του εστιατορίου "Θασις" και του αναψυκτήριου "Κυρά Φροσύνη", και εκμεταλλεύεται τις πάρα πολύ καλές εγκατα-

στάσεις τένις (γήπεδα και το εστιατόριο "Γιαννιώτικο Σαλόνι") που βρίσκονται στο Πάρκο Πυρσινέλλα. Οι δύο πρώτες επιχειρήσεις υπήρξαν μέχρι πρόσφατα στην διαχείριση του Δήμου αλλά, η μη ικανοποιητική επιχειρηματική τους απόδοση ανάγκασε τις Δημοτικές Αρχές να τις ενοικιάσουν σε ιδιώτες. Τέλος, η Δ.Ε.Τ.Α.Ι. θα διαχειρίζεται από το 1996 και τις νέες εγκαταστάσεις της λαχαναγοράς των Ιωαννίνων.

Και στην περίπτωση της Δ.Ε.Τ.Α.Ι. ισχύει το τελικό συμπέρασμα ότι η συνέχιση ή όχι των λειτουργιών της δεν είναι τόσο θέμα ιδιωτικό-οικονομικών κριτηρίων όσο πολιτικής βούλησης του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Ιωαννιτών στη βάση των αναγκών, των προτεραιοτήτων και των εναλλακτικών του Δήμου. Η συγκεκριμένη επιχείρηση και κερδοφόρα είναι και πρόσφερε 78 θέσεις εργασίας⁴ σε μία περίοδο όπου η ανεργία είναι το υπ' αριθμόν ένα κοινωνικό πρόβλημα.

Δημοτική Επιχείρηση Λίμνης Ιωαννίνων (Δ.Ε.Λ.Ι.)

Η Δ.Ε.Λ.Ι. ιδρύθηκε το 1983 και από τότε λειτουργεί συνεχώς εμπλουτίζοντας την λίμνη Παμβώτιδα με διάφορα είδη ψαριών (13 είδη), αναπτύσσοντας νέες τεχνολογίες στις ιχθυοκαλλιέργειες. Βρίσκεται στην περιοχή Ανατολής, 5 χλμ. από την πόλη των Ιωαννίνων και οι εγκαταστάσεις της καλύπτουν έκταση 150 στρεμμιάτων. Διαθέτει εκκολαπτήριο, λεκάνες πάχυνσης, σύστημα θερμορύθμισης, κλειστό κύκλωμα παραγωγής, εργαστήριο, έργα υποστήριξης παραγωγής και εφαρμοσμένης έρευνας. Κάθε χρόνο παράγει 2 με 3 εκατομμύρια άτομα γόνου διαφόρων ειδών ψαριών.

Μέτοχοι της Δ.Ε.Λ.Ι. είναι ο Δήμος Ιωαννιτών με ποσοστό 46%, η Κοινότητα Νήσου με 22%, ο Αλιευτικός Συνεταιρισμός Ψαράδων με 12%, η Αναπτυξιακή Εταιρεία Παραγωγικών Επενδύσεων Α.Ε. με 10% και η Εταιρεία "Ηπειρος" Α.Ε. με 10%. Το μόνιμο προσωπικό της είναι 5 άτομα, στα οποία πρέπει να προστεθούν 3 συνεργάτες και 5 μερικώς απασχολούμενοι. Σκοποί της Εταιρείας είναι⁵:

- Ο εμπλουτισμός με γόνο κυπρινοειδών της λίμνης Παμβώτιδας.
- Η διάθεση γόνου κυπρινοειδών σε άλλες λίμνες και μονάδες ιχθυοκαλλιέργειών.

⁴Δ.Ε.Τ.Α.Ι.: Πίνακας Κατανομής Μισθοδοσίας.

⁵Δ.Ε.Λ.Ι., Ενημερωτικό φυλλάδιο.

- Η διάδοση τεχνολογίας καλλιέργειας ψαριών "εσωτερικών υδάτων" (η Δ.Ε.Λ.Ι. είναι η μόνη μονάδα που παράγει διακοσμητικά ψάρια του κρύου νερού και τροπικά είδη στη χώρα μας).
- Η οργάνωση και κατασκευή νέων μονάδων.

Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Δήμου Ιωαννιτών (ΔΗ.ΠΕ.Θ.Ι.)

Το ΔΗ.ΠΕ.Θ.Ι. θεωρείται ένα από τα πλέον δραστηριοποιημένα και καταξιωμένα θέατρα. Το οκταμελές Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και έξι τακτικά μέλη. Κάθε μέλος έχει το αναπληρωματικό του. Επίσης, υπάρχει καλλιτεχνικός διευθυντής και καλλιτεχνική επιτροπή. Λειτουργεί με τρεις θεατρικές σκηνές: την επαγγελματική, την ερασιτεχνική και την πειραματική.

Το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ιωαννίνων στα πλαίσια μιας ευρύτερης καλλιτεχνικής παρέμβασης στον Ηπειρωτικό χώρο δρομολογεί διαρκώς διαδικασίες αξιοποίησης του ντόπιου καλλιτεχνικού δυναμικού προσπαθώντας να εξασφαλίσει τη δυνατότητα στην έκφραση. Η ανάγκη αυτή και η πίστη στους Ηπειρώτες δημιουργούς οδήγησαν:

- στη δημιουργία της Νέας και Πειραματικής Σκηνής που είναι ανοικτές σε νέες ή και πρωτοποριακές προτάσεις δημιουργίας,
- στην πλαισίωση ερασιτεχνικών προσπαθειών, όπου εντάσσεται και η οργάνωση των συναντήσεων μαθητικών θιάσων από σχολεία της Ηπείρου και
- στην οργάνωση σεμιναρίων θεατρικής παιδείας, ανοικτών σε όλους όσους επιθυμούν να γνωρίσουν το θεατρικό αντικείμενο, ειδικότερα όμως στους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι καλούνται στο πλαίσιο μιας παράλληλης προσπάθειας να προετοιμάσουν το έδαφος για το θεατρικό σπόρο και να ενισχύσουν τις αντιστάσεις των μαθητών απέναντι στην πολυμέτωπη εισβολή “πολιτιστικών” σκουπιδιών.

Οι δραστηριότητες αυτές έκαναν πιο αισθητή την ανάγκη ανάδειξης και στήριξης Ηπειρωτών δημιουργών και στον τομέα της συγγραφής θεατρικών έργων, με την προκήρυξη ανά διετία **Διαγωνισμού Συγγραφής Θεατρικού έργου από Ηπειρώτες.**

Δημοτική Επιχείρηση Πληροφόρησης και Ενημέρωσης Ιωαννίνων (Δ.Ε.Π.Ε.Ι.)

Περιλαμβάνει την Δημοτική Ραδιοφωνία η οποία στεγάζεται από το 1989 στο κτήριο του Πνευματικού Κέντρου και χρηματοδοτείται με ετήσια επιχορήγηση από τον Δήμο.

Στις παραπάνω Δημοτικές επιχειρήσεις, πρέπει να προσθέσουμε και τις ακόλουθες οι οποίες ή δεν έχουν αρχίσει ακόμα να δραστηριοποιούνται πλήρως ή είναι διαδημοτικές - διανομαρχιακές επιχειρήσεις.

Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Ιωαννίνων (Α.Δ.Ε.Ι.)

Έχει ήδη από το 1995 ληφθεί απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για την σύστασή της. Η Α.Δ.Ε.Ι. είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και ασχολείται κυρίως με την μελέτη, εποπτεία και κατασκευή έργων υποδομής που αφορούν τον Δήμο Ιωαννιτών. Αποκλειστικός δημιουργός και φορέας είναι ο Δήμος Ιωαννιτών και διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

Προβλέπεται ότι μέρος των έργων (σε ποσοστό μέχρι 25%) που πρόκειται να εκτελεστούν το τρέχον έτος για τις ανάγκες του Δήμου θα κατασκευαστούν από την εν λόγω εταιρεία. Έχει ήδη δημοσιευτεί η σχετική μελέτη σκοπιμότητας⁶.

Κέντρο Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης

Είναι διαδημοτική και διανομαρχιακή επιχείρηση με πανηπειρωτική εμβέλεια και ονομάζεται "Αθανάσιος Ψαλλίδας-Κέντρο Ανάπτυξης και Κατάρτισης Ανθρώπινου Δυναμικού Ηπείρου". "Σκοπός ίδρυσης της επιχείρησης είναι η ολοκληρωμένη, σφαιρική και σχεδιασμένη παρέμβαση της Τοπικής και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στον τομέα της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού μέσω της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης."⁷

⁶Μελέτη Σκοπιμότητας για την ίδρυση "Αναπτυξιακής Δημοτικής Επιχείρησης Ιωαννίνων" - "Α.Δ.Ε.Ι."

⁷"Οικονομοτεχνική Προμελέτη Σκοπιμότητας για την Ίδρυση και Λειτουργία Κέντρου Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης με τη Μορφή Αμιγούς Επιχείρησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης", Απρίλης 1995.

Επί πλέον ο Δήμος Ιωαννιτών συμμετέχει σε δύο **Δίκτυα Πόλεων** τα οποία έχουν νομική μορφή κοινοπραξίας. Τα δίκτυα αυτά έχουν οργανωτική και νομική υπόσταση. Δεν είναι τα κλασικά δίκτυα τα οποία είναι απλά χώροι επαφών και ανταλλαγής εμπειριών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για τα:

- **Δίκτυο των Υγειών Πόλεων:** Βασικός στόχος του είναι η βοήθεια και παρέμβαση στις πόλεις-μέλη στα πλαίσια των κατευθύνσεων της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας η οποία είναι η δημιουργός του δικτύου.
- **Δίκτυο Πόλεων για την Προστασία και Αναζωογόνηση του Περιβάλλοντος:** Συγκροτήθηκε προ πέντε ετών σε πανελλαδική κλίμακα, αρχικά από 11 Δήμους, και πήρε πρόσφατα νομική μορφή.

Τέλος, ο Δήμος Ιωαννιτών συμμετέχει στο **Κέντρο Καινοτομιών για τις Επιχειρήσεις (BIC)**, στις διαδικασίες του υπό ίδρυση **Τεχνολογικού Πάρκου** και στις προσπάθειες για την ανέγερση του **Εκθεσιακού-Συνεδριακού Κέντρου** όπου θα είναι φορέας υλοποίησης.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι επιχειρηματικές και κυρίως οι κοινωνικές δραστηριότητες του Δήμου Ιωαννιτών καλύπτουν ένα *εντυπωσιακά* ευρύ φάσμα. Για το αν αυτές οι δραστηριότητες πρέπει να επεκταθούν, να σταθεροποιηθούν ή να περιοριστούν, βασική και αναγκαία προϋπόθεση, είναι η τελική λήψη αποφάσεων από την πλευρά των Δημοτικών Αρχών ως προς την ιεράρχιση των πραγματικών αναγκών του Δήμου Ιωαννιτών.

Εκτός όμως από τις διάφορες Υπηρεσίες και τις Δημοτικές Επιχειρήσεις του Δήμου Ιωαννιτών που αναφέρθηκαν πιο πάνω, στα όρια του Δήμου Ιωαννιτών δραστηριοποιούνται και τρεις άλλοι ανεξάρτητοι αναπτυξιακοί οργανισμοί οι οποίοι σαν σκοπό έχουν την ανάπτυξη διαφόρων τομέων της οικονομικής και πνευματικής ζωής των Ιωαννίνων. Αυτοί είναι η "Ηπειρος Α.Ε.", το "Κοινοφελές Ίδρυμα Εγνατία" και η "Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών". Εξυπακούεται ότι απαιτείται στενή συνεργασία μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών του Δήμου Ιωαννιτών και αυτών των φορέων. Οι στόχοι άλλωστε είναι κοινοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Α. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

Ι. Παιδεία

Υφιστάμενη Κατάσταση

Στον τομέα της Παιδείας, η επικρατούσα κατάσταση στα Ιωάννινα βρίσκεται σε επίπεδο σαφώς ανώτερο από τον μέσο όρο του Ελληνικού συνόλου. Δύο είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που ισχύουν στον τομέα αυτόν:

- (α) η φανερή έλλειψη ανησυχίας για προβλήματα στον συγκεκριμένο τομέα και
- (β) η επισήμανση του γεγονότος ότι τα Ιωάννινα είναι από τις λίγες περιοχές της χώρας όπου τα σχολεία (δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια) δεν βρίσκονται στην ανάγκη να λειτουργούν σε διπλές βάρδιες.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα στοιχεία για τον αριθμό των μαθητών που φοιτούν και το προσωπικό που εργάζεται στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στον Νομό Ιωαννίνων.

Όπως βλέπουμε, ο μέσος όρος του αριθμού των μαθητών ανά διδάσκοντα και στα δημοτικά σχολεία και στα γυμνάσια και στα κάθε είδους λύκεια είναι σαφώς χαμηλότερος για τον Νομό Ιωαννίνων απ' ό,τι για την υπόλοιπη Ελλάδα. Παρατηρούμε επίσης, ότι για τα δημοτικά σχολεία και τα γυμνάσια η απόκλιση είναι μεγαλύτερη από ό,τι είναι για τα λύκεια. Αυτό βέβαια οφείλεται στο γεγονός ότι για τους γνωστούς γεωγραφικούς και δημογραφικούς λόγους, τα λύκεια βρίσκονται συγκεντρωμένα στην πόλη των Ιωαννίνων.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία από την Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (1999), η κατάσταση στην πόλη των Ιωαννίνων από πλευράς μαθητικού πληθυσμού, εκπαιδευτικού προσωπικού και υποδομής σε αίθουσες διδασκαλίας έχει ως εξής:

α. Νηπιαγωγεία

Τα εγγεγραμμένα παιδιά στα νηπιαγωγεία της πόλης ανέρχονται σε 828. Οι νηπιαγωγοί είναι 88. Οι αίθουσες διδασκαλίας 58. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτουν οι εξής πολύ ευνοϊκές αναλογίες:

- $828/88 = 1$ νηπιαγωγός ανά 9-10 νήπια
- $828/58 = 1$ αίθουσα διδασκαλίας ανά 14-15 νήπια

β. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Οι εγγεγραμμένοι μαθητές ανέρχονται σε 4.843. Οι διδάσκαλοι ανέρχονται σε 394. Οι αίθουσες διδασκαλίας είναι 301. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτουν οι εξής αναλογίες:

- $4.843/394 = 1$ δάσκαλος ανά 12-13 μαθητές
- $4.843/301 = 1$ αίθουσα διδασκαλίας ανά 16 μαθητές

Οι αναλογίες αυτές είναι εξαιρετικά ικανοποιητικές και μάλιστα είναι και ανώτερες από τον ελληνικό μέσο όρο (κατά το 1994 αντιστοιχούσε 1 δάσκαλος ανά 18 μαθητές).

γ. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Οι εγγεγραμμένοι μαθητές ανέρχονται σε 9032. Οι καθηγητές είναι 850 και οι διαθέσιμες αίθουσες διδασκαλίας είναι 332. Προκύπτουν οι εξής αναλογίες:

- $9.032/850 = 1$ καθηγητής ανά 10-11 μαθητές
- $9.032/332 = 1$ αίθουσα διδασκαλίας ανά 27-28 μαθητές

Η αναλογία καθηγητών ανά μαθητές είναι εξαιρετικά ικανοποιητική, και μάλιστα σαφώς ανώτερη του ελληνικού μέσου όρου (το 1994 αντιστοιχούσε 1 καθηγητής ανά 14-15 μαθητές). Η αναλογία μαθητών ανά αίθουσα διδασκαλίας είναι επίσης καλή.

Από πλευράς κατανομής του δυναμικού αυτού στην πόλη, ισχύει ότι τα περισσότερα σχολεία βρίσκονται στις κεντρικότερες περιοχές της πόλης. Το γεγονός αυτό αυξάνει τις μετακινήσεις.

Ως προς τους οικονομικούς πόρους, η προγραμματισμένη συμμετοχή του Δήμου Ιωαννιτών στην εκτέλεση έργων για την παιδεία περιγράφεται στο "Πρόγραμμα Έργων για το 1999" και έχει ως εξής:

- *Νηπιαγωγεία:* δεν υπάρχει καμία σχετική πρόβλεψη.

- *Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση*: για το 1999 προβλέπονται συντηρήσεις, επισκευές και περιφράξεις συνολικού προϋπολογισμού 199 εκατομμυρίων.

Συμπεράσματα και Στόχοι

Συμπερασματικά, από τα παραπάνω στοιχεία δεν τεκμηριώνεται ανάγκη κατασκευής νέων εκπαιδευτηρίων, αφού τα σημερινά επαρκούν και μάλιστα λειτουργούν μόνον τις πρωινές ώρες. Εξάλλου, το οξύτατο πρόβλημα υπογεννητικότητας στην περιοχή κάθε άλλο παρά οδηγεί σε τεκμηρίωση της ανάγκης εξασφάλισης υποδομής επιπλέον της σημερινής· το αντίθετο μάλιστα.

Βεβαίως, ο Δήμος θα πρέπει να ασκήσει παρεμβατική πολιτική στα πλαίσια των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του προκειμένου να επιτύχει καλύτερη χωροταξική κατανομή στα σχολεία της πόλης, που σήμερα είναι συγκεντρωμένα κυρίως στις παλαιότερες συνοικίες.

Επιπλέον, θα πρέπει να εξετασθεί η ανάληψη πρωτοβουλίας για μια λογική αποκέντρωση των λυκείων στις διάφορες περιοχές του Νομού. Αυτό βέβαια είναι πρακτικά αδύνατο στην παρούσα φάση. Αφενός μεν η επιλογή των τοποθεσιών και η κατασκευή των σχολικών εγκαταστάσεων είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας, αφ' ετέρου δε στο Νομό Ιωαννίνων υπάρχουν έντονες τάσεις ερήμωσης της υπαίθρου και, κατά συνέπεια, αστυφιλίας. Παρ' όλα αυτά όμως, το πρόβλημα αυτό θα πρέπει ούτως ή άλλως να απασχολήσει σε κάποιο επίπεδο τις Δημοτικές Αρχές.

II. Υγεία

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η κατάσταση στον τομέα της Υγείας τόσο στο Νομό Ιωαννίνων όσο και, κατά συνέπεια, στο Δήμο Ιωαννιτών, είναι αισθητά καλύτερη από αυτήν που επικρατεί στο σύνολο της Ελλάδας. Είναι προφανές πως ο λόγος γι' αυτό είναι η ύπαρξη της του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου και του Γενικού Νοσοκομείου Χατζηκώστα.

Πράγματι, κατά την περίοδο 1987-1993, ο αριθμός των κλινών στα θεραπευτήρια των Ιωαννίνων αυξήθηκε κατά 100%, ενώ μόνο την τελευταία περίοδο για την

οποία υπάρχουν στοιχεία (1992-1993) η αύξηση ήταν της τάξης του 10,3%. Στο σύνολο της Ελλάδας, η αντίστοιχες αυξήσεις ήταν μόλις 0,77% και 1,3%.

Το ίδιο ισχύει και για τον αριθμό των ιατρών. Κατά την περίοδο 1987-1993 ο αριθμός τους στο Νομό Ιωαννίνων αυξήθηκε κατά 58,95%, ενώ στο σύνολο της Ελλάδας αυξήθηκε κατά 20,53%. Ακόμα και για την περίοδο 1992-1993, η αύξηση υπήρξε διπλάσια του Ελληνικού μέσου όρου (7,37% για τα Ιωάννινα και 3,57% για το σύνολο της Ελλάδας).

Πρέπει όμως στο σημείο αυτό να επισημάνουμε μια δυσλειτουργία του συστήματος, που είναι γενικότερο φαινόμενο στον ελληνικό χώρο: *τα νοσοκομεία των Ιωαννίνων αναγκάζονται μέσω των εξωτερικών ιατρείων τους να παρέχουν καθημερινά και πρωτοβάθμια περίθαλψη.*

Ο βασικός λόγος γι' αυτό είναι η *ανεπάρκεια της πρωτοβάθμιας περίθαλψης:*

- τα δύο Κέντρα Υγείας που είχαν περιληφθεί στις κατευθύνσεις του ΓΠΣ δεν υλοποιήθηκαν λόγω γενικότερης αναπροσαρμογής των προγραμμάτων του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας για τις αστικές περιοχές,
- τα ιατρεία του ΙΚΑ δεν έχουν όλες τις ειδικότητες και στερούνται σύγχρονων μέσων, ενώ
- τα νοσοκομεία δεν είναι ακόμη πλήρως ανεπτυγμένα, καθώς λείπουν τμήματα και κλινικές.

Συμπεράσματα και Στόχοι

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι στον τομέα της Υγείας, τόσο ο Νομός Ιωαννίνων όσο και ο Δήμος Ιωαννιτών βρίσκονται σε αξιοζήλευτη θέση σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα. *Κατά συνέπεια, οι πόροι που πρόκειται να εξευρεθούν για την υλοποίηση του αναπτυξιακού προγράμματος μπορούν και πρέπει να διατεθούν σε τομείς με σαφώς μεγαλύτερες ανάγκες. Θα πρέπει πάντως να υπάρξει δημοτική δραστηριοποίηση προκειμένου να αναβαθμισθούν οι συνθήκες παροχής πρωτοβάθμιας περίθαλψης.*

III. Κοινωνική Πρόνοια

A. Παιδικοί Σταθμοί

Υφιστάμενη Κατάσταση

Σήμερα στα Ιωάννινα λειτουργούν οκτώ (8) δημόσιοι παιδικοί σταθμοί, που εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Υπηρεσιών (Υ.Υ.Π.Κ.Υ.). Τα διοικητικά συμβούλια ορίζονται από τον Δήμο· πρόεδροι αναλαμβάνουν δημοτικοί σύμβουλοι.

Λειτουργούν επίσης δύο (2) βρεφονηπιακοί σταθμοί, από τους οποίους ο ένας ανήκει στην Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων και ο άλλος στο Πανεπιστήμιο.

Ο Δήμος Ιωαννιτών δεν διαθέτει δικούς του παιδικούς - βρεφονηπιακούς σταθμούς υπό μορφή δημοτικής επιχείρισης. Έχει όμως παραχωρήσει δύο κτίρια όπου λειτουργούν ο παιδικός σταθμός "Άλσος" και ο παιδικός σταθμός Λακκωμάτων, ενώ προχωρά και η αποπεράτωση του Κοτρώτσιου κληροδοτήματος που θα λειτουργήσει σαν παιδικός σταθμός.

Οι 8 δημόσιοι παιδικοί σταθμοί έχουν μια συνολική δυναμικότητα 800 περίπου παιδιών. Κάθε χρόνο αναλαμβάνουν 350 νέα παιδιά, αριθμός που αντιπροσωπεύει το 50% της ζήτησης σε ετήσια βάση. Οι υπόλοιπες θέσεις (μέχρι τις 800) καλύπτονται από παιδιά που έχουν ήδη εγγραφεί σε προηγούμενες χρονιές και παραμένουν αυτοδικαίως μέχρι την συμπλήρωση του ορίου ηλικίας.

Αυτό σημαίνει ότι μια συνολική ζήτηση της τάξης των 350 παιδιών δεν μπορεί να ικανοποιηθεί από τους υπάρχοντες δημόσιους παιδικούς σταθμούς και στρέφεται προς άλλες λύσεις, π.χ. προς τους ιδιωτικούς παιδικούς σταθμούς (υπάρχουν ήδη 11 ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί στα Ιωάννινα, με συνολική δυναμικότητα 500-600 παιδιά).

Η αποπεράτωση του Κοτρώτσιου κληροδοτήματος θα αυξήσει την συμμετοχή των κρατικών σταθμών. Εξάλλου με την ολοκλήρωση των πράξεων εφαρμογής στις γειτονιές της πόλης θα μπορέσει να ξεκινήσει η ανέγερση σε αυτές παιδικών σταθμών στα οικόπεδα που έχουν ήδη χαρακτηριστεί για την χρήση αυτή, οπότε θα καλυφθεί πλήρως η ζήτηση.

Όπως προκύπτει από το Πρόγραμμα Έργων του Δήμου για το 1999, για παιδικούς σταθμούς προβλέπεται η διάθεση 90 εκ. δρχ., που θα διατεθεί για αποπεράτωση (30 εκ.), συντήρηση (10 εκ.) και ανέγερση (40 εκ.) παιδικών σταθμών. Τα ποσά αυτά αντιπροσωπεύουν το 2,5% του συνολικού προϋπολογισμού για το 1999. Προβλέπονται οι μελέτες δυο παιδικών σταθμών στις περιοχές Καλούτσιανης και Κίαφας οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν από το Ε.Π.Τ.Α με το ποσό των 40 εκατ. δρχ.

Συμπεράσματα και Στόχοι

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι σήμερα υπάρχει μια έλλειψη κατά 350 θέσεις σε δημόσιους σταθμούς. Αν και ένα μέρος της ζήτησης θα καλυφθεί με την ολοκλήρωση του Κοτρώτσιου, θα χρειασθούν και νέα έργα για την πλήρη κάλυψη της ζήτησης.

Επίσης υπάρχει και πρόβλημα χωροταξικής κατανομής των σταθμών. Έτσι ως βασικός στόχος πρέπει να τεθεί η κατασκευή νέων παιδικών σταθμών, στις γειτονιές που σήμερα δεν έχουν.

Εάν η ευθύνη διαχείρισης - εποπτείας των παιδικών σταθμών αποκεντρωθεί σε επίπεδο ΟΤΑ, όπως συζητείται, τότε θα πρέπει να ληφθούν από πλευράς Δήμου τα κατάλληλα οργανωτικά μέτρα για να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι αυξημένες αυτές αρμοδιότητες (π.χ. με αναβάθμιση της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου, η οποία λειτούργησε για ένα διάστημα στο παρελθόν, αλλά σήμερα είναι ανενεργός).

B. Μέριμνα για την Τρίτη Ηλικία

Υφιστάμενη Κατάσταση

Σήμερα, λειτουργούν στην πόλη δύο (2) ΚΑΠΗ, τα οποία δεν καλύπτουν το σύνολο της πόλης. Χρειάζεται να λειτουργήσει ένα τρίτο, στην περιοχή της παλαιάς πόλης.

Λειτουργεί επίσης το παλαιό Γηροκομείο της Μητρόπολης, δυναμικότητας 100 περίπου κλινών, το οποίο χρηματοδοτείται από το Υπουργείο ΥΠ.Κ.Υ.

Αναξιοποίητο παραμένει το Ζωγράφειο Κληροδότημα (Ελένης Ζωγράφου), που αφορά την δημιουργία σύγχρονου οίκου ευγηρίας στα Ιωάννινα.

Όπως προκύπτει από το Πρόγραμμα Έργων του Δήμου για το 1998 και το 1999 καμμία πρόβλεψη δεν υπάρχει για αύξηση της κτιριακής υποδομής για την τρίτη ηλικία.

Συμπεράσματα και Στόχοι

Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ως στόχος η ενεργοποίηση του Δήμου προκειμένου να συμπληρωθεί η κτιριακή υποδομή για την τρίτη ηλικία τουλάχιστον με ένα ακόμη Κ.Α.Π.Η., ενώ παράλληλα θα πρέπει να δρομολογηθούν, στον βαθμό που αυτό εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Δήμου, η αξιοποίηση του Ζωγραφείου Κληροδοτήματος.

IV. Πολιτιστική Υποδομή

Την πολιτιστική υποδομή μέσα στην πόλη των Ιωαννίνων αντιπροσωπεύουν οι εγκαταστάσεις του Δημοτικού Πνευματικού Κέντρου, το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ιωαννίνων (ΔΗ.ΠΕ.Θ.Ι.), τα Μουσεία και οι Βιβλιοθήκες.

A. Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο

Το Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο, που λειτουργεί με την νομική μορφή δημοτικής επιχείρησης, δημιουργεί μερικές από τις πλέον έντονες προϋποθέσεις για παρέμβαση στην πολιτιστική ζωή της πόλης μέσα από τις ποικίλες πρωτοβουλίες που αναπτύσσουν τα τμήματά του:

- *Δημοτικό Ωδείο* (λειτουργεί από το 1994 στο κτίριο του παλαιού Δημαρχείου)
- *Εικαστικό Εργαστήριο* (λειτουργεί στο κτίριο του παλαιού Δημοτικού Νοσοκομείου)

- *Φιλαρμονική και Χορευτικό - Λαογραφικό Τμήμα* (λειτουργούν στο βοηθητικό κτίριο του παλαιού Δημοτικού Νοσοκομείου)
- *Τμήμα Σύγχρονου και Κλασικού Χορού* (πρόκειται να λειτουργήσει στο κτίριο των παλαιών Μαγειρείων, τα οποία αναστηλώθηκαν πρόσφατα — στο ίδιο κτίριο προβλέπεται να στεγασθεί και το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης του Παιδιού)
- *Αθλητικό Τμήμα* (λειτουργεί στο κολυμβητήριο του Ε.Λ.Ν.Κ.Ι.)

Το Πνευματικό Κέντρο διαθέτει επίσης:

- Το νέο κτίριο διοικήσεως και εκδηλώσεων, με σύγχρονη αίθουσα χωρητικότητας 750 ατόμων (ολοκληρώθηκε το 1993 και λειτουργεί κοντά στην Πλατεία 25ης Μαρτίου)
- Το κτίριο πολλαπλών πολιτιστικών δραστηριοτήτων (λειτουργεί από το 1994 στο αρχοντικό Πυρσινέλλα, στο ιστορικό κέντρο της πόλης).

B. Βιβλιοθήκες - Μουσεία

α. Βιβλιοθήκες

Στην πόλη λειτουργούν σήμερα δύο Βιβλιοθήκες, η Δημόσια Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη και η Βιβλιοθήκη της Ε.Η.Μ.

Υπάρχει *έλλειψη σε παιδικές βιβλιοθήκες*, που είναι ένας τομέας πιθανής δραστηριοποίησης του Δήμου.

β. Μουσεία

Η υποδομή σε Μουσεία μέσα στην πόλη είναι ικανοποιητική. Χαρακτηριστικό της κινητικότητας που υπάρχει στον τομέα είναι η πρόσφατη ίδρυση του Βυζαντινού Μουσείου στο Ιτς Καλέ, περιοχή που αναπαλαιώνεται στα πλαίσια προγραμματικής σύμβασης με συμμετοχή και του Δήμου.

Ο Δήμος, μέσα από την οικονομική υπηρεσία του, διαχειρίζεται το Δημοτικό Μουσείο στο Κάστρο.

Αναλυτικά, τα μουσεία της πόλης είναι τα εξής:

- *Δημοτικό Μουσείο*. Ιδρύθηκε το 1933 και στεγάζεται στο τζαμί του Ασλάν Πασά, στην ΒΑ άκρη του Κάστρου. Περιέχει συλλογές υφαντικής, κεντητικής, αργυροχοίας, ξυλογλυπτικής, όπλα, μεταβυζαντινές εικόνες κ.λπ.
- *Αρχαιολογικό Μουσείο*. Λειτουργεί από το 1970 σε κτίριο που σχεδιάστηκε ειδικά για τον σκοπό αυτό από ένα από τους μεγαλύτερους σύγχρονους Έλληνες αρχιτέκτονες, τον Αρη Κωνσταντινίδη. Βρίσκεται στον άλλοτε προμαχώνα “Λιθαρίτσια”, τώρα δημοτικό πάρκο, στο κέντρο της πόλης. Περιέχει ευρήματα από αρχαιολογικούς χώρους του Νομού Ιωαννίνων και από άλλες περιοχές της Ηπείρου. Κεντρική θέση στα εκθέματα κατέχουν τα ευρήματα από το ιερό της Δωδώνης.
- *Λαογραφικό Μουσείο*. Στεγάζεται σε παλαιό κτίριο επί της οδού Μιχ. Αγγέλου, στο κέντρο της πόλης, που αγοράστηκε και αναδιαρρυθμίστηκε από την Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών (Ε.Η.Μ.). Βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη επέκταση του κτιρίου που θα ολοκληρωθεί σύντομα. Στο Μουσείο περιέχονται σπάνια δείγματα της Ηπειρωτικής παραδοσιακής τέχνης (ενδυμασίες, κοσμήματα, ξυλόγλυπτα, αντικείμενα εκκλησιαστικής τέχνης, και αντικείμενα οικιακής, γεωργικής και ποιμενικής χρήσης).
- *Βυζαντινό Μουσείο*. Λειτουργεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια στο Ιτς Καλέ, στην ΝΑ άκρη του Κάστρου.
- *Μουσείο Εθνικής Αντιστάσεως*. Λειτουργεί κοντά στο Πνευματικό Κέντρο, σε ανακαινισμένο κτίριο της Οθωμανικής περιόδου (“μεντρεσές”).
- *Μουσείο Κέρινων Ομοιωμάτων*. Είναι ένα μικρό μουσείο που λειτουργεί εδώ και έξι περίπου μήνες σε ανακαινισμένο οίκημα, έξω από το Κάστρο, κοντά στην Κεντρική Πύλη του.

Γ. Πολιτιστικοί Φορείς

Ο Δήμος Ιωαννιτών με την ιδιότητα του πολιτιστικού φορέα πραγματοποίησε επενδύσεις στον πολιτιστικό τομέα που χωρίς υπερβολή άλλαξαν το πολιτιστικό τοπίο. Επισημαίνεται ότι όλα τα κτίρια στα οποία δραστηριοποιείται το Πνευματικό Κέντρο έχουν μελετηθεί από το τμήμα μελετών του Δήμου.

Από τους πολλούς πολιτιστικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στην πόλη πρέπει να επισημανθεί στην παρούσα αναφορά η έντονη και συνεχής παρουσία της μη κερδοσκοπικής Ε.Η.Μ., η οποία διαθέτει βιβλιοθήκη, αρχείο, λαογραφική συλλογή και πινακοθήκη, που στεγάζονται σε κτίριο στο κέντρο της πόλης. Στην Ε.Η.Μ. ανήκουν επίσης το Τουριστικό Περίπτερο και κοντά σε αυτό το υπαίθριο θέατρο, όπου γίνονται το καλοκαίρι πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Η πιο πρόσφατη ίδρυση πολιτιστικού φορέα σημειώθηκε στις 16 Ιουνίου 1996, οπότε έγινε η κατασταστική συνέλευση του πολιτιστικού φορέα με επωνυμία "Πολιτιστική Αμφικτιονία Βορειοδυτικής Ελλάδος" και έδρα τα Ιωάννινα. Σκοπός του φορέα είναι *"η αποκατάσταση των αρχαιοελληνικών και ελληνορωμαϊκών μνημείων της ΒΔ Ελλάδας και η οργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων που συνάδουν με τις αξίες του πολιτισμού που τα δημιούργησε"* (από δημοσίευση στον τοπικό Τύπο).

Συμπεράσματα και Στόχοι

Η πολιτιστική κίνηση στην πόλη είναι ιδιαίτερα έντονη χάρη στις παρεμβάσεις του Δήμου (είτε άμεσα, είτε μέσω των Δημοτικών του Επιχειρήσεων) και στην κίνηση των πολιτιστικών φορέων της πόλης (με προεξάρχουσα εδώ την Ε.Η.Μ.).

Η πολιτιστική υποδομή είναι επίσης ικανοποιητική σε κλειστούς και ανοικτούς χώρους για πολιτιστικές δραστηριότητες.

Επομένως, ως στόχος θα μπορούσε να τεθεί ο *εμπλουτισμός των πολιτιστικών δραστηριοτήτων με καινούργιες*, ώστε η παρουσία τους να γίνει ακόμη πιο έντονη στην πόλη και να αυξηθεί η συμμετοχή των δημοτών σε αυτές.

Οπωσδήποτε, όμως, η καλή κατάσταση που παρουσιάζει ο τομέας και η δυναμική που έχει ήδη αναπτυχθεί, τον θέτουν σε μικρότερη προτεραιότητα μπροστά στα πλέον επείγοντα προβλήματα της πόλης.

V. Αθλητισμός - Αναψυχή

Υφιστάμενη Κατάσταση

Οι κυριότεροι χώροι της πόλης για ανάπτυξη δραστηριοτήτων αθλητισμού και αναψυχής είναι σήμερα οι εξής:

- *Λίμνη Παμβώτις*. Είναι γνωστό ότι η Λίμνη έχει αναδειχθεί σε διεθνές προπονητικό και αγωνιστικό κέντρο για κωπηλασία και θαλάσσιο σκί. Παρά την Λίμνη λειτουργούν οι εγκαταστάσεις του Ναυτικού Ομίλου Ιωαννίνων και, δίπλα σ αυτές, το πλήρες Ναυταθλητικό Κέντρο της Λιμνοπούλας, το οποίο περιλαμβάνει κλειστό γυμναστήριο, κολυμβητήριο, στεγασμένους χώρους εναπόθεσης των πλωτών, πύργους παρακολούθησης, χώρους άθλησης και ξενώνα.
- *Στάδιο Ιωαννίνων*, όπου εκτός από ποδόσφαιρο προσφέρονται και δυνατότητες για αθλήματα στίβου.
- *Πάρκο Πυρσινέλλα*, (κληροδότημα Πυρσινέλλα που διαχειρίζεται ο Δήμος), όπου έχει τις εγκαταστάσεις του ο Ομιλος Αντισφαίρισης.
- *Αισθητικό Δάσος*, για πεζοπορία, τρέξιμο και συναφείς δραστηριότητες.

Η εξυπηρέτηση όλων των αθλημάτων είναι ικανοποιητική, με εξαίρεση τα βαρέα αθλήματα, τα οποία χρειάζονται το δικό τους κλειστό γυμναστήριο.

Από πλευράς υποδομής, είναι επίσης αισθητή η έλλειψη ενός δεύτερου μεγάλου αθλητικού κέντρου με κλειστό γυμναστήριο και κολυμβητήριο στην νότια πλευρά της πόλης, που είναι, εξάλλου, και η κατεύθυνση της κύριας ανάπτυξης. Μέσα στους στόχους του Δήμου είναι η επέκταση της υποδομής με καινούργια έργα.

Η δραστηριοποίηση του Δήμου σε θέματα άθλησης εκδηλώνεται κυρίως μέσα από το Αθλητικό Τμήμα του Πνευματικού Κέντρου, το οποίο διαθέτει τμήματα εκμάθησης κολύμβησης και aqua aerobics, συμμετέχει δε σε διάφορα προγράμματα σχετικά με το αντικείμενό του (π.χ. "Αθλητισμός και Γυναίκα" σε συνεργασία με την Γ.Γ.Α.).

Όπως προκύπτει από το Πρόγραμμα Έργων του Δήμου για το 1999, η μέριμνα για εγκαταστάσεις αθλητισμού είναι πολύ περιορισμένη: από το συνολικό ποσό των 3,5 δισ., ποσό 21,6 εκατ., ή ποσοστό 0,5%, προβλέπεται να διατεθεί για συντηρήσεις γηπέδων, και κατασκευές αθλητικών κέντρων και γηπέδων.

Αντίθετα, προκειμένου για έργα που σχετίζονται με δραστηριότητες αναψυχής, προβλέπονται 630 εκατ., ή ποσοστό 18%, που θα κατανεμηθεί σε διαμορφώσεις παραλίμνιων περιοχών, διαμορφώσεις-αναπλάσεις πλατειών και πάρκων, και διαμορφώσεις-συντηρήσεις -εξοπλισμό παιδικών χαρών.

Στόχοι

Μέσα στους μελλοντικούς στόχους του Δήμου εντάσσεται η *ανέγερση αθλητικού κέντρου στην παραλίμνια περιοχή ανατολικά της Βρυσούλας*. Οι σχετικές διαδικασίες, που προϋποθέτουν αναθεώρηση του ΓΠΣ στο σημείο εκείνο, έχουν ήδη κινηθεί από τον Δήμο.

Επίσης, υπάρχει στόχος για περαιτέρω *αξιοποίηση του Πάρκου Πυρσινέλλα* με κατασκευή εκεί πισίνας ολυμπιακών προδιαγραφών και συναφών εγκαταστάσεων. Για την εκμετάλλευση - διαχείριση του συγκροτήματος αυτού, προβλέπεται η ίδρυση δημοτικής επιχείρισης.

Εκτός από τα παραπάνω, για την ανάπτυξη του αθλητισμού γενικότερα στην πόλη διαφαίνεται η ανάγκη ενός *δημοτικού οργάνου που θα συντονίζει τις αθλητικές δραστηριότητες των φορέων της πόλης και θα έχει την ευθύνη για:*

- το σχεδιασμό του μαζικού αθλητισμού σε σχέση με το σωματειακό αθλητισμό στα Ιωάννινα, και
- την λειτουργία και συντήρηση των εγκαταστάσεων αθλητικής υποδομής.

VI. Ανακεφαλαίωση — Συμπεράσματα

Από τα όσα αναπτύχθηκαν στις προηγούμενες σελίδες προκύπτουν τα εξής:

- Στον τομέα της Παιδείας τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι οι αναλογίες αιθουσών διδασκαλίας ανά μαθητές είναι σήμερα εξαιρετικά καλές, ιδίως στα νηπιαγωγεία (1 ανά 14 ÷ 15 νήπια) και στα δημοτικά σχολεία (1 ανά 16 μαθητές), ενώ στα γυμνάσια - λύκεια είναι επίσης καλή (1 ανά 27 - 28 μαθητές). Την διαπίστωση της επάρκειας των αιθουσών επιβεβαιώνει και το γεγονός ότι στα Ιωάννινα τα περισσότερα σχολεία λειτουργούν σε πρωινή βάρδια μόνον. Επιπλέον, η στελέχωση με διδακτικό προσωπικό σε όλες τις βαθμίδες είναι ανώτερη του μέσου όρου της χώρας.
- Η κατάσταση στον τομέα της Υγείας τόσο στο Νομό Ιωαννίνων όσο και, κατά συνέπεια, στο Δήμο Ιωαννιτών είναι αισθητά καλύτερη από αυτήν που επικρατεί στο σύνολο της Ελλάδας, τόσο από πλευράς αριθμού κλινών, όσο και ιατρών. Είναι προφανές πως ο λόγος γι' αυτό είναι η ύπαρξη της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου.
- Δεν υπάρχουν δημοτικοί παιδικοί σταθμοί στα Ιωάννινα σήμερα. Σε περίπτωση που η ευθύνη διαχείρισης - εποπτείας των παιδικών σταθμών μεταβιβασθεί στους Δήμους της χώρας, τότε θα χρειασθούν κατάλληλα οργανωτικά μέτρα από την πλευρά του Δήμου Ιωαννιτών. Μια πιθανή ενέργεια προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να είναι η αναβάθμιση της Κοινωνικής Υπηρεσίας.
- Χρειάζεται να λειτουργήσει ένα τρίτο ΚΑΠΗ, στην περιοχή της παλαιάς πόλης, που δεν καλύπτεται από τέτοια υπηρεσία σήμερα.
- Το Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο έχει μια εξαιρετικά έντονη παρουσία στο πολιτιστικό γίγνεσθαι της πόλης.

- Η υποδομή σε πολιτιστικούς χώρους είναι επαρκής και δεν υπάρχουν μεγάλες ανάγκες επιπλέον χώρων. Ο τομέας παρουσιάζει δυναμισμό (πρόσφατη ίδρυση Βυζαντινού Μουσείου στο Ιτς Καλέ, επέκταση Λαογραφικού Μουσείου κ.λπ.).
- Από τους πολιτιστικούς φορείς ορισμένοι διακρίνονται για την συνεχή και έντονη παρουσία τους (Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών), ενώ το εξαιρετικά πλούσιο πολιτισμικό περιεχόμενο της Ηπείρου δίνει το ερέθισμα για δημιουργία και νέων φορέων.
- Η δραστηριοποίηση του Δήμου σε θέματα άθλησης εκδηλώνεται κυρίως μέσα από το Αθλητικό Τμήμα του Πνευματικού Κέντρου.
- Μέσα στους μελλοντικούς στόχους του Δήμου είναι η ανέγερση αθλητικού κέντρου στην παραλίμνια περιοχή ανατολικά της Βρυσούλας, η κατασκευή ανοικτής πισίνας ολυμπιακών προδιαγραφών στο Πάρκο Πυρσινέλλα και η ίδρυση δημοτικής επιχείρησης για την διαχείριση - εκμετάλλευση των εγκαταστάσεων αυτών.
- Η πόλη διαθέτει το μεγάλο και πλήρως εξοπλισμένο αθλητικό κέντρο της Λιμνοπούλας, βορείως του Κάστρου. Εφόσον υλοποιηθούν οι μελλοντικοί στόχοι του Δήμου, θα καλυφθεί η αισθητή σήμερα έλλειψη ενός δεύτερου μεγάλου αθλητικού κέντρου στην νότια πλευρά της πόλης, που είναι, εξάλλου, και η κατεύθυνση της κύριας ανάπτυξης.

B. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Γενικά

Εδώ καταγράφεται η σημερινή κατάσταση, επισημαίνονται τα προβλήματα και διαπιστώνονται οι διαγραφόμενες προοπτικές στους νευραλγικούς για την ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής σε κάθε πόλη τομείς της κυκλοφοριακής υποδομής, των υδραυλικών δικτύων, της διαχείρισης των απορριμμάτων και των τηλεπικοινωνιών.

I. Μεταφορική Υποδομή

α. Υπερτοπικά Δίκτυα Μεταφορών

Βασικός ανασταλτικός παράγοντας στην εξέλιξη της βορειοδυτικής Ελλάδας αποτέλεσε κατά το παρελθόν η δυσχέρεια προσπέλασης προς τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας. Η κατάσταση αυτή, ήδη λιγότερο έντονη από ό,τι στο παρελθόν, πρόκειται να αντιστραφεί εντελώς με τα πραγματοποιούμενα και προγραμματιζόμενα μεγάλα έργα κυκλοφοριακής υποδομής που θα δημιουργήσουν νέα, χωρίς ιστορικό προηγούμενο, δεδομένα προσπελασιμότητας προς και από την Ήπειρο και θα την φέρουν πλησιέστερα στις άλλες περιφέρειες της Ελλάδας και στην Ευρώπη.

Είναι προφανές ότι το ζήτημα των υπερτοπικών δικτύων είναι κρίσιμο και για την ειδικότερη ανάπτυξη των Ιωαννίνων, δεδομένου του πρωτεύοντος ρόλου της πόλης στην Περιφέρεια. Μέσα λοιπόν από την οπτική της ανάπτυξης της πόλης, εξετάζονται στη συνέχεια οι υπερτοπικής σημασίας κυκλοφοριακές υποδομές της Ηπείρου (οδικοί άξονες, αεροδρόμια, λιμάνια).

Οδικό Δίκτυο

Τα Ιωάννινα είναι ο μείζων κυκλοφοριακός κόμβος της Ηπείρου, όπου συναντώνται οι Εθνικές Οδοί:

- Ιωάννινα - Ηγουμενίτσα,

- Ιωάννινα - Μέτσοβο - Λάρισα,
- Ιωάννινα - Κόνιτσα - Ελληνοαλβανικά Σύνορα, και
- Ιωάννινα - Αρτα - Αντίρριο.

Ο άξονας Ηγουμενίτσα - Ιωάννινα - Μέτσοβο - Λάρισα είναι η κύρια σύνδεση της Ηπείρου με τις ανατολικές περιφέρειες της Χώρας που δεν είναι ικανοποιητική λαμβανομένων υπόψη των γνωστών προβλημάτων λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών. Ο άξονας Κόνιτσα - Ιωάννινα - Αρτα - Αντίρριο είναι ο κύριος οδικός άξονας της Δυτικής Ελλάδας.

Το επαρχιακό - κοινοτικό δίκτυο παρουσιάζει πολλές ελλείψεις. Ιδιαίτερης σημασίας είναι οι ελλείψεις σε δρόμους που εξυπηρετούν δάση και περιοχές βοσκοτόπων καθώς και απομακρυσμένους οικισμούς.

Σύμφωνα με τις Τεχνικές Υπηρεσίες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων, στο Νομό Ιωαννίνων σήμερα υπάρχουν 300 χλμ. εθνικού δικτύου, που είναι εξολοκλήρου ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση. Επίσης υπάρχουν νομοθετημένα 1.200 χλμ. επαρχιακού δικτύου και 800 χλμ. κοινοτικού δικτύου, από τα οποία το 50% είναι ασφαλτοστρωμένο.

Τα πραγματοποιούμενα και προγραμματιζόμενα μεγάλα έργα οδικής υποδομής που θα επηρεάσουν άμεσα την Ήπειρο είναι, σε συνοπτική αναφορά, τα εξής:

- *Εγνατία Οδός*, μήκους 660 χλμ., που προβλέπεται να περάσει νοτίως των Ιωαννίνων μεταξύ Πεδινής και Μπάφρας. Το έργο εντάσσεται στα Διευρωπαϊκά Οδικά Δίκτυα και αποτελεί κύριο Διαπεριφερειακό Αξονα. Ξεκινά από την Ηγουμενίτσα και μέσω Θεσσαλονίκης, Καβάλας, Κομοτηνής και Αλεξανδρούπολης καταλήγει στα σύνορα με την Τουρκία. Συνδέει το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, που είναι η πύλη προς Ιταλία και την Δυτική Ευρώπη, με τα διαβαλκανικής εμβέλειας λιμάνια της Θεσσαλονίκης, Καβάλας και Αλεξανδρούπολης. Ορισμένα από τα τμήματα της Εγνατίας στην Ήπειρο βρίσκονται στη φάση της δημοπράτησης και αξιολόγησης προσφορών.
- Η διαδρομή της Εγνατίας συμπίπτει μέχρι το Μέτσοβο με τον σημαντικό άξονα *Ηγουμενίτσας - Βόλου*.
- *Ζεύξη Ρίου - Αντίρριου*. Με το έργο αυτό και την μετεξέλιξη της οδού Ιωαννίνων - Αντιρρίου σε αυτοκινητόδρομο, ως τμήμα του Δυτικού Οδικού Αξονα από Καλαμάτα μέχρι Αλβανικά σύνορα συνολικού μήκους 462 χλμ., θα αποκατασταθεί η σύνδεση με τον κυριότερο οδικό άξονα της χώρας:

Πάτρα - Αθήνα - Θεσσαλονίκη. Ο άξονας Ιωαννίνων - Κακαβιάς για σύνδεση με την Αλβανία, βρίσκεται στη φάση της προκαταρκτικής μελέτης.

- Ζεύξη Πρέβεζας - Ακτίου. Με την ολοκλήρωση του έργου, που βρίσκεται ήδη σε φάση κατασκευής, και την κατασκευή της Εθνικής Οδού Ηγουμενίτσας - Πρέβεζας, που βρίσκεται υπό μελέτη, θα βελτιωθεί η προσπελασιμότητα των νομών της Ηπείρου.

Αεροπορικές Συνδέσεις

Η Ήπειρος εξυπηρετείται αεροπορικά κυρίως από το αεροδρόμιο Ιωαννίνων. Υπάρχει και αεροδρόμιο στο Ακτιο, στρατιωτικο-πολιτικής χρήσης, το οποίο συνδέεται καθημερινά με την Αθήνα με μία πτήση.

Το αεροδρόμιο Ιωαννίνων, αρχικά οργανωμένο για στρατιωτικούς σκοπούς, είναι σήμερα ένα σύγχρονο αεροδρόμιο που λειτουργεί ως πύλη εισόδου στα Ιωάννινα και την Ήπειρο από την Ελλάδα και το Εξωτερικό. Βρίσκεται πολύ κοντά στην πόλη, σχεδόν σε επαφή με τα προς βορρά διοικητικά όριά της. Από πλευράς κίνησης, η κατάσταση σήμερα έχει ως εξής:

- Υπάρχει καθημερινή σύνδεση με την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη. Στις περιόδους κυκλοφοριακής αιχμής, από Αθήνα καταφθάνουν ανά εβδομάδα 13 αεροσκάφη των 70 θέσεων. Από την Θεσσαλονίκη, αντίστοιχα, 7 αεροσκάφη των 50 θέσεων. Στις λοιπές περιόδους η κίνηση περιορίζεται στο 70%.
- Υπάρχει σύνδεση με το αεροδρόμιο Τιράνων με μία πτήση την εβδομάδα (αεροσκάφη των 70 θέσεων).
- Η αεροπορική σύνδεση με την Ευρώπη γίνεται μόνον περιστασιακά. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν μεγαλύτερα αεροσκάφη (π.χ. Boeing 737 των 120 θέσεων).

Η γειτνίαση του αεροδρομίου με την πόλη και τους γύρω από αυτήν οικισμούς, σε συνδυασμό με προβλήματα προσέγγισης του αεροδρομίου λόγω κακών καιρικών συνθηκών και ιδιαίτερα ομίχλης, έχουν κατά καιρούς οδηγήσει σε σκέψεις απομάκρυνσης του αεροδρομίου. Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία, σημειώνονται προβλήματα στην προσγείωση - απογείωση αεροσκαφών κατά μέσο όρο για 100 ημέρες το χρόνο.

Η μετεγκατάσταση δεν αντιμετωπίζεται πλέον ως ρεαλιστική προοπτική, δεδομένων μάλιστα και των πρόσφατων επενδύσεων που αναβάθμισαν τις εγκαταστάσεις του (ολοκλήρωση της πτέρυγας των αφίξεων το 1992 και εγκατάσταση φωτισμού διαδρόμου προσγείωσης το 1994). Εξάλλου η χρήση ελικοφόρων αεροσκαφών σε συνδυασμό με τον περιορισμένο αριθμό των πτήσεων (μία έως τρεις την ημέρα) ελαχιστοποιούν τα προβλήματα ηχορύπανσης.

Επιπλέον, ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων του αεροδρομίου Ιωαννίνων έχει ενταχθεί ήδη στο ΠΕΠ Ηπείρου (1ο Υποπρόγραμμα βελτίωσης οικονομικών και κοινωνικών υποδομών, Μέτρο 1.3). Το μέτρο προβλέπει την εγκατάσταση συστήματος ενόργανης προσγείωσης (I.L.S.), ώστε να δοθεί η δυνατότητα για:

- αύξηση του αριθμού των πτήσεων,
- αύξηση του αριθμού των επιβατών, και
- αύξηση των διεθνών αεροπορικών συνδέσεων⁸.

β. Οδικό Δίκτυο Πόλης

Γενικά

Η οργάνωση του βασικού οδικού δικτύου των Ιωαννίνων είναι ακτινική με τις πρωτεύουσες αρτηρίες να συγκλίνουν προς το κέντρο της πόλης. Οι εγκάρσιες συνδέσεις είναι περιορισμένες. Η μορφή αυτή του οδικού δικτύου οφείλεται κυρίως στις δεσμεύσεις που πηγάζουν από την τοπογραφία της πόλης. Η ιστορική εξέλιξη της πόλης με κατεύθυνση από το Κάστρο προς τα έξω έχει επίσης συμβάλλει στο αποτέλεσμα αυτό.

Η παρουσία του αυτοκινήτου μέσα στην πόλη είναι πολύ έντονη. Παραθέτουμε στη συνέχεια ορισμένα στοιχεία από την εκπονούμενη κυκλοφοριακή μελέτη της πόλης που είναι ενδεικτικά της σημερινής κατάστασης και των διαφαινόμενων προοπτικών.

- Στα Ιωάννινα υπάρχουν 233 ΙΧ αυτοκίνητα ανά 1000 κατοίκους (αντίστοιχα, η αναλογία στην Αθήνα είναι 212/1000).
- Με βάση ευρωπαϊκά δεδομένα, εκτιμάται ότι μελλοντικά η ιδιοκτησία του αυτοκινήτου θα προσεγγίσει το επίπεδο των 300-350 ΙΧ ανά 1000

κατοίκους. Αν επαληθευθεί η προοπτική αυτή στα Ιωάννινα, γίνεται φανερό ότι τα προβλήματα που ήδη παρατηρούνται στην πόλη θα ενταθούν επικίνδυνα.

- Σε σχέση με το 1981 ο κυκλοφοριακός φόρτος στο κέντρο της πόλης αυξήθηκε κατά 75%. Ακραία περίπτωση αύξησης (κατά 300%) σημειώθηκε στην περιφερειακή οδό Σπ. Λάμπρου - Μ. Αλεξάνδρου.

Κυκλοφοριακά προβλήματα της πόλης

Τα κυριότερα προβλήματα που παρουσιάζονται σήμερα στην πόλη στους τομείς κυκλοφορία - οδικό δίκτυο - στάθμευση, είναι τα εξής:

- Ανάμειξη υπερτοπικής με τοπική κυκλοφορία.
- Αρκετοί δρόμοι παραμένουν ακόμη αδιάνοικτοι στα νότια τμήματα της πόλης, αυτά που εντάχθηκαν στο σχέδιο με το ΓΠΣ. Στους αδιάνοικτους ανήκουν και τμήματα περιφερειακών δακτυλίων.
- Πολλοί δρόμοι είναι ιδιαίτερα στενοί, σε σχέση μάλιστα και με την κυκλοφορία που δέχονται.
- Το πλάτος των πεζοδρομίων είναι μικρό.
- Στις περιοχές κατοικίας η ζήτηση για στάθμευση επί της οδού ανέρχεται ήδη στο 85% της αντίστοιχης χωρητικότητας του οδικού δικτύου για το σύνολο της πόλης (στο ΝΔ τμήμα της πόλης το ποσοστό φθάνει το 97%).
- Στη κεντρική περιοχή το πρόβλημα της στάθμευσης είναι ιδιαίτερα έντονο. Τις ώρες αιχμής η ζήτηση υπερβαίνει την προσφορά και τα αποτελέσματα είναι τα γνωστά: διπλοπαρκαρίσματα και στάθμευση επί του πεζοδρομίου.
- Στην παραλίμνια περιοχή του Μώλου και γύρω από το Κάστρο το κυκλοφοριακό είναι ιδιαίτερα οξύ κατά την θερινή περίοδο· για την αντιμετώπισή του εφαρμόζεται το μέτρο του αποκλεισμού των ΙΧ.

Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, που γίνεται ιδιαίτερα αισθητή στο κέντρο και σε ορισμένες συνοικίες της πόλης. Σύμφωνα με μελέτη κυκλοφοριακού θορύβου της πόλης των

⁸ Σύμφωνα με την έκθεση του Συμβούλου Διαχείρισης (1994-1995, Απρίλιος 1996), παρουσιάζεται πρόβλημα στην υλοποίηση του έργου, το οποίο "... θεωρείται τεχνικά αδύνατο από την ΥΠΑ".

Ιωαννίνων⁹ μετρήθηκε υπέρβαση της ανεκτής στάθμης θορύβου (70 ντεσιμπέλ) σε πολλές περιοχές κατά μήκος των οδικών αξόνων της πόλης. Επιπλέον:

- Τα πλέον βεβαρημένα σημεία (άνω των 78 ντεσιμπέλ) συγκεντρώνονται στη διαδρομή Μ. Αλεξάνδρου - Σουλίου - Δομπόλη που είναι ο περισσότερο υποβαθμισμένος άξονας της πόλης και χρησιμοποιείται από βαρέα οχήματα.
- Σημειακές υπερβάσεις των ορίων θορύβου παρατηρούνται και στις οδούς 28ης Οκτωβρίου και 21ης Φεβρουαρίου, στο κέντρο της πόλης.

Όσον αφορά τις αστικές συγκοινωνίες, το σημερινό σύστημα παρουσιάζει προς το παρόν πολλά προβλήματα και ελλείψεις με αποτέλεσμα να μην προσφέρει μια ελκυστική εναλλακτική λύση έναντι του ΙΧ ούτε και για μετακινήσεις μέσα στην πόλη. Έτσι, το 40% των μετακινήσεων γίνεται με ΙΧ ενώ μόνο ένα 12% με τις αστικές συγκοινωνίες. Η μέση πληρότητα των αστικών λεωφορείων εκτιμάται σε 16%.

Τα παραπάνω προβλήματα επιτείνονται από την ύπαρξη κοντά στο κέντρο της πόλης δραστηριοτήτων που προσελκύουν κίνηση τροχοφόρων και φορτίζουν την πόλη με βαριά κυκλοφορία (πάσης φύσεως υπηρεσίες, σταθμοί υπεραστικών λεωφορείων, εργοτάξιο του Δήμου, Στάδιο Ιωαννίνων κ.λπ.).

Η υλοποίηση των κατευθύνσεων του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου

Για την συνολική κυκλοφοριακή συγκρότηση του πολεοδομικού συγκροτήματος Ιωαννίνων και για την αντιμετώπιση των κυκλοφοριακών προβλημάτων της πόλης, τα οποία ήταν ήδη προ δεκαετίας έντονα, το ΓΠΣ προέβλεπε ένα σύστημα από διαδοχικές παρακάμψεις της πόλης με την μορφή δακτυλίων.

Από πλευράς θεσμοθέτησης του οδικού δικτύου ισχύουν τα εξής:

- Το οδικό δίκτυο εντός σχεδίου πόλης έχει θεσμοθετηθεί μέσα από τις πολεοδομικές - ρυμοτομικές μελέτες που ακολούθησαν το ΓΠΣ. Υπάρχει, επομένως, αυξημένη βεβαιότητα για την υλοποίησή του.
- Αντίθετα, για τα εκτός σχεδίου τμήματα του οδικού δικτύου που συνδέουν την πόλη με τον εξωτερικό δακτύλιο (είτε αυτός είναι η προσωρινή παράκαμψη, είτε είναι ο αρχικός "Μεγάλος Δακτύλιος" του ΓΠΣ), υπάρχει σήμερα αβεβαιότητα ως προς την υλοποίηση, διότι δεν έχει δεσμευθεί η απαιτούμενη γη.

⁹ Γραφείο Δοξιάδη, 1992

Από πλευράς υλοποίησης των βασικών κυκλοφοριακών κατευθύνσεων του ΓΠΣ ισχύουν τα εξής:

- Δεν υπάρχει πλέον η σκοπιμότητα της "παρακαμπτήριας οδού" που θα συνέδεε την Εγνατία Οδό με την Νότια Ελλάδα, διότι άλλαξε στο μεταξύ η χάραξη της Εγνατίας. Την εποχή της σύνταξης του ΓΠΣ προβλέπονταν χάραξη της Εγνατίας *βορείως* των Ιωαννίνων, η δε παρακαμπτήρια θα συνέδεε την Εγνατία με την ΕΟ Ιωαννίνων - Αρτας.
- Δεν κατασκευάστηκε ο "Μεγάλος Δακτύλιος", ο οποίος κατά το ΓΠΣ θα άρχιζε ενδιάμεσα στους Δήμους Κατσικά - Ανατολής, θα περνούσε ανάμεσα στα Ιωάννινα και το Σταυράκι και θα κατέληγε στην Εθνική Οδό προς Κόνιτσα, στο ύψος του Αεροδρομίου.
- Στη θέση της οδού αυτής χρησιμοποιείται σήμερα ως *προσωρινή παράκαμψη* η γνωστή ως "Βλαχόστρατα", η οποία σε αρκετό μήκος της πλησιάζει την χάραξη του μεγάλου δακτυλίου. Αρχίζει από την ΕΟ Ιωαννίνων - Αρτας και συμβάλλει με την ΕΟ προς Ηγουμενίτσα στο ύψος της Βουνοπλαγιάς. Το μεγαλύτερο τμήμα του δρόμου αυτού είναι σήμερα χαλικόστρωτο. Γίνονται εργασίες αναβάθμισης της οδού.
- Ο "Μικρός Δακτύλιος" αποτελούμενος από τις οδούς Μακαρίου - Βογιάνου - Κενάν Μεσαρέ - Δόμπολη - Σπ. Λάμπρου - Μ. Αλεξάνδρου - Β. Ηλείου - Γ. Παπανδρέου - Εθν. Μακαρίου, έχει εν μέρει μόνον υλοποιηθεί. Υπάρχουν σημαντικά τμήματα αδιάνοικτα ακόμη (π.χ. οδός Κενάν Μεσαρέ), ενώ η επαρκής σύνδεση των οδών Γ. Παπανδρέου και Εθν. Μακαρίου είναι ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα διότι ανάμεσά τους παρεμβάλλεται το ιστορικό κέντρο της πόλης.
- Δεν έχει υλοποιηθεί η απομάκρυνση των σταθμών υπεραστικών λεωφορείων και φορτηγών στην περιοχή Ζευγαρολίβαδο του δημοτικού διαμερίσματος Σταυρακίου. Ως προς το θέμα αυτό, η σημερινή κατάσταση και οι προοπτικές είναι ως εξής:

Σήμερα λειτουργεί ένα αμαξοστάσιο στους Αμπελόκηπους και δύο σταθμοί εξυπηρέτησης κοινού στις παρυφές του κέντρου της πόλης.

Ο Δήμος επιθυμεί το σημερινό αμαξοστάσιο και οι δύο σταθμοί εξυπηρέτησης να μεταφερθούν όλα μαζί εκτός πόλης. Ο Οργανισμός Υπεραστικών Λεωφορείων έχει αγοράσει μια κατάλληλη έκταση στην περιοχή όπου υποδεικνύει το ΓΠΣ, κοντά στην νέα θέση της Λαχαναγοράς.

Το θέμα είναι ακόμη ανοικτό· το οικόπεδο φαίνεται ότι θα χρησιμοποιηθεί μόνον ως αμαξοστάσιο και όχι για την εξυπηρέτηση του κοινού.

- Οι προτεινόμενες κυκλοφοριακές επεμβάσεις στο οδικό δίκτυο της πόλης (μονοδρομήσεις, πεζοδρομήσεις κ.λπ.) έχουν εν μέρει μόνον και αποσπασματικά υλοποιηθεί. Τα τελευταία 10 χρόνια έγιναν διανοίξεις και διαπλατύνσεις οδών που συμβάλλουν σε κάποιο βαθμό στην κυκλοφοριακή ανακούφιση κεκορεσμένων περιοχών. Όπως προαναφέρθηκε, σημαντικά τμήματα στις νότιες περιοχές της πόλης εξακολουθούν να παραμένουν αδιάνοικτα ή στενότερα από τα προβλεπόμενα από το Σχέδιο Πόλης. Για μερικά κυκλοφοριακά έργα υπάρχουν έτοιμες μελέτες για δημοπράτηση αλλά δεν έχουν εξασφαλισθεί ακόμη οι πιστώσεις για την υλοποίησή τους· παράδειγμα η οδός Κενάν Μεσαρέ, που αποτελεί τμήμα του "Μικρού Δακτυλίου" με πλάτος 36 μ. και είναι σήμερα αδιάνοικτη.

Προγραμματισμένος σχεδιασμός κυκλοφοριακής υποδομής

Όπως προκύπτει από το Πρόγραμμα Έργων του Δήμου για το 1999, η αντιμετώπιση του κυκλοφοριακού καταλαμβάνει κεντρική θέση. Από το ποσό 3,5 δισ. για το σύνολο των έργων, ποσοστό 34% θα διατεθεί για πάσης φύσεως κυκλοφορικά έργα.

- διανοίξεις οδών
- κατασκευές / διαπλατύνσεις οδών
- κατασκευές κόμβων
- κατασκευές / διαπλατύνσεις πεζοδρομίων
- κατασκευές πεζοδρόμων

Τα έργα αυτά κατανέμονται σε όλες τις συνοικίες της πόλης.

Ιδιαίτερη μέριμνα προβλέπεται για την ανάπλαση του κέντρου της πόλης, όπου εντάσσεται και η "Μελέτη Κυκλοφοριακής Οργάνωσης και Στάθμευσης Πόλης Ιωαννίνων", για την οποία ακολουθεί μια συνοπτική παρουσίαση δεδομένης της σπουδαιότητάς της για την άμεση και την μακροπρόθεσμη κυκλοφοριακή οργάνωση της πόλης.

γ. Η μελέτη "Κυκλοφοριακής Οργάνωσης και Στάθμευσης Πόλης Ιωαννίνων"

Το 1994 ο Δήμος ανέθεσε στο γραφείο Ι. Δοκουμετζίδης - Δ. Αναγνωστόπουλος την παραπάνω μελέτη με στόχο την αντιμετώπιση των κυκλοφοριακών προβλημάτων στην πόλη, με βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προτάσεις και μέτρα.

Σ τ ό γ ο ι

Η βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση επιδιώκει τον εξορθολογισμό της σημερινής υποδομής με:

- την ιεράρχηση του οδικού δικτύου,
- την εκτροπή της διαμπερούς κυκλοφορίας,
- την εξασφάλιση της πεζοκίνησης, και
- την βελτίωση των συνθηκών στάθμευσης.

Η μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση θα λάβει υπόψη της:

- τον προγραμματισμό για την πολεοδομική - οικιστική λειτουργία της πόλης,
- τις προβλεπόμενες χρήσεις για τις περιοχές που εντάχθηκαν στο σχέδιο πόλης, και
- τα συγκοινωνιακά έργα στην ευρύτερη περιοχή της πόλης,

προκειμένου να:

- διαμορφώσει ένα ορθολογικό πρόγραμμα διανοίξεως και διαχείρισης του συνόλου του οδικού δικτύου της πόλης, και
- να επιτύχει την ένταξη των βραχυπρόθεσμων μέτρων στον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Π ρ ο τ ά σ ε ι ς

Τα βασικά στοιχεία του κυκλοφοριακού σχεδιασμού βασίζονται στις κατευθύνσεις του Γ.Π.Σ. της πόλης, αποσκοπούν στην άμβλυνση των σημερινών προβλημάτων και είναι οι εξής:

- *Ιεράρχηση οδικού δικτύου.* Προτείνεται μια νέα ιεράρχηση του οδικού δικτύου ώστε να αποσαφηνισθούν οι μετακινήσεις που κάθε άξονας

εξυπηρετεί και να γίνει ένας ορθολογικότερος καταμερισμός των κινήσεων στις αντίστοιχες οδούς.

- Διατύπωση μιας ρεαλιστικής πολιτικής στάθμευσης για στάθμευση παρά την οδό και σε χώρους εκτός οδού, με ενεργοποίηση του Δήμου σε διαχειριστικά θέματα.
- Επεξεργασία κυκλοφοριακών ρυθμίσεων (μονοδρομήσεις, αντιδρομήσεις, κ.λπ.) με αφετηρία τον σχεδιασμένο εσωτερικό δακτύλιο της πόλης.
- Αναδιάρθρωση των αστικών συγκοινωνιών με στόχο την αναβάθμιση του ρόλου τους. Λειτουργία δικτύου «mini-bus» για την εξυπηρέτηση της ευρύτερης περιοχής του κέντρου της πόλης, σε οργανική σύνδεση με τις αναδιαρθρωμένες αστικές συγκοινωνίες.
- Δημιουργία δικτύου πεζοδρόμων περί το ιστορικό κέντρο και τους χώρους άθλησης και αναψυχής. Το δίκτυο απαρτίζεται από "κλασικούς" πεζόδρομους (όπου επιτρέπεται η υπό όρους διέλευση των αυτοκινήτων) και "οδούς ήπιας κυκλοφορίας" με προτεραιότητα στην πεζοκίνηση.

Οι παραπάνω προτάσεις επαναδιατυπώνονται και με βάση τον μακροπρόθεσμο κυκλοφοριακό σχεδιασμό των κατευθύνσεων του Γ.Π.Σ. (κατασκευή παρακαμπτηρίου οδού, ολοκλήρωση εσωτερικού δακτυλίου, απομάκρυνση οχλουσών χρήσεων, υπόγεια σύνδεση λεωφόρων Μακαρίου και Παπανδρέου).

Το σύνολο των προτάσεων (με εξαίρεση των απαλλοτριώσεων) έχει προεκτιμηθεί σε 11.250 εκατ. δρχ.

Συμπεράσματα

Εκτός από αυτές καθαυτές τις κυκλοφοριακές προτάσεις, η κυκλοφοριακή μελέτη αποτελεί και μια μεθοδολογία επεμβάσεων που θα είναι χρήσιμη και σε κάθε περίπτωση μελλοντικών τροποποιήσεων της. Το στοιχείο αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία δεδομένου ότι το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο βρίσκεται ήδη σε μια προοπτική αναθεώρησης λόγω διαδικασιών ένταξης στο σχέδιο πόλης των εκτός σχεδίου περιοχών, αναμόρφωσης του κέντρου, κ.λπ.

II. Δίκτυο Υδρευσης

Τα έργα ύδρευσης (και αποχέτευσης, βλ. παρακάτω III) είναι στην περιοχή ευθύνης της Δημοτικής Επιχείρισης Υδρευσης Αποχέτευσης Ιωαννίνων (Δ.Ε.Υ.Α.Ι.) που συστάθηκε με το Ν. 1069/80 και ήδη διανύει τον 15ο χρόνο πραγματικής λειτουργίας της.

Η κατασκευή του δικτύου ύδρευσης είχε ξεκινήσει από το 1933. Με τις σύγχρονες ενέργειες της Δ.Ε.Υ.Α.Ι. έχει αντικατασταθεί μεγάλο μέρος του δικτύου και έγιναν πολλές βελτιώσεις. Στην περίοδο 1988 -1992 όταν πολλές πόλεις είχαν προβλήματα επάρκειας νερού, η πόλη των Ιωαννίνων υδροδοτείτο χωρίς πρόβλημα, καλύπτονταν όλη η πόλη. Η επάρκεια σε περίπτωση διακοπής του νερού είναι 4 ώρες.

Παρουσιάζονται μεγάλες καθυστερήσεις στην κατασκευή και επέκταση των συστημάτων και του δικτύου κυρίως λόγω έλλειψης χρηματοδότησης. Γίνονται έντονες προσπάθειες για ένταξη των έργων ύδρευσης στο Ταμείο Συνοχής, ώστε να λυθούν τα σημερινά προβλήματα και να δημιουργηθεί η απαραίτητη υποδομή για την λειτουργία της πόλης στην επόμενη 20ετία.

Τα σημαντικότερα προβλήματα - ανάγκες, για τα οποία η εξεύρεση πόρων έχει γίνει πλέον επιτακτική, συνοψίζονται σύμφωνα με τους αρμόδιους της Δ.Ε.Υ.Α.Ι. στα εξής:

- διαρροές λόγω παλαιότητας του δικτύου,
- μικρές διατομές αγωγών σε μεγάλο ποσοστό των παλαιών τμημάτων,
- ανάγκη επέκτασης προς νέες περιοχές,
- έλλειψη δεξαμενών, και
- ανάγκη εκσυγχρονισμού του μηχανισμού παρακολούθησης και συντήρησης του δικτύου.

III. Δίκτυα Αποχέτευσης (ακαθάρτων και ομβρίων)

α. Γενικά

Τα έργα αποχέτευσης είναι το κύριο αντικείμενο της Δ.Ε.Υ.Α.Ι.

Τα δίκτυα αποχέτευσης ομβρίων - ακαθάρτων είναι τα πλέον συγκροτημένα της πόλης, διότι είναι σχετικά καινούργια (η κατασκευή τους ξεκίνησε το 1977).

Η προτεραιότητα στις κατασκευές είναι φυσικά εκεί όπου η οικιστική πυκνότητα είναι μεγαλύτερη. Οι επεκτάσεις του σχεδίου πόλης θα καλυφθούν σε επόμενα στάδια. Γενικά, στις επεκτάσεις του σχεδίου πόλης έχουν γίνει ελάχιστα έργα υποδομής.

Το πρόγραμμα που υλοποίησε η Δ.Ε.Υ.Α.Ι. μέχρι το 1999 ήταν ύψους 2.7 δισ. και περιέλαβε τα παρακάτω:

- κατασκευή 38.000 μ. δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων,
- κατασκευή 18.500 μ. δικτύου αποχέτευσης ομβρίων,
- κατασκευή 5.800 φρεατίων, και
- προμήθεια 1 αποφρακτικού αυτοκινήτου.

β. Δίκτυο Ομβρίων

Τα όμβρια της πόλης οδηγούνται με 17 κύριους άξονες στη Λίμνη. Δεν υπάρχει, ούτε προβλέπεται να υπάρξει, ενδιάμεση επεξεργασία.

Με την μεταφορά των ομβρίων μεταφέροντα ρύποι που προέρχονται από την έκπλυση των δρόμων, αλλά και οργανικά φορτία από παράνομες συνδέσεις δραστηριοτήτων που δεν είναι ακόμη συνδεδεμένες στο δίκτυο ακαθάρτων. Η έκταση του φαινομένου αυτού δεν είναι γνώστη. Η πρόσφατη Διαχειριστική Μελέτη της Λίμνης εκτιμά ότι ένα ποσοστό 10% των αστικών λυμάτων εξακολουθεί να διοχετεύεται παράνομα στο δίκτυο ομβρίων της πόλης.

γ. Δίκτυο Ακαθάρτων

Το δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων άρχισε να κατασκευάζεται από την Δ.Ε.Υ.Α.Ι. το 1977 με όχι γρήγορους ρυθμούς, παρέμεινε ανενεργό για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα και μετατράπηκε σε κλειστό στεγανό βόθρο. Χρειάστηκαν συστηματική συντήρηση και έλεγχοι για να τεθεί τελικά σε λειτουργία. Σήμερα, το πρωτεύον δίκτυο αποχέτευσης έχει κατασκευασθεί σχεδόν εξ ολοκλήρου και βρίσκονται σε εξέλιξη τρεις μεγάλες εργολαβίες δευτερεύοντος δικτύου.

Ο σταθμός Βιολογικού Καθαρισμού μπήκε σε λειτουργία τον Οκτώβριο του 1992 στην περιοχή δυτικά του Αεροδρομίου. Τελικός αποδέκτης των επεξεργασμένων λυμάτων είναι ο ποταμός Καλαμάς. Εκτιμάται ότι ένα ποσοστό πάνω από 30% είναι συνδεδεμένο με τον βιολογικό καθαρισμό· προγραμματίζεται η αύξηση του ποσοστού αυτού σε 80% τα επόμενα 2-3 χρόνια.

Υπάρχει πρόγραμμα για την αναβάθμιση του βιολογικού καθαρισμού σε τριτοβάθμιο.

Εξακολουθούν να υπάρχουν περιοχές που αποχετεύουν σε βόθρους. Επειδή οι βόθροι λειτουργούν κατά κανόνα ως απορροφητικοί, μολύνουν τον υδάτινο ορίζοντα της περιοχής, και κατά συνέπεια και την Λίμνη.

IV. Διαχείριση Απορριμμάτων

α. Γενικά

Η αποκομιδή των απορριμμάτων είναι μια από τις δραστηριότητες με τις οποίες ο Δήμος επεκτείνεται σε περιοχές εκτός των διοικητικών ορίων του.

β. Μηχανισμός Αποκομιδής και Χώροι Διάθεσης Απορριμμάτων

Ο μηχανισμός αποκομιδής απορριμμάτων φαίνεται να βρίσκεται σε κάποια οριακή κατάσταση. Για την βελτίωση της αποκομιδής μόλις εγκαταστάθηκαν δυο container συμπίεσης.

Σήμερα, λειτουργεί ένας ελεγχόμενος χώρος διάθεσης αποβλήτων (χωματερή), όπου μεταφέρονται τα απορρίμματα του δήμου και άλλων δήμων του Λεκανοπεδίου. Βρίσκεται έξω από τα διοικητικά όρια του Δήμου Ιωαννιτών, στην περιοχή Δουρούτης, βορείως του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Η χωματερή αυτή, αν και αναβαθμισμένη σε σχέση με το παρελθόν, εξακολουθεί να μην ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις και χρειάζεται εξυγίανση και αποκατάσταση.

Πολλοί μικροί περιαστικοί χώροι έχουν μετατραπεί σε σκουπιδότοπους ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων. Το μέγεθος του προβλήματος δεν είναι ακόμη επαρκώς γνωστό, καθώς δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία για την ποσότητα και σύνθεση των απορριμμάτων.

γ. Προγραμματισμένος Σχεδιασμός Διαχείρισης Απορριμμάτων

Για την συνολική αντιμετώπιση του προβλήματος των αποβλήτων, ο Δήμος Ιωαννιτών είχε εκπονήσει ένα *"Ολοκληρωμένο Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Πόλης και Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων"*, γνωστό ως "ECO-MAN".

Η μελέτη είχε υποβληθεί στην Ε.Ε. για έγκριση ως πρόγραμμα. Τα περιεχόμενά της ήταν συνοπτικά τα εξής:

- Η μελέτη σκιαγραφεί τις σημερινές συνθήκες διάθεσης απορριμμάτων και προτείνει μια στρατηγική αντιμετώπισης που βασίζεται στις αρχές της

μείωσης των αποβλήτων στην πηγή, της ανακύκλωσης, της αναβάθμισης του συστήματος συλλογής και μεταφοράς, της τελικής διάθεσης με εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων προστασίας του περιβάλλοντος, και της διαχείρισης των ειδικών αποβλήτων (νοσοκομειακά, βιομηχανικά κ.λπ.).

- Σε αντιστοιχία με τις παραπάνω αρχές προσδιορίζονται στη συνέχεια οι στρατηγικοί στόχοι και επιμέρους υποστόχοι του προγράμματος και καταστρώνεται το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους, το οποίο εκτείνεται μέχρι το έτος 2010, για το σύνολο του προγράμματος.
- Ακολουθεί η σύνταξη του κυρίως επιχειρησιακού προγράμματος, στο οποίο καθορίζονται οι απαραίτητες ενέργειες, δράσεις και έργα για την ικανοποίηση των στρατηγικών αρχών και στόχων.

Η εφαρμογή του προγράμματος προϋπολογίστηκε σε 4 εκ. ECU και η προτεινόμενη κατανομή των χρηματοδοτικών πηγών ήταν 75% από την Ε.Ε. και 25% από τους τοπικούς φορείς (Δήμος Ιωαννιτών , Τ.Ε.Δ.Κ. και η Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείριση Ιωαννίνων η Α.Δ.Ε.Ι.). Φορείς υλοποίησης θα είναι ο Δήμος Ιωαννιτών και η Α.Δ.Ε.Ι.

Παράλληλα, στο πρόγραμμα έργων του Δήμου για το 1999 έχει περιληφθεί το έργο "*Οικολογική Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων Πόλης και Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων*". Το έργο αυτό περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

- *Μελέτη Αντλησης Βιοαερίου.*
Συναρτάται με την μελλοντική αξιοποίηση του Βιοαερίου της σημερινής χωματερής για την τηλεθέρμανση των κτιρίων της Πανεπιστημιούπολης και του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου.
- *Μελέτη Βελτιστοποίησης Συστήματος Τελικής Διάθεσης Στερεών Αποβλήτων Πόλης και Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων.*
- *Μελέτη για Ολοκληρωμένο Μοντέλο Διαχείρισης και Συλλογής Απορριμμάτων.*
- *Εξοπλισμός Συλλογής.*
- *Προμήθεια Κάδων.*
- *Εξοπλισμός για Χώρο Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.).*
- *Εξοπλισμός Ανακύκλωσης.*
- *Κατασκευή Κέντρου Ανακύκλωσης.*
- *Σχεδιασμός - παραγωγή πληροφοριακού υλικού ανακύκλωσης.*
- *Μετεγκατάσταση Εργοταξίου.*

Το έργο ανακύκλωση στερεων αποβλήτων και χώρος διάθεσης απορριμάτων(δίκτυο άντλησης βιοαερίου και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας έχει περιληφθεί στο 3 ο υποπρόγραμμα του Π.Ε.Π.(Ε.Α.Π.Τ.Α.)

V. Τηλεπικοινωνίες

Η πόλη των Ιωαννίνων τηλεφωνοδοτείται από τα Κέντρα 28ης Οκτωβρίου και Περιβλέπτου.

Το Κέντρο 28ης Οκτωβρίου είναι συμβατικό με εγκεκριμένη χωρητικότητα 30.000 παροχές και κατασκευασμένη 29.812 παροχές, εξυπηρετεί δε την πόλη μέχρι το ύψος της Ακαδημίας, και μέρος του Δήμου Ανατολής (περίπου 600 συνδρομητές).

Στο κέντρο αυτό είναι συνδεδεμένο το διεπιλογικό Κέντρο Νοσοκομείου Χατζηκώστα εγκεκριμένης χωρητικότητας 300 παροχών.

Εντός του 1998 έλαβε χώρα η αντικατάσταση του συμβατικού κέντρου 28ης Οκτωβρίου με ψηφιακό.

Το Κέντρο Περιβλέπτου είναι ψηφιακό με εγκεκριμένη χωρητικότητα 9.600 παροχές και κατασκευασμένη 9.300 παροχές, εξυπηρετεί δε την υπόλοιπη πόλη και τα δημοτικά διαμερίσματα Σταυράκι, Νεοχωρόπουλο, Τσιφλικόπουλο, Δροσιά, Μάρμαρα, Κάτω Μάρμαρα και μέρος του Δήμου Ανατολής (περίπου 3.500 συνδρομητές).

Στο Κέντρο αυτό είναι συνδεδεμένα τα διεπιλογικά κέντρα Πανεπιστημίου και Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Δουρούτης εγκεκριμένης χωρητικότητας 640 και 300 παροχών, αντίστοιχα.

Και τα δύο κέντρα είναι σήμερα ενήμερα, δηλαδή δεν υπάρχουν εκκρεμείς αιτήσεις.

VI. Ανακεφαλαίωση — Συμπεράσματα

Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι στις επεκτάσεις του σχεδίου πόλης έχουν γίνει ελάχιστα έργα υποδομής, διότι δεν έχουν ολοκληρωθεί οι πράξεις εφαρμογής που είναι απαραίτητη προϋπόθεση.

Ειδικότερα, και με βάση τα όσα ανατύχθηκαν στις προηγούμενες σελίδες, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα και διαπιστώσεις:

- Η πόλη των Ιωαννίνων παρουσιάζει έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα που οφείλεται στην συνισταμένη δράση των εξής παραγόντων:
 - α. διέλευση υπερτοπικής κυκλοφορίας από τις δυτικές συνοικίες και μέσα από την πόλη επειδή δεν έχει κατασκευασθεί ακόμη ο περιφερειακός δακτύλιος
 - β. στρατηγικός ρόλος της πόλης στην Ηπειρο, που συνεπάγεται καθημερινές μετακινήσεις προς τα Ιωάννινα
 - γ. ακτινική μορφή οδικού δικτύου με φορά προς το ιστορικό κέντρο της πόλης, ελλειπίες εγκάρσιες συνδέσεις, κυκλοφοριακά χαρακτηριστικά περιοριστικά σε πολλές περιπτώσεις, καθυστέρηση στις διανοίξεις σημαντικών δρόμων στις περιοχές επέκτασης του σχεδίου πόλης
 - δ. υψηλό ποσοστό ιδιοκτησίας ΙΧ αυτοκινήτων, υψηλό ποσοστό χρήσης ΙΧ αυτοκινήτων για μετακινήσεις μέσα στην πόλη, έλλειψη επαρκών χώρων στάθμευσης, χωροθέτηση σταθμών υπεραστικών λεωφορείων και λοιπών οχημάτων κοντά στο κέντρο της πόλης.
- Αμεση συνέπεια των παραπάνω είναι η πολλαπλή υποβάθμιση του περιβάλλοντος (μόλυνση, ηχορύπανση, οπτική όχληση), ιδιαίτερα αισθητή σήμερα στο κέντρο και στις δυτικές κυρίως συνοικίες της πόλης, καθώς και οι γενικότερες δυσμενείς επιπτώσεις στην ιστορική φυσιογνωμία της πόλης που είναι ένα από τα ισχυρά αναπτυξιακά στοιχεία της.
- Προκειμένου να αντιμετωπίσει συστηματικά τα προβλήματα αυτά με βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προτάσεις και μέτρα, ο Δήμος έχει συντάξει την "*Μελέτη Κυκλοφοριακής Οργάνωσης και Στάθμευσης Πόλης Ιωαννίνων*".

- Στο δίκτυο ύδρευσης παρουσιάζονται μεγάλες καθυστερήσεις στην κατασκευή και επέκταση των συστημάτων και του δικτύου κυρίως λόγω έλλειψης χρηματοδότησης. Γίνονται έντονες προσπάθειες για την επίλυση του προβλήματος αυτού με ένταξη των έργων ύδρευσης στο Ταμείο Συνοχής, ώστε να λυθούν τα σημερινά προβλήματα και να δημιουργηθεί η απαραίτητη υποδομή για την λειτουργία της πόλης στην επόμενη 20ετία.
- † Τα δίκτυα αποχέτευσης ομβρίων - ακαθάρτων είναι σχετικά καινούργια και τα πλέον συγκροτημένα της πόλης. Εξακολουθούν να υπάρχουν περιοχές που αποχετεύουν σε βόθρους. Επειδή οι βόθροι λειτουργούν κατά κανόνα ως απορροφητικοί, μολύνουν τον υδάτινο ορίζοντα της περιοχής, και κατά συνέπεια και την Λίμνη. Εκτιμάται ότι ένα ποσοστό πάνω από 30% είναι ήδη συνδεδεμένο με τον Βιολογικό Καθαρισμό που λειτουργεί από το 1992, ενώ υπάρχει πρόβλεψη για αύξηση του ποσοστού αυτού σε 80% τα επόμενα 2-3 χρόνια.
- Η σημερινή υποδομή για διάθεση αποβλήτων περιορίζεται σε έναν ελεγχόμενο χώρο διάθεσης που αν και αναβαθμισμένος σε σύγκριση με προγενέστερες εποχές, εξακολουθεί να μην ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις και προδιαγραφές. Η κατάσταση γίνεται επιπλέον δυσχερής διότι πολλοί μικροί περιαστικοί χώροι έχουν μετατραπεί σε σκουπιδότοπους ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων. Το μέγεθος του προβλήματος δεν είναι ακόμη επαρκώς γνωστό, καθώς δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία για την ποσότητα και σύνθεση των απορριμμάτων.
- † Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων αναδεικνύεται επομένως σε ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της πόλης και του Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων, δεδομένου ότι συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και εν τέλει της "ανάπτυξης".
- Προκειμένου να αντιμετωπίσει το ζήτημα αυτό, ο Δήμος Ιωαννιτών έχει δραστηριοποιηθεί έντονα με την εξασφάλιση χρηματοδότησης από το ΕΠΤΑ για την "*Οικολογική Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων Πόλης και Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων*". Παράλληλα, με στόχο την συνολική αντιμετώπιση του προβλήματος των αποβλήτων (αστικά, νοσοκομειακά, βιομηχανικά κ.λπ.), ο Δήμος έχει εκπονήσει ένα "*Ολοκληρωμένο Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Πόλης και Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων*", γνωστό ως "ECO -MAN", που έχει υποβληθεί στην Ε.Ε.

- Η πόλη των Ιωαννίνων τηλεφωνοδοτείται από δύο κέντρα, από τα οποία το ένα είναι συμβατικό και πρόκειται σύντομα να αναβαθμισθεί σε ψηφιακό, ενώ το άλλο είναι ήδη ψηφιακό. Όλες οι αιτήσεις τηλεφωνοδότησης έχουν ικανοποιηθεί.

Γ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Γενικά

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε στην πολεοδομική – χωροταξική σύνδεση της πόλης με την άμεση και ευρύτερη περιοχή της.

I. Το λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων

Τα Ιωάννινα είναι το κέντρο του ομώνυμου Λεκανοπεδίου, όπως έχει προαναφερθεί στην εισαγωγή.

Χρήσεις Γης

Εκτός από τους οικισμούς, οι χρήσεις / δραστηριότητες που κυριαρχούν στην περίμετρο των Ιωαννίνων είναι οι εξής:

α. ΒΙ.ΠΕ. Ιωαννίνων

Αναπτύσσεται σε έκταση 2.000 στρ. περίπου, σε απόσταση 11 χλμ. από τα Ιωάννινα, ανάμεσα στις Κοινότητες Μεγ. Γαρδικίου και Ροδοτοπίου, σε επαφή με την οδό Ιωαννίνων - Ηγουμενίτσας. Λειτουργεί από το 1982.

β. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο

Αποτελεί βασικό πόλο οικονομικής, πολιτιστικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Με 9.000 περίπου φοιτητές και ανάλογο επιστημονικό και λοιπό προσωπικό, είναι το πέμπτο ελληνικό Α.Ε.Ι, μετά το Α.Π.Θ., το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Ε.Μ.Π. και το Πανεπιστήμιο Πατρών.

Αποτελείται από 12 Τμήματα: Φιλολογίας, Ιστορίας - Αρχαιολογίας, Μαθηματικών, Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Φυσικής, Παιδαγωγικό

Δημοτικής Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Νηπιαγωγών, Χημείας, Ιατρικής, Πληροφορικής, Τμήμα Οικονομικών και Τμήμα Τεχνολογίας Υλικών.

Το Πανεπιστήμιο είναι εκτός των άλλων και το όχημα μεταφοράς υψηλής τεχνολογίας στην περιοχή. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά την λειτουργία Κέντρου Ηλεκτρονικού Υπολογιστή και τη σύνδεσή του με δίκτυο οπτικών ινών με άλλα Α.Ε.Ι. Επίσης, πρόκειται να ιδρυθεί Τεχνολογικό Πάρκο (μόλις προκηρύχθηκε η μελέτη).

Συμπληρωματικά με το Ιατρικό Τμήμα του Πανεπιστημίου λειτουργεί το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο. Η κατασκευή ενός Κέντρου Ιατρικών Ερευνών, που είναι στους στόχους του Πανεπιστημίου, θα συμπληρώσει το "τρίγωνο" των ιατρικών δραστηριοτήτων.

Το Νοσοκομείο άρχισε να λειτουργεί το 1990 και είναι δυναμικότητας 778 κλινών. Ένα υψηλό ποσοστό των ασθενών (~ 40%) προέρχεται από την Αλβανία.

γ. Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο

Είναι δυναμικότητας 460 κλινών. Βρίσκεται στο ΒΔ άκρο της πόλης, εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου.

δ. ΤΕΙ Ηπείρου

Σε μικρή απόσταση από το Πανεπιστήμιο λειτουργούν δύο τμήματα του ΤΕΙ Ηπείρου, το Τμήμα Νοσηλευτικής και το Τμήμα Βρεφονηπιοκομίας.

II. Η Πόλη των Ιωαννίνων

Χρήσεις Γης

Οι διάφορες λειτουργίες της πόλης συγκεντρώνονται σε χαρακτηριστικές περιοχές κατά μήκος ορισμένων αξόνων. Γενικά, δεν παρατηρείται συνύπαρξη έντονα αντικρούμενων χρήσεων.

α. Κεντρικές λειτουργίες πόλης

Το σύγχρονο κέντρο της πόλης, με λειτουργίες κυρίως εμπορίου, διοίκησης και υπηρεσιών, αναπτύσσεται κατά μήκος των οδών Δωδώνης - Αβέρωφ, 28ης Οκτωβρίου και των οδών που τις περιβάλλουν. Στην προέκταση του κέντρου αυτού είναι το παλαιό ιστορικό κέντρο, όπου αναπτύσσονται το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, η βιοτεχνία και η ψυχαγωγία της πόλης. Τους καλοκαιρινούς μήνες η παραλίμνια περιοχή γύρω από το Κάστρο (ιδιαίτερα στον Μώλο) αποτελεί το ψυχαγωγικό - τουριστικό κέντρο για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της πόλης (ο σημαντικότερος χώρος τουριστικού και αρχαιολογικού ενδιαφέρον μέσα στην πόλη είναι το Κάστρο).

Τοπικά κέντρα εμπορίου και βιοτεχνίας έχουν αναπτυχθεί στις συνοικίες. Ίσως το χαρακτηριστικότερο είναι σήμερα στην Καλούτσιανη, με άξονα την οδό 21ης Οκτωβρίου.

Τελευταία, έχουν ανοίξει κάποια καταστήματα super market, σε απόσταση από το εμπορικό κέντρο (επί της οδού Δωδώνης) και στις παρυφές της πόλης, και έχουν προκαλέσει έντονο σκεπτικισμό στην τοπική κοινωνία για τις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που επιβάλλουν.

Οι δημόσιες υπηρεσίες αναπτύσσονται σε διακριτά κτίρια κατά μήκος των οδών Δωδώνης, Αβέρωφ και 28ης Οκτωβρίου με κατεύθυνση προς το ιστορικό κέντρο της πόλης. Η Περιφέρεια Ηπείρου διαφοροποιείται χωρικά και στεγάζεται επί της οδού Βορείου Ηπείρου, σε κτίριο που ανήκει στο Υπουργείο Γεωργίας. Ορισμένα από τα κτίρια αυτά, συνδυαζόμενα και με τους μεγάλους ελεύθερους χώρους πρασίνου και πλατείες που τα περιβάλλουν, επιβάλλονται με τον έντονο δημόσιο χαρακτήρα και την αρχιτεκτονική τους και λειτουργούν ως τοπόσημα μέσα την πόλη (Δικαστικό Μέγαρο, Νομαρχία, Αρχηγείο 8ης Μεραρχίας, Δημαρχείο). Πολλές

υπηρεσίες στεγάζονται σε μισθωμένους ιδιωτικούς χώρους γύρω από τα σημαντικά κτίρια που προαναφέραμε.

Η νέα διοικητική δομή (Δήμος - Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση - Περιφεριακή Διοίκηση) έχει συμβάλει στην δημιουργία ανεπάρκειας κτιριακών εγκαταστάσεων και οδηγεί σε σκέψεις ανακατανομής των διαθέσιμων χώρων για την ορθολογικότερη αξιοποίησή τους. Εξάλλου, η συγκέντρωση όλων των κεντρικών λειτουργιών στην καρδιά της πόλης συνεπάγεται πλείστα όσα κυκλοφοριακά και περιβαλλοντικά προβλήματα.

Η ανέγερση νέου διοικητικού κέντρου σε χώρο εκτός της πόλης (στο στρατόπεδο Βελισσαρίου κατά το ΓΠΣ) θα έλυne τα προβλήματα αυτά. Το θέμα όμως παραμένει στάσιμο και αποτελεί ένα από τα μείζονα αντικείμενα προς επίλυση.

Η αναβάθμιση του σύγχρονου και ιστορικού κέντρου της πόλης, είναι σήμερα ένα από προβλήματα που επίσης ζητούν άμεση λύση. Αντιμετωπίζεται μέσα από το ΠΕΠ, ως εξής:

- *Κέντρο της πόλης*

Το έργο "*Ανάπλαση Κέντρου Πόλης*" είχε ενταχθεί στο 5ο υποπρόγραμμα του ΠΕΠ (Ε.Π.Τ.Α.) και περιλαμβάνει μια σειρά πολεοδομικών παρεμβάσεων και κυκλοφοριακών ρυθμίσεων.

Από τις επιμέρους μελέτες του έργου έχει ξεκινήσει η "*Μελέτη Κυκλοφοριακής Οργάνωσης και Στάθμευσης Πόλης Ιωαννίνων*" (βλ. Κεφ. "Ανάλυση της Τεχνικής Υποδομής"), από την οποία θα προκύψουν ευνοϊκές συνέπειες για την ποιότητα ζωής στο φορτισμένο κέντρο.

Επιπλέον, και με στόχο την συνολική πολεοδομική θεώρηση του κέντρου, ο Δήμος πρόκειται σύντομα να προκηρύξει μια ειδική πολεοδομική μελέτη ρύθμισης των χρήσεων γης στο κέντρο της πόλης. Ας σημειωθεί ότι το σύγχρονο κέντρο της πόλης δεν είναι ακόμη οριοθετημένο, σε αντίθεση με το ιστορικό κέντρο που προστατεύεται από ειδική νομοθεσία (βλ. παρακάτω, "Θεσμικό Καθεστώς Δόμησης").

- *Ιστορικό κέντρο*

Το έργο "*Διαμορφώσεις - Αναπλάσεις στο Κάστρο και Αναστηλώσεις Διατηρητέων στην Πόλη των Ιωαννίνων*", έχει ενταχθεί στο 3ο υποπρόγραμμα του ΠΕΠ.

Επιπλέον, βρίσκεται σε εξέλιξη η "*Προγραμματική Σύμβαση Ιτς Καλέ*" μεταξύ Δήμου, ΥΠΠΟ και 8ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Μέχρι σήμερα έχουν

αναπαλαιωθεί τα Μαγειρεία, η Πυριτιδαποθήκη, το Βελή Τζαμί, το Θησαυροφυλάκειο και ο Ξενώνας. Επίσης έχουν γίνει εργασίες υποστήριξης σε κτίρια της βυζαντινής περιόδου που είχαν έντονα στατικά προβλήματα. Βρίσκεται υπό διαμόρφωση ο αύλειος χώρος, υπάρχει δε πρόγραμμα για ανακατασκευή ενός παλαιού κτίσματος όπου θα εγκατασταθεί το Κέντρο Συντήρησης.

β. Πράσινο - ελεύθεροι χώροι

Οι σημαντικότερες συγκεντρώσεις πρασίνου και ελευθέρων χώρων στην περιμετρο της πόλης είναι το Αισθητικό Δάσος, ο Λόφος της Περιβλέπτου, το Πάρκο Πυρσινέλλα και οι παραλίμνιες περιοχές.

- Το Αισθητικό Δάσος είναι οριοθετημένο σε έκταση 864 στρ. και έχει χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους¹⁰. Τμήμα του δάσους βρίσκεται εκτός διοικητικών ορίων του Δήμου. Την ευθύνη της διαχείρισής του έχει το Δασαρχείο. Υπάρχει παλαιά προμελέτη του Υπ. Γεωργίας για νέες δενδροφυτεύσεις και επέκταση προς Κοινότητα Σταυρακίου. Εάν εφαρμοσθεί η μελέτη αυτή, τότε η έκταση του δάσους θα μπορούσε σύμφωνα με πρόχειρους υπολογισμούς να διπλασιασθεί.
- Ο Λόφος της Περιβλέπτου έχει περιβάλλεται από περιοχές κατοικίας που εντάχθηκαν στο σχέδιο πόλης κατά την έγκριση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου. Στο λόφο υπάρχουν η εκκλησία της Περιβλέπτου και το νεκροταφείο, ένα από τα πρώτα κτίρια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ο κτίριο της φοιτητικής εστίας και ένας παιδικός σταθμός.
- Το Πάρκο Πυρσινέλλα έχει έκταση 270 στρέμματα και είναι κληροδότημα Β. Πυρσινέλλα. Περιλαμβάνεται εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου. Διχοτομείται από την οδό Ιωάννινα - Αρτα - Αθήνα (υπάρχει μη υλοποιημένη πρόταση του ΓΠΣ για υποβιβασμό της οδού και ενοποίηση των δύο τμημάτων του πάρκου). Το τμήμα ανατολικά της οδού είναι το μεγαλύτερο εκ των δύο και περιλαμβάνει εγκαταστάσεις εστιατορίου ("Γιαννιώτικο Σαλόνι") και γηπέδων τένις του Ομίλου Αντισφαίρισης. Το δυτικό τμήμα είναι χαρακτηρισμένο ως δασική έκταση με απαγόρευση δόμησης.

¹⁰ ΦΕΚ 306/Δ/16.11.76

- Οι παραλίμνιες περιοχές είναι κατά βάση αδόμητες περιοχές, με βαθμό και ποιότητα ανάπτυξης που ποικίλει από περιοχής σε περιοχή. Αποτελούν τις πλέον ευαίσθητες περιοχές από περιβαλλοντική σκοπιά, δεδομένου ότι σχετίζονται άμεσα με το οικοσύστημα της Λίμνης (βλ. παρακάτω: "Περιοχές Εκτός Σχεδίου" όπου γίνεται αναφορά στις παραλίμνιες περιοχές).

Στο κέντρο της πόλης οι ελεύθεροι χώροι είναι η *Πλατεία Πύρρου* και στη συνέχεια της η *Πλατεία 25ης Μαρτίου* με το πάρκο (*Λιθαρίτσια*), μέχρι το Αρχαιολογικό Μουσείο και την Μητρόπολη. Στις συνοικίες, οι Πλατείες Αγ. Κωνσταντίνου και Ζαλόγγου, ο *Λόφος Βελισσαρίου* και το άλσος, ανατολικά του τελευταίου.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι κατά την εκπόνηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου οι ελεύθεροι χώροι της πόλης, στους οποίους δεν υπολογίζονται οι μεγάλες εκτάσεις — Αισθητικό Δάσος, Λόφος της Περιβλέπτου, Πάρκο Πυρσινέλλα — είχαν εκτιμηθεί ως ανεπαρκείς, με υλοποιημένο δείκτη 1,42 τ.μ./κάτοικο έναντι 4,00 τ.μ./κάτοικο των θεωρητικών σταθερότυπων του ΥΧΟΠ.

Στο πρόγραμμα έργων του Δήμου για το 1999 έχουν ενταχθεί έργα σε όλες τις συνοικίες της πόλης που αφορούν διαμορφώσεις πλατειών και κοινοχρήστων χώρων, διαμορφώσεις αλσουλίων, δενδροφυτεύσεις και συντηρήσεις πρασίνου.

δ. Αθλητικές εγκαταστάσεις

Οι αθλητικές εγκαταστάσεις σε επίπεδο πολεοδομικού συγκροτήματος αντιπροσωπεύονται σήμερα από το *πλήρες αθλητικό κέντρο της Λιμνοπούλας* που περιλαμβάνει κωπηλατικό κέντρο, κλειστό γυμναστήριο και κλειστό κολυμβητήριο (στο χώρο αυτό γίνεται και η περιοδική έκθεση "Ηπειρος").

Στην καρδιά της πόλης βρίσκεται το *Στάδιο Ιωαννίνων* με ποδοσφαιρικό γήπεδο και στίβο.

Σε αντίθεση με το βόρειο τμήμα της πόλης που εξυπηρετείται από τις εγκαταστάσεις της Λιμνοπούλας, το νότιο τμήμα δεν έχει σήμερα κάποιο ανάλογο αθλητικό κέντρο (οι σχετικές προτάσεις του ΓΠΣ για αθλητικούς πυρήνες δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί, βλ. παρακάτω: "Η Υλοποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου").

Σε υπερτοπικής σημασίας θα εξελιχθεί το *Πανηπειρωτικό Στάδιο*, στο νότιο άκρο της Ανατολής (εκτός ορίων Δήμου). Πρόσφατα δημοπρατήθηκε η επέκταση

των σημερινών εγκαταστάσεων και η δημιουργία εκεί ενός πλήρους αθλητικού κέντρου.

Στο πρόγραμμα έργων του Δήμου για το 1999 έχουν ενταχθεί ορισμένα έργα συντήρησης γηπέδων και κατασκευής αθλητικών κέντρων και πυρήνων.

III. Η Λίμνη Παμβώτις

Η Λίμνη εξυπηρετεί διάφορες χρήσεις, ως εξής:

α. Άρδευση

Καλύπτει μέρος των αρδευτικών αναγκών στο Λεκανοπέδιο με ευθύνη του Γ.Ο.Ε.Β. για την κατασκευή / συντήρηση έργων υποδομής. Κατά το πρόσφατο παρελθόν είχαν σημειωθεί πολλές περιπτώσεις υπέρμετρης άντλησης, με αποτέλεσμα ένταση στις σχέσεις των εμπλεκόμενων φορέων και κοινωνικών ομάδων. Σήμερα, τα προβλήματα αυτά έχουν κάπως υποχωρήσει, λόγω και της μείωσης των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Προβλέπεται εμπλουτισμός της Λίμνης με νερό από τον Μετσοβίτικο ποταμό (έχει ήδη δημοπρατηθεί η σήραγγα στο Μιτσικέλι).

β. Αλιεία

Η Λίμνη κατέχει την πρώτη θέση σε ιχθυοπαραγωγή ανάμεσα σε όλες τις λίμνες της Ελλάδας. Η ιχθυοπανίδα της, μετά τους εμπλουτισμούς της Δ.Ε.Λ.Ι. περιλαμβάνει σήμερα 13 είδη ψαριών. Η αλιεία γίνεται κυρίως από τους κατοίκους του Νησιού. Το δικαίωμα αλιείας παραχωρείται από τον Γ.Ο.Ε.Β. έναντι ενοικίου. Τα τελευταία χρόνια ο Συνεταιρισμός Αλιέων Νήσου διέρχεται περίοδο κρίσης, που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην γήρανση των αλιέων και την μη αντικατάστασή τους με νέες ηλικίες.

γ. Αθλητισμός - Αναψυχή

Οι δραστηριότητες αυτές επικεντρώνονται στην παραλίμνια περιοχή της πόλης των Ιωαννίνων. Στον αθλητικό τομέα, η Λίμνη έχει αναδειχθεί σε αθλητικό κέντρο διεθνούς εμβέλειας. Διαπιστώνεται πίεση για εκμετάλλευση του παραλίμιου

χώρου, κυρίως μπαζώματα για να δημιουργηθούν γήπεδα, κοινωφελείς χώροι κ.λπ. Κατά την διαχειριστική μελέτη της Δ.Ε.Λ.Ι. πρέπει οπωσδήποτε να προστατευθούν οι τελευταίες νησίδες φυσικής παραλίας που έχουν απομείνει (περιοχές Λιμνοπούλας, Μάτσικα και Λασπότοπου).

δ. Τουρισμός

Το Νησί είναι ο δημοφιλέστερος τόπος προορισμού των επισκεπτών της πόλης. Αποτελεί ξεχωριστή κοινότητα. Ο οικισμός έχει κηρυχθεί διατηρητέος. Στο 3ο υποπρόγραμμα του ΠΕΠ έχει ενταχθεί το έργο "Αναστήλωση, Συντήρηση, Ανάδειξη και Ενταξη Νέων Χρήσεων Μοναστηριακού Συγκροτήματος Ελεούσας και Μονών Νήσου Ιωαννίνων". Προβλέπεται η δημιουργία πολιτιστικού κέντρου που θα περιλαμβάνει Μουσείο για την φύλαξη των βυζαντινών ευρημάτων, ξενώνα, χώρο συνεδριάσεων κ.λπ.

IV. Το Θεσμικό Καθεστώς Δόμησης

Γενικά

Η δόμηση στα Ιωάννινα καθορίζεται από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ), το οποίο θεσμοθετήθηκε το 1987 (ΦΕΚ 58/Δ/09.02.1987, τελευταία τροποποίηση το 1995, ΦΕΚ 378/Δ/05.06.1995), και την Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), η οποία θεσμοθετήθηκε δύο χρόνια αργότερα (ΦΕΚ 297/Δ/17.05.1989, τελευταία τροποποίηση το 1993, ΦΕΚ 389/Δ/21.04.1993).

Την ίδια εποχή (1989) το Ιστορικό Κέντρο της πόλης, δηλαδή το Κάστρο και η έξω από αυτό περιοχή, χαρακτηρίστηκαν ως παραδοσιακός οικισμός με ειδικούς όρους και περιορισμούς δόμησης.

Ξεκίνησε έτσι μια προσπάθεια ορθολογικού σχεδιασμού και προστασίας του αστικού και περιαστικού χώρου της πόλης, και η θεώρηση των Ιωαννίνων ως μητροπολιτικού κέντρου μιας ευρύτερης οικιστικής περιοχής.

Πράγματι, όπως είναι γνωστό, το όριο μελέτης στα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια δεν ταυτίζεται αναγκαστικά με τα διοικητικά όρια ενός Δήμου ή Κοινότητας. Με βάση την αρχή αυτή, το ΓΠΣ των Ιωαννίνων περιλαμβάνει και τους γειτονικούς Δήμους Ανατολής και Κατσικά, της περιοχής Βελισσαρίου, Πεντέλης και

Τσιφλικόπουλου του Δήμου Σταυρακίου, και την περιοχή Εξοχής του Δήμου Περάματος. Διατυπώνει, μάλιστα, το ΓΠΣ την πρόταση για αναδιάρθρωση των ορίων των ΟΤΑ, ώστε το πολεοδομικό συγκρότημα Ιωαννίνων να αποτελέσει ενιαία διοικητική ενότητα.

Το Σχέδιο Πόλης

Το εγκεκριμένο σχέδιο πόλης που θεσμοθετήθηκε με την διαδικασία του ΓΠΣ καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του Δήμου Ιωαννιτών. Ορισμένες περιοχές έχουν αφηθεί εκτός σχεδίου (βλ. παρακάτω: "Περιοχές Εκτός Σχεδίου"). Ο Δήμος έχει κινήσει τη διαδικασία για να εντάξει μερικές από αυτές στο σχέδιο.

Σήμερα η κατάσταση στον τομέα της εφαρμογής του σχεδίου πόλης διαμορφώνεται ως εξής:

- Το παλαιό σχέδιο πόλης (1982) είναι σε μεγάλο βαθμό υλοποιημένο.
- Έχουν εγκριθεί όλες οι μελέτες επέκτασης και αναθεώρησης (Π.Μ.Ε.Α.) για τις περιοχές που καλύπτονται από το ΓΠΣ.
- Με εξαίρεση τις περιοχές Δροσιά και Πεντέλη, έχουν ολοκληρωθεί και όλες οι ρυμοτομικές μελέτες.
- Έχουν ξεκινήσει οι πράξεις εφαρμογής για όλες τις περιοχές με εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο. Έχει κυρωθεί η πράξη του Βοτανικού. Όλες οι άλλες πράξεις είναι στο τελικό στάδιο.

Ο Δήμος αναμένει τις επεκτάσεις για να κάνει παρεμβάσεις στην κατεύθυνση της υλοποίησης των κοινωνικών κατευθύνσεων του ΓΠΣ σε επίπεδο πολεοδομικών ενοτήτων (υπενθυμίζουμε εδώ το πρόβλημα ανέγερσης σχολείων στις περιφερειακές συνοικίες).

Το Ιστορικό Κέντρο

Είναι οριοθετημένο και περιλαμβάνει το Κάστρο και την περιοχή έξω από αυτό που ορίζεται από τις οδούς Μετσόβου, Γεβρασιού, Αβέρωφ, Κάνιγγος, Ανεξαρτησίας, Π. Μελά, Φιλικής Εταιρείας, Αθηναγόρα και Ηλ. Μαβίλη (ΦΕΚ 605/Δ/02.10.1989).

Με το διάταγμα καθορίστηκαν ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης που αφορούν:

- τα όρια αρτιότητας των οικοπέδων,
- οι συντελεστές δόμησης και ποσοστά κάλυψης,
- ο αριθμός ορόφων και το μέγιστο ύψος,
- η θέση του κτιρίου στο οικόπεδο,
- μορφολογικοί περιορισμοί (υποχρεωτική στέγαση με στέγη, υλικά κατασκευής όψεως και κουφωμάτων, αναλογίες ανοιγμάτων, απαγόρευση πυλωτής, χρωματισμοί όψεων, ανάρτηση πινακίδων κ.λπ.),
- οι περιορισμοί στην εκτέλεση των έργων υποδομής οργανισμών κοινής ωφελείας,
- προϋποθέσεις αποκατάστασης ερειπωμένων κτισμάτων και προσθήκης σε αυτά λειτουργικών χώρων.

Ενας σημαντικός αριθμός όψεων (πάνω από 120) σε κτίρια κυρίως εκτός Κάστρου έχει χαρακτηριστεί διατηρητέος. Ήδη παρουσιάζονται ενέργειες εκ μέρους ορισμένων ιδιοκτητών για την αξιοποίηση των ακινήτων τους, αλλά η κίνηση αυτή είναι ακόμη στην αρχή.

Περιοχές Εκτός Σχεδίου

Οι κυριότερες περιοχές εκτός σχεδίου είναι η δασωμένη λοφοσειρά δυτικά της πόλης (γνωστή ως "Αισθητικό Δάσος", θεσμοθετημένο με Διάταγμα), το άλσος της Περιβλέπτου, νοτιότερα, το Στρατόπεδο Βελισσαρίου, το Πάρκο Πυρσινέλλα και οι παραλίμνιες περιοχές. Από τις εκτός σχεδίου περιοχές θα σταθούμε ιδιαίτερα στο Στρατόπεδο Βελισσαρίου και στις παραλίμνιες περιοχές.

α. Στρατόπεδο Βελισσαρίου ("Ακραίο")

Το Στρατόπεδο Βελισσαρίου, με έκταση 600 στρέμματα, έχει αποτελέσει τον χώρο για μια από τις σημαντικότερες προτάσεις του ΓΠΣ: την σταδιακή μεταφορά εκεί του Διοικητικού Κέντρου των Ιωαννίνων, το οποίο ήδη προ δεκαετίας ασφυκτιούσε στην καρδιά της πόλης. Η πρόταση αυτή, την οποία συμπλήρωνε και η κατεύθυνση για οικιστική ανάπτυξη μέσα από ένα εκτεταμένο πρόγραμμα έτοιμης κατοικίας (ΠΕΚ), στο στρατόπεδο επίσης, δεν έχει προχωρήσει.

β. Παραλίμνιες περιοχές

Στις οικολογικά και αισθητικά ευαίσθητες παραλίμνιες περιοχές αναπτύσσονται σήμερα μια σειρά ευγενείς δραστηριότητες όπως αθλητικές (στη Λιμνοπούλα), αναψυχής και διασκέδασης (στο Μώλο και τις περιοχές γύρω από το Κάστρο). Γενικά, όλες οι περιοχές αυτές βρίσκονται ακόμη στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής τους και, όπως είναι φυσικό, δέχονται οικιστικές πιέσεις. Ειδικότερα:

- στην παραλίμνια ζώνη ΒΔ του Κάστρου παρατηρείται άναρχη δόμηση (ιδιαίτερα στον Μάτσικα)
- στη ζώνη ΝΑ του Κάστρου η σημερινή εικόνα είναι απογοητευτική, με τα εγκαταλελειμένα δημοτικά σφαγεία, το ημιτελές κτίριο του ΚΕ.ΠΑ.ΒΙ., το εργοτάξιο του Δήμου (πάρκινγκ απορριμματοφόρων και λοιπών μηχανημάτων Δήμου), την στερούμενη συντήρησης παραλίμνια οδό, και τις περιβάλλουσες αδόμητες εκτάσεις.

Έχει προταθεί και ήδη κατασκευάζεται το έργο "Ανάπλαση Παραλίμνιας Ζώνης". Σύμφωνα με τη μελέτη περιλαμβάνει τα εξής:

- ολοκλήρωση των διαμορφώσεων στην περιοχή Πλατεία Μαβίλη - Κυρά Φροσύνη, και
- ανάπλαση στις περιοχές Πάρκο Κατσάρη, ΚΕ.ΠΑ.ΒΙ. και Σκάλας.

Η Υλοποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου

Το ΓΠΣ είναι από την θεσμική του φύση (Ν. 1337/83) σχέδιο γενικής πρότασης πολεοδομικής οργάνωσης και προσδιορισμού προγραμματικών μεγεθών και γενικών αναγκών.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, το ΓΠΣ των Ιωαννίνων προσδιόρισε μια σειρά από βασικές επιδιώξεις και στρατηγικές επιλογές για την ανάπτυξη της πόλης και της άμεσης περιφέρειάς της. Τα στοιχεία αυτά εξειδικεύθηκαν σε επιμέρους κατευθύνσεις στους τομείς της πολεοδομικής οργάνωσης της πόλης και των περιαστικών οικισμών, του προσδιορισμού των χρήσεων γης, της προστασίας του περιβάλλοντος και των δικτύων υποδομής.

Ο βαθμός υλοποίησης των βασικών αυτών κατευθύνσεων του ΓΠΣ που αφορούν άμεσα την *πολεοδομική οργάνωση των Ιωαννίνων* έχει ως εξής: Οι κατευθύνσεις απαριθμούνται με την σειρά που εμφανίζονται στο σχετικό ΦΕΚ.

- Δεν έχει υλοποιηθεί η κατεύθυνση του ΓΠΣ για ενοποίηση των διοικητικών ορίων των Ιωαννίνων με τους όμορους οικισμούς και δημοτικά διαμερίσματα, με εξαίρεση την περιοχή Σεισμοπλήκτων, τις Εργατικές κατοικίες (στο Νεοχωρόπουλο) και ορισμένες άλλες μικρο-περιπτώσεις.
- Έχει υλοποιηθεί το θέμα της απομάκρυνσης του χονδρεμπορίου (Λαχαναγορά) από το κέντρο της πόλης με μεταφορά του σε έκταση δυτικά του Σταυρακίου, εκτός των διοικητικών ορίων του Δήμου.
- Ξεκίνησε η κατασκευή του ΚΕ.ΠΑ.ΒΙ. στην παραλίμνια περιοχή των πρώην στρατιωτικών φυλακών (το κτίριο είναι σήμερα ημιτελές).
- Δεν έχει υλοποιηθεί η χωροθέτηση διοικητικών λειτουργιών επιπέδου πόλης και ευρύτερης περιοχής σε νέο διοικητικό κέντρο σε τμήμα του Στρατοπέδου Βελισσαρίου (δεν διαφαίνεται κάποια θετική προοπτική).
- Δεν έχει υλοποιηθεί το πρόγραμμα έτοιμης κατοικίας (ΠΕΚ), σε τμήμα (495 στρ.) σε τμήμα του Στρατοπέδου Βελισσαρίου και σε οικόπεδο του Δήμου (4 στρ. στην Π.Ε. XVIII της Βρυσούλας).
- Δεν έχει υλοποιηθεί διαμόρφωση του γηπέδου της Λαϊκής Αγοράς (οδ. Αγ. Μαρίνας) με προσθήκη υπόγειου χώρου στάθμευσης.
- Δεν έχει υλοποιηθεί η χωροθέτηση αθλητικού πυρήνα (~ 80 στρ.) δυτικά του Πάρκου Πυρσινέλλα (δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη οι διαδικασίες).
- Δεν έχει υλοποιηθεί η χωροθέτηση αθλητικού πυρήνα (~ 40 στρ.) στο Λασπότοπο.

✕ Έχουν σε μεγάλο βαθμό υλοποιηθεί οι προτάσεις προστασίας περιβάλλοντος. Θεσμοθετήθηκαν οι προτάσεις προστασίας της Λίμνης (μέσα από την ΖΟΕ), από τα χοιροτροφεία έκλεισαν τα περισσότερα και όσα απέμειναν μεταφέρθηκαν, ενώ για τις κτηνοτροφικές μονάδες και τα πτηνοτροφεία έχει ξεκινήσει μέσω της Δ/σης Γεωργίας ένα πρόγραμμα μετεγκατάστασής τους εκτός των ορίων της ΖΟΕ με ήδη ορατά αποτελέσματα. ✕

Από τις πολεοδομικού χαρακτήρα κατευθύνσεις του ΓΠΣ που δεν υλοποιήθηκαν, ως σημαντικότερη για την ανάπτυξη της πόλης αξιολογείται:

- η αξιοποίηση του Στρατοπέδου Βελισσαρίου. Κατά την έκθεση του ΓΠΣ, "η απόκτηση της περιοχής αυτής και η απόδοσή της για οικιστική χρήση είναι καθοριστική, τόσο για την λειτουργία του προτεινόμενου οικιστικού συγκροτήματος, όσο και για την μείωση των πιέσεων για αστικοποίηση των

εκτός σχεδίου περιοχών". Οι σκέψεις αυτές, διατυπωμένες προ 10ετίας, αποκτούν ιδιαίτερο νόημα σήμερα που ήδη υπάρχει μια τάση ανάπτυξης της πόλης προς νότον, ενώ παράλληλα γίνονται ενέργειες για ένταξη στο σχέδιο περιοχών εκτός σχεδίου (βλ. παρακάτω: "Τάσεις Ανάπτυξης της Πόλης").

Η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου

✓ Το 1989, δηλαδή μετά δύο περίπου χρόνια από την έγκριση του ΓΠΣ, καθορίστηκε η ΖΟΕ, με την οποία ρυθμίζονταν θέματα δόμησης στην άμεση και ευρύτερη περιφέρεια Ιωαννίνων. Συνολικά μέσα στην ΖΟΕ περιλαμβάνονται τα Ιωάννινα και 22 πρώην Κοινότητες. ✕

Το 1993 τροποποιήθηκε η αρχική ζώνη ως προς τα όριά της, τις επιμέρους περιοχές (μερικές καταργήθηκαν και ενσωματώθηκαν σε άλλες), τις επιτρεπόμενες ανά περιοχή χρήσεις και τους όρους δόμησης. Οι τροποποιήσεις αυτές θεσμοθετήθηκαν με το ΦΕΚ 389/Δ/21.04.1993 και αποτελούν το σημερινό θεσμικό καθεστώς δόμησης για περιοχές εκτός των ορίων του ΓΠΣ.

Επιπλέον των ειδικών ανά περιοχή διατάξεων, θεσμοθετήθηκαν γενικές διατάξεις με αντικείμενο:

- τον καθορισμό απόστασης 100 μ. των νέων κτιρίων από την γραμμή αιγιαλού της Λίμνης για ανέγερση κτιρίων σε αστικές περιοχές,
- τους όρους συντήρησης και επισκευής υφισταμένων κτιριακών εγκαταστάσεων,
- την δυνατότητα αλλαγής της χρήσης υφισταμένων κτιριακών εγκαταστάσεων,
- την διαδικασία καθορισμού χώρων ανέγερσης κτιρίων κοινής ωφέλειας, και
- την δόμηση στους οικισμούς που βρίσκονται μέσα στην ΖΟΕ. ✕

V. Τάσεις Ανάπτυξης της Πόλης

Οι πόλεις μπορούν να παραλληλισθούν με ζωντανούς οργανισμούς, και ως τέτοιοι αναπτύσσονται μέσα στο χρόνο. Η ανάπτυξη αυτή παίρνει κατά κανόνα δύο μορφές:

- την *δομική*, με την ανακατανομή των χρήσεων γης μέσα στον υφιστάμενο αστικό ιστό, και
- την *επεκτατική*, με την ανάπτυξη της πόλης σε αδόμητες περιοχές.

Ηδη τα Ιωάννινα παρουσιάζουν και τις δύο μορφές ανάπτυξης (δομική και επεκτατική), όπως αναλύεται παρακάτω.

Η περιοχή της Νομαρχίας ήταν στη δεκαετία του 1980 ο ισχυρός εμπορικός πόλος της πόλης. Σήμερα, η κατάσταση αυτή έχει αλλάξει καθώς τα περισσότερα καινούργια εμπορικά καταστήματα και αρκετά από τα παλιά μετακινήθηκαν σταδιακά βορειότερα, προς το Κάστρο και την Λίμνη, όπου και δημιουργήθηκαν καινούργιες συγκεντρώσεις εμπορικών καταστημάτων περί τις οδούς Χ. Τρικούπη, 28ης Οκτωβρίου και Μιχ. Αγγέλου.

Αντίστοιχα, τα καταστήματα ψυχαγωγίας έχουν καθολοκληρία σχεδόν μεταφερθεί προς την παλαιά πόλη και την Λίμνη.

Επομένως, μπορεί κανείς να διαπιστώσει την έντονη ελκτική δύναμη που ασκεί η Λίμνη και το Ιστορικό Κέντρο - Κάστρο της πόλης στο να προσελκύσει οικονομικές δραστηριότητες.

Επεκτατική ήταν η εξάπλωση της πόλης με την ένταξη το 1987 στο σχέδιο πόλης των περιοχών Λασπότοπος, Βοτανικός, Βρυσούλα, Κιάφα, Βελισσάριος κ.λπ. Οι επεκτάσεις αυτές είναι στην συντριπτική πλειοψηφία τους στο νότιο τμήμα της πόλης του 1987 και αρθρώνονται κατά μήκος της οδού Ιωάννινα - Αρτα - Αθήνα και της οδού προς Ανατολή και Κατσικά. Εξάλλου, η προς νότον ανάπτυξη της πόλης μπορεί να γίνει πρακτικά ανεμπόδιστα διότι το έδαφος είναι επίπεδο καθώς απομακρύνεται από τα υψώματα της πόλης (Λόφος Περιβλέπτου κ.λπ.). Το μόνο "εμπόδιο" στην εξάπλωση αυτή είναι το Ακραιο στρατόπεδο που ήδη περιβάλλεται σε σημαντικό βαθμό από περιοχές κατοικίας και αρχίζει να δίδει την εικόνα ενός κενού στον αστικό ιστό.

Η επέκταση της πόλης προς νότο ενισχύεται από τις ιδανικές συνθήκες προσπελασιμότητας και επιχειρηματικής προβολής που προσφέρει η οδός προς Αθήνα. Δεν είναι τυχαία η πρόσφατη εγκατάσταση στις παρυφές της πόλης ενός σούπερ μάρκετ με προφανή υπερτοπική σημασία και προοπτικές.

Η ύπαρξη της ενότητας Πανεπιστήμιο - Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο, με τις οικονομίας κλίμακας που δημιουργεί, δρα επίσης ελκτικά για νέες αναπτύξεις. Ηδη είναι ορατή μια αυξανόμενη τάση οικιστικής ανάπτυξης εκτός σχεδίου προς την κατεύθυνση αυτή.

Κυρίως, όμως, είναι η Εγνατία οδός, η οποία θα περάσει νότια της πόλης κοντά στις κοινότητες Πεδινή και Μπάφρα και θα αποτελέσει τον καταλυτικό παράγοντα μελλοντικής ανάπτυξης της πόλης και των κοινοτήτων του Λεκανοπεδίου ακόμη νοτιότερα.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω προκύπτει ότι η ανάπτυξη της πόλης επηρεάζεται από δύο πόλους.

- Πανεπιστήμιο / Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο — Εγνατία (κύρια κατεύθυνση ανάπτυξης)
- Ιστορικό Κέντρο / Κάστρο — Λίμνη / Παραλίμνιες Περιοχές

VI. Ανακεφαλαίωση — Συμπεράσματα

Με βάση τα όσα αναπτύχθηκαν στις σελίδες που προηγήθηκαν, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα.

- Ο Δήμος Ιωαννίνων αποτελεί το κέντρο της Περιφέρειας Ηπείρου, του Νομού Ιωαννίνων και της ευρύτερης περιοχής του Λεκανοπεδίου. Επομένως κάθε προσπάθεια προσέγγισης των προβλημάτων της πόλης, διαπίστωσης των αναπτυξιακών προοπτικών της και επεξεργασίας προτάσεων, πρέπει να εντάσσεται μέσα στο πλαίσιο αυτό.
- Στην περίμετρο των Ιωαννίνων λειτουργούν το Πανεπιστήμιο και δύο μεγάλα περιφερειακά νοσοκομεία, που αποτελούν ισχυρούς πόλους οικονομικής, τεχνολογικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης για την πόλη, τον Νομό και γενικότερα την Ηπειρο. Η Βιομηχανική Περιοχή στο Ροδοτόπι είναι η μια από τις δύο ΒΙ.ΠΕ. της Ηπείρου και μολονότι τα αποτελέσματά της υπολείπονται των αρχικών προσδοκιών, εξακολουθεί να αποτελεί τον ισχυρότερο πόλο συγκέντρωσης δευτερογενών δραστηριοτήτων. Πόλοι τουριστικής έλξης είναι το Κάστρο, οι παραλίμινες περιοχές, η Λίμνη και το Νησί.
- Με βάση τις παρατηρούμενες τάσεις επέκτασης και δεδομένου ότι το Αεροδρόμιο δρά ανασταλτικά, η ανάπτυξη της πόλης στο προσεχές μέλλον θα ακολουθήσει δύο κατευθύνσεις: (α) Πανεπιστήμιο, Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο, Εγνατία, και (β) Ιστορικό Κέντρο, Κάστρο, Παραλίμινες Περιοχές.
- Αν και με αρχικά χαμηλούς ρυθμούς υλοποίησης, το σημαντικό έργο ανάπλασης του Ιστορικού Κέντρου και του Κάστρου βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη. Ήδη καταγράφεται μια, περιορισμένη ακόμη, ενεργοποίηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας για αποκατάσταση και επανάχρηση της ακίνητης περιουσίας της.
- 4 Οι χώροι πρασίνου στην περίμετρο και το κέντρο της πόλης προσφέρουν εξαιρετικές δυνατότητες για αναβάθμιση της ποιότητας ζωής σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο. Ενδεχόμενη ενοποίησή τους μέσω δικτύων πεζοδρόμων με τις παραλίμινες περιοχές και τους χώρους ενάσκησης δραστηριοτήτων

- άθλησης και ψυχαγωγίας, θα επέφερε πολλαπλασιαστικά οφέλη στην κατεύθυνση αυτή.
- Το δυναμικό των κτιρίων όπου στεγάζονται οι δημοτικές και δημόσιες υπηρεσίες φαίνεται ότι δεν επαρκεί για την στέγαση όλων των σημερινών δραστηριοτήτων. Η περίπτωση μεταστέγασης κάποιων από αυτές στις παρυφές της πόλης, στο στρατόπεδο Βελισσαρίου, αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες υλοποίησης.
 - Γενικότερα, η για τους γνωστούς λόγους μη αξιοποίηση του στρατοπέδου Βελισσαρίου δημιουργεί ένα έλλειμμα γης για ανάπτυξη κοινωνικής κατοικίας, σε σύγκριση με τους στόχους που είχε θέσει το ΓΠΣ. Επιπλέον το στρατόπεδο διασπά την συνέχεια του θεσμοθετημένου αστικού ιστού στην αναπτυσσόμενη νότια πλευρά της πόλης και δρα αρνητικά σε κάθε απόπειρα ορθολογικού σχεδιασμού στις περιοχές αυτές.
 - Αρκετές από τις κατευθύνσεις του ΓΠΣ παραμένουν σήμερα, εντελώς ανενεργές. Η κατάσταση αυτή υποδεικνύει την ανάγκη επεξεργασίας ενός ευέλικτου μηχανισμού παρακολούθησης και επικαιροποίησης των προτάσεων του ΓΠΣ (σήμερα δεν υπάρχει τέτοιος μηχανισμός). Η ανάγκη καθίσταται ακόμη επιτακτικότερη ενόψει των οικιστικών πιέσεων που ήδη ασκούνται προς την κατεύθυνση του Πανεπιστημίου και των παραλίμνιων περιοχών, των πιέσεων που θα ασκηθούν από την λειτουργία της παρακαμπτηρίου της πόλης, και κυρίως, των πιέσεων που θα προκαλέσει η Εγνατία Οδός.
 - ✕ Οι μέχρι σήμερα παρεμβάσεις προστασίας της Λίμνης έχουν αποφέρει θετικά αποτελέσματα και προδιαγράφουν ένα ευνοϊκότερο μέλλον. Βασικό ζήτημα παραμένει ο κεντρικός συντονισμός / έλεγχος των ενεργειών που επηρεάζουν τη Λίμνη (σήμερα λείπει ένας τέτοιος μηχανισμός). Φλέγον ζήτημα είναι και η χρήση που θα επιφυλαχθεί στις παραλίμνιες περιοχές που δέχονται ισχυρές πιέσεις για ανοικοδόμηση. Γίνεται προφανής εδώ η αναγκαιότητα ενός συνολικού, επικαιροποιημένου σχεδίου διαχείρισης όλης της παρά την Λίμνη γης.

Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

I. Οικονομικές Σχέσεις με την Υπόλοιπη Ελλάδα

Το κύριο χαρακτηριστικό της νεότερης, τουλάχιστον, ιστορίας όχι μόνο των Ιωαννίνων αλλά όλης της Ηπείρου ήταν ο γεωγραφικός και οικονομικός απομονωτισμός σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα. Οι ιστορικοί λόγοι, οι οποίοι βέβαια δεν μπορούν να αναλυθούν εδώ, γι' αυτόν τον λόγο υπήρξαν διάφοροι και οι συνέπειες ποικίλες. Αυτό που έχει τη μεγαλύτερη σημασία είναι ότι ο απομονωτισμός αυτός διατηρήθηκε μέχρι πάρα πολύ πρόσφατα. Οι βασικές του συνέπειες υπήρξαν το τεράστιο κύμα της εξωτερικής και εσωτερικής μετανάστευσης και η εσωστρέφεια στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Όσον αφορά τη μετανάστευση, οι συνέπειές της είναι ακόμα νωπές. Παρά το ότι έχει περάσει σχεδόν μία τριακονταετία από το τέλος της δεκαετίας του 1960, ο τεράστιος αριθμός των ανθρώπων που μετανάστευσαν τόσο στην Αθήνα όσο και στο εξωτερικό, καθώς και το γεγονός ότι αυτοί οι άνθρωποι ήταν τότε στην ακμή της παραγωγικής τους δραστηριότητας, έχουν αφήσει ανεξίτηλα τη σφραγίδα τους στην Ηπειρωτική και τη Γιαννιώτικη κοινωνία.

Η ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας δεν θα μπορούσε παρά να προσαρμοστεί ανάλογα. Με δεδομένο ότι ουσιαστικά εκκαλείτο να εξυπηρετήσει μια κοινωνία η οποία συρρικνωνόταν σε σχέση τόσο με το παραγωγικό της δυναμικό όσο και με το εισόδημά της, ήταν φυσικό να περιοριστεί σε ρόλο κάλυψης τρεχουσών, και αναγκαστικά απλών, αναγκών. Η παραγωγή, επεξεργασία, διάθεση τροφίμων και η ικανοποίηση τοπικών αναγκών στον τομέα των υπηρεσιών υπήρξε η λογική εξέλιξη. Λογική εξέλιξη ήταν επίσης και ο κατακερματισμός των δραστηριοτήτων αυτών σε μονάδες μικρής κλίμακας, κάτι το οποίο, ακόμα και στις μέρες μας, έχει σοβαρές συνέπειες για την εξέλιξη της οικονομίας των Ιωαννίνων και την προσαρμογή της στα νέα δεδομένα.

Το πολύ ενθαρρυντικό στοιχείο όμως είναι ότι τα τελευταία χρόνια η κατάσταση έχει σαφώς αρχίσει να αλλάζει προς το καλύτερο. Οι τάσεις εσωτερικής και ειδικά εξωτερικής μετανάστευσης έχουν αρχίσει όχι απλά να περιορίζονται αλλά να

αντιστρέφονται. Στο σημείο αυτό πρέπει βέβαια να επισημανθεί και ο ενδεχόμενος κίνδυνος αυτού που αποκαλείται "οικονομική ασφυξία". Αν δηλαδή δεν υπάρχει, ή δεν πρόκειται να υπάρξει, η ανάλογη υποδομή, θα δημιουργηθούν σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα από την έλλειψη θέσεων εργασίας για το αυξημένο πληθυσμό.

Ταυτόχρονα με την πρόσφατη αντιστροφή του μεταναστευτικού κύματος από τον Νομό Ιωαννίνων όμως, και μάλλον όχι ανεξάρτητα από αυτή, έχουν αρχίσει να ιδρύονται και να δραστηριοποιούνται μεγάλες και σύγχρονες βιομηχανίες (κυρίως στην επεξεργασία τροφίμων, το μέταλλο και τις κατασκευές), οι οποίες στοχεύουν όχι μόνο στην Ελληνική αλλά και στη διεθνή αγορά.

Σημαντικότατο ρόλο στην κατάργηση της απομόνωσης των Ιωαννίνων έχει φυσικά παίξει το Πανεπιστήμιο και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο των Ιωαννίνων. Οι χιλιάδες φοιτητές και το μόνιμο προσωπικό που εγκαταστάθηκαν στην πόλη, δημιούργησαν αλυσιδωτές αντιδράσεις σε πολλούς τομείς. Η ανάγκη για ικανοποίηση της ζήτησης σε αγαθά, υπηρεσίες, πολιτιστικές ανάγκες, κ.λπ. που έφερε η μαζική αυτή εισροή νέου πληθυσμού, αναπόφευκτα βελτίωσε και την ποιότητα ζωής του ντόπιου πληθυσμού.

Όσον αφορά το νομικό καθεστώς των επενδύσεων, ο Νομός Ιωαννίνων ουσιαστικά δεν απολαμβάνει τα ίδια προνόμια με άλλες ακριτικές περιοχές όπως, για παράδειγμα, η Θράκη. Με εξαίρεση μια στενή γεωγραφική ζώνη κατά μήκος των Ελληνο-Αλβανικών συνόρων, της οποίας η δυνατότητα εκμετάλλευσης είναι για πρακτικούς λόγους πάρα πολύ περιορισμένη, ο υπόλοιπος νομός δεν απολαμβάνει τα προνόμια τα οποία και θα εδικαιούτο και θα είχε τη δυνατότητα να αξιοποιήσει.

Πολύ σημαντικό επίσης ρόλο στη βελτίωση της επικοινωνίας των Ιωαννίνων τόσο με την υπόλοιπη Ελλάδα όσο και με τα Βαλκάνια και την Ευρώπη, αναμένεται να έχει και η Εγνατία οδός που έχει ήδη αρχίσει να κατασκευάζεται. Εδώ όμως πρέπει να αναφερθεί ένα στοιχείο που το έχουν κατά καιρούς επισημάνει όλοι σχεδόν οι αρμόδιοι φορείς της πόλης. Με δεδομένο ότι οι διάφορες αναπτυξιακές προσπάθειες που έχουν αρχίσει να δρομολογούνται τα τελευταία χρόνια απέχουν πολύ από το να έχουν παγιωθεί έτσι ώστε να καταστούν οργανικό μέρος της οικονομικής και κοινωνικής ζωής των Ιωαννίνων, ελλοχεύει ο κίνδυνος η Εγνατία οδός, από οδό ανάπτυξης για τα Ιωάννινα να μετατραπεί, όπως χαρακτηριστικά ειπώθηκε, σε οδό "διαφυγής" από τα Ιωάννινα.

II. Οικονομικές Σχέσεις με την Αλβανία

Ο Νομός Ιωαννίνων και κυρίως τα Ιωάννινα λόγω τόσο της γεωγραφικής τους εγγύτητας με την Αλβανία (η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει κοινά σύνορα με την Αλβανία) όσο και εξ αιτίας της συγγένειας αίματος με τον πολυπληθή και συμπαγή πληθυσμό της Βορείου Ηπείρου, έχουν την ιστορική ευκαιρία να αναδειχτούν σε οικονομικό κέντρο τουλάχιστον της Νότιας Αλβανίας. Αυτό μπορεί να υλοποιηθεί στη βάση τριών αξόνων:

α) Ο εμπορικός κόσμος των Ιωαννίνων μπορεί να αξιοποιήσει το γεγονός ότι η πόλη του είναι το πρώτο μεγάλο αστικό κέντρο υποδοχής για τη συντριπτική πλειοψηφία των Αλβανών μεταναστών όταν έρχονται στην Ελλάδα και το τελευταίο πριν πάνε για επισκέψεις τους στη πατρίδα τους.

β) Ο βιομηχανικός και βιοτεχνικός κόσμος βρίσκεται, στη κυριολεξία έξω από την πόρτα του, μια καινούργια αγορά η οποία παρουσιάζει πάρα πολλά πλεονεκτήματα τόσο για απορρόφηση προϊόντων όσο και για επενδύσεις. Δεν έχει κορεστεί, δεν απαιτεί υψηλό κόστος για επενδύσεις, έχει χαμηλό εργατικό κόστος, δεν απαιτεί υψηλή τεχνολογία, και το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της μόνο να αυξηθεί μπορεί.

γ) Τα Ιωάννινα, σε πλήρη αντίθεση με τα Τίρανα ή οποιαδήποτε άλλη Βαλκανική πόλη, πληρούν όλες τις προϋποθέσεις για να αναδειχτούν σε κέντρο επενδύσεων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην Αλβανία.

Σε αυτά τα πλαίσια, οι πρωτοβουλίες του Επιμελητηρίου Ιωαννίνων όπως το Πρωτόκολλο Συνεργασίας μεταξύ των Επιμελητηρίων Ιωαννίνων και Αργυρόκαστρου, η μελέτη για τις επιχειρήσεις στη Νότια Αλβανία στα πλαίσια του προγράμματος INTERREG I, και η διοργάνωση του Ελληνο-Αλβανικού Συμποσίου στα Ιωάννινα (13 και 14-2-'93) ήταν, χωρίς την παραμικρή αμφιβολία, επιβεβλημένες ενέργειες. Η ανάγκη για την επέκταση παρόμοιων δραστηριοτήτων είναι προφανής.

III. Οικονομικές Σχέσεις με τον Ευρωπαϊκό Χώρο

Στα πλαίσια της προσπάθειας για την ανάπτυξη των Ιωαννίνων σε κέντρο προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων για το Νότο της Βαλκανικής, το Επιμελητήριο Ιωαννίνων έχει αρχίσει να δραστηριοποιείται προς ορισμένες κατευθύνσεις. Τέτοιες είναι η συμφωνία συνεργασίας ανάμεσα στο Εμπορικό Επιμελητήριο Ιωαννίνων και την Ένωση Βιομηχανιών της Επαρχίας του Λέτσε (1-6-'94), το πρόγραμμα ΕΓΝΑΤΙΑ για συνεργασία ανάμεσα στις βιοτεχνίες και τις μικρές επιχειρήσεις της Επαρχίας του Μπρίντιζι και της Περιφέρειας της Ηπείρου, και η Συνάντηση της Ομάδας Εργασίας ΜΜΕ της Περιφέρειας Ηπείρου για την προετοιμασία του προγράμματος MED-PLUS στο Παλέρμο (22-4-'94).

IV. Τα Συγκριτικά Οικονομικά Πλεονεκτήματα των Ιωαννίνων

Η σημασία παρόμοιων πρωτοβουλιών, είναι προφανές ότι δεν χρειάζεται να αναλυθεί ιδιαίτερα. Τα Ιωάννινα πρέπει, με οποιοδήποτε τρόπο, να αξιοποιήσουν στο έπακρο τα μοναδικά συγκριτικά τους πλεονεκτήματα:

α) Είναι ένα σημαντικό οικονομικό κέντρο του μόνου κράτους-μέλους της Ε.Ε. που έχει κοινά σύνορα με την Αλβανία. Από όλες δε τις Ελληνικές πόλεις, τα Ιωάννινα βρίσκονται, στην κυριολεξία, δίπλα στην Αλβανία. Οι αποστάσεις είναι τέτοιες που οι εταιρείες μπορούν κάλλιστα να έχουν τις έδρες τους στα Ιωάννινα και από εκεί να οργανώνουν τις δραστηριότητές τους στη γειτονική χώρα.

β) Έχουν την υποδομή εκείνη που είναι απαραίτητη για τον συντονισμό των οποιωνδήποτε επενδυτικών σχεδίων και η οποία δεν υπάρχει στην Αλβανία (π.χ. τηλεπικοινωνίες, τακτική αεροπορική σύνδεση, ποιότητα ζωής, κ.λπ.).

γ) Υπάρχει σταθερό πολιτικό κλίμα και, λόγω Ε.Ε., σταθερό νομικό καθεστώς τουλάχιστον όσον αφορά τις ξένες επενύσεις (εισαγωγή - εξαγωγή κεφαλαίων, ιδιοκτησιακό καθεστώς, επαναπατρισμός κερδών, κ.λπ.).

δ) Δίνεται στις ξένες επιχειρήσεις η δυνατότητα να εκμεταλλευτούν, μαζί με την Αλβανία, ένα ολόκληρο Ελληνικό γεωγραφικό διαμέρισμα το οποίο, τόσο στον τομέα των βιομηχανικών επενδύσεων όσο και στο επίπεδο παροχής πολλών υπηρεσιών, προσφέρει γόνιμο έδαφος για πάρα πολλές σύγχρονες Ευρωπαϊκές επιχειρή-

σεις. Όσο δε αφορά τον πιθανό ανταγωνισμό στους τομείς εκείνους στους οποίους υπάρχουν Γιαννιώτικα συμφέροντα, εξυπακούεται πως ορισμένες επενδύσεις μπορούν να ενθαρρυνθούν και ορισμένες να αποθαρρυνθούν.

Με δεδομένο πως οι ξένες επενδύσεις στα Ιωάννινα, ανεξάρτητα από τον αρχικό τους στόχο, θα δημιουργήσουν μια ολόκληρη σειρά αλυσιδωτών αντιδράσεων στην οικονομία της περιοχής, κάθε διαθέσιμος πόρος προς αυτή τη κατεύθυνση πρέπει να διατεθεί και κάθε διαθέσιμη ευκαιρία να αξιοποιηθεί. Ειδικά το θεσμικό καθεστώς της Ε.Ε. και οι διάφορες πρωτοβουλίες τις οποίες τα όργανά της κατά καιρούς αναλαμβάνουν προς αυτή την κατεύθυνση, πρέπει να γίνουν οργανικό μέρος της οικονομικής ζωής των Ιωαννίνων.

Στα πλαίσια αυτά υπάρχει πάρα πολύς χώρος ο οποίος μπορεί και πρέπει να καλυφτεί. Η βοήθεια που μπορεί να προσφέρει το παράρτημα Ιωαννίνων του Ε.Κ.Π.Ε. (Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών για Επιχειρήσεις) που λειτουργεί σε συνεργασία με το Επιμελητήριο Ιωαννίνων όσον αφορά την παροχή πληροφοριών και την πρόσβαση στις σχετικές Ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες (BRE, BC-NET, EUROPARTENARIAT, INTERPRISE, κ.λπ.), η ενεργός συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα όπως το INTERREG II (1994-1999) και το LEADER II, η πλήρης αξιοποίηση των Ελληνικών αναπτυξιακών νόμων, η μεγαλύτερη δυνατή απορρόφηση των Ελληνικών και Κοινοτικών κονδυλίων που αναλογούν στην περιοχή, είναι μόνο μερικές όψεις αυτής της αναπτυξιακής προσπάθειας.

V. Συλλογικές Επιχειρηματικές Πρωτοβουλίες

Η συλλογική επιχειρηματική συνείδηση δεν είναι αναπτυγμένη στα Ιωάννινα. Για λόγους που αναφέρθηκαν πιο πάνω, η μακρόχρονη ύπαρξη πολλών αλλά μικρών επιχειρηματικών μονάδων δημιούργησε μια ολόκληρη σειρά αλληλοσυνδεδεμένων προβλημάτων, οι συνέπειες των οποίων γίνονται οξύτερες με το πέρασμα του χρόνου. Σαν τα βασικότερα από αυτά τα προβλήματα μπορούν να αναφερθούν η αδυναμία ανταγωνισμού νέων μεγάλων επιχειρήσεων στο σύγχρονο περιβάλλον και τα συνεπακόλουθα "κλεισίματα", και η εξ αντικειμένου αδυναμία παρακολούθησης των εξελίξεων στους διάφορους τομείς του σύγχρονου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και, κατά συνέπεια, η αδυναμία προσαρμογή σε αυτές. Ταυτόχρονα, όπως άλλωστε και σε όλη την Ελλάδα, δημιουργήθηκε και παγιώθηκε μια νοοτροπία η οποία αδυ-

νατεί να εντάξει την οποιαδήποτε ατομική επιχειρηματική πρωτοβουλία μέσα στα πλαίσια της οποιασδήποτε συλλογικής προσπάθειας.

Τα παραδείγματα, τουλάχιστον όσον αφορά τα Ιωάννινα, είναι δυστυχώς πάρα πολλά.

Το ΚΕ.ΠΑ.ΒΙ. (Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας) ξεκίνησε το 1987 με την συνεργασία τεσσάρων φορέων και με στόχο να συγκεντρώσει τις παραγωγικές μονάδες του χώρου σε ένα σύγχρονο χώρο. Εκεί, εκτός των άλλων, οι επιχειρήσεις αυτές θα είχαν τις δυνατότητες για οικονομίες κλίμακας τόσο στην παραγωγή όσο και στη διαφήμιση, για βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων τους μέσω της εξειδίκευσης, και τη δυνατότητα χρησιμοποίησης ενός ενιαίου εκθεσιακού χώρου με όλα τα πλεονεκτήματα που κάτι τέτοιο θα είχε σαν συνέπεια. Δέκα χρόνια αργότερα, και με μερικά δισεκατομμύρια δραχμές, η προσπάθεια αυτή κατέληξε σε ένα μισοτελειωμένο και ερειπωμένο τσιμεντένιο τερατούργημα που καταλαμβάνει 35 στρέμματα στην παραλίμνια περιοχή της πόλης των Ιωαννίνων.

Η ΒΙ.ΠΕ. (Βιομηχανική Περιοχή), που είχε οριοθετηθεί σαν Βιομηχανική Ζώνη ήδη από το 1976, άρχισε να λειτουργεί από το 1982 και, παρ' όλα τα σχετικά κίνητρα, τα αποτελέσματά της ακόμα και σήμερα υπολείπονται κατά πολύ των αρχικών προσδοκιών. Σύμφωνα με την μελέτη της Ε.Τ.Β.Α.: "Ηπειρος: Μελέτη Αναζήτησης Επενδυτικών Ευκαιριών στην Περιφέρεια της Ηπείρου", που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 1991, στην ΒΙ.ΠΕ. απασχολούνταν ή επρόκειτο να απασχοληθούν μόνο 226 άτομα.

Ίδια περίπου είναι και η κατάσταση όσον αφορά το Εκθεσιακό και Συνεδριακό Κέντρο Ιωαννίνων. Μετά από χρόνια συζητήσεων, βρίσκεται, για μια ακόμα φορά, στη φάση της υποβολής προτάσεων βιωσιμότητας.

Στην παρούσα φάση, και εκτός από τις άλλες συλλογικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που αναφέρθηκαν στις δυο προηγούμενες ενότητες, το Επιμελητήριο Ιωαννίνων έχει ρίξει το βάρος του στην - ήδη πραγματοποιημένη - υλοποίηση του ΒΙC (Business Innovation Centre ή Κέντρο Καινοτομιών για τις Επιχειρήσεις) Ηπείρου. Οι σκοποί του έργου, σύμφωνα με το Επιμελητήριο Ιωαννίνων (άρθρο στα "Επιμελητηριακά Νέα", τεύχος 4) είναι:

α) Η αξιοποίηση νέων ιδεών με στόχο την δημιουργία τουλάχιστον δέκα νέων μονάδων παραγωγής τον χρόνο στην Ηπειρο.

β) Η άμεση σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το Τ.Ε.Ι. Ηπείρου. Προβλέπεται μάλιστα και η ίδρυση Τεχνολογικού Πάρκου για τον σκοπό αυτό.

γ) Η πλήρης αξιοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων.

δ) Η ανάπτυξη των δυνατοτήτων για απευθείας πρόσβαση της Περιφέρειας της Ηπείρου προς την Ε.Ε.

Το επιτακτικά ζητούμενο πάντως στην προκειμένη περίπτωση, όπως και σε κάθε άλλη έκφραση συλλογικής επιχειρηματικής προσπάθειας άλλωστε, είναι οι τρόποι για τη κινητοποίηση όχι μόνο των αρμόδιων φορέων αλλά και, κυρίως, των ενδιαφερόμενων επιχειρηματιών ώστε όλες αυτές οι προσπάθειες να περάσουν από το επίπεδο της σύλληψης σε αυτό της υλοποίησης.

VI. Επιλογή Στόχων για την Υποστήριξη των Τοπικών Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

Οι στόχοι θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις εξής ανάγκες:

- Καταγραφή παραγωγικού δυναμικού και εντοπισμός των δυναμικών κλάδων της Τοπικής Οικονομίας.
- Προστασία και ανασυγκρότηση των παραδοσιακών κλάδων της Τοπικής Οικονομίας.
- Θεσμοθέτηση της συνεργασίας μεταξύ όλων των τοπικών αναπτυξιακών φορέων.
- Διερεύνηση των πεδίων παρεμβολής των υπηρεσιών του Δήμου στη διευκόλυνση των δραστηριοτήτων των Τοπικών Επιχειρήσεων.
- Προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην οικονομική ζωή της περιοχής.
- Μέτρα στην κατεύθυνση του να γίνει η πόλη των Ιωαννίνων το οικονομικό κέντρο της Νότιας Αλβανίας.

VII. Φορείς Τοπικής Ανάπτυξης

Οι σπουδαιότεροι φορείς τοπικής ανάπτυξης, εκτός από τις υπηρεσίες και τις Δημοτικές Επιχειρήσεις του Δήμου Ιωαννιτών, οι οποίοι μπορούν με την ανάλογη δραστηριοποίηση και ένταξή τους σε ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό Πρόγραμμα, να προσφέρουν πάρα πολλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου είναι οι εξής:

- Οι διευθύνσεις της Περιφέρειας Ηπείρου
- Οι διευθύνσεις της Νομαρχίας Ιωαννίνων
- Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου
- Το Εμπορικό Επιμελητήριο Ιωαννίνων
- Το Τεχνικό Επιμελητήριο, Τμήμα Ηπείρου
- Το Κοινωφελές Ίδρυμα Εγνατία
- Η Εταιρεία Ήπειρος Αναπτυξιακή
- Η Εταιρεία Ηπειρωτικών μελετών
- Το Κέντρο Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Τα Παραρτήματα των μεγάλων Τραπεζών.

Το ζητούμενο είναι πώς όλοι αυτοί οι φορείς θα μπορέσουν να συνεργαστούν αρμονικά και σε μόνιμη βάση στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού προγράμματος, έτσι ώστε ο κάθε ένας από αυτούς, αναπτύσσοντας τις ικανότητες και την ειδίκευσή του στο μέγιστο δυνατό βαθμό, να μπορέσουν να προσφέρουν στην οικονομική, κοινωνική, επιστημονική και πολιτιστική ζωή του τόπου.

VIII. Συμπεράσματα

- Υπάρχει ανάγκη για βελτίωση της επικοινωνίας και των οικονομικών σχέσεων με την υπόλοιπη Ελλάδα. Πολλά επαφίενται στην Εγνατία Οδό.
- Ο Νομός Ιωαννίνων - και ιδιαίτερα ο Δήμος Ιωαννιτών - μπορούν και επιβάλλεται να επωφεληθούν από την νέα κατάσταση που διαμορφώθηκε στην Αλβανία. Γίνονται σημαντικές προσπάθειες σε αυτή την κατεύθυνση οι οποίες πρέπει να ενταθούν.
- Ο Νομός Ιωαννίνων, και ιδιαίτερα ο Δήμος Ιωαννιτών, μπορούν και επιβάλλεται να γίνουν Ευρωπαϊκό κέντρο επενδύσεων τόσο για την Βόρειο Ελλάδα όσο και για την Αλβανία. Οι προσπάθειες που ήδη γίνονται πρέπει να ενταθούν, να διευρυνθούν και να εκμεταλλευτούν το Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο και τα διάφορα κοινοτικά προγράμματα.

Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1995-1999

I. Μουσική Ηπειρώτικη παράδοση

Το έργο αφορούσε στην καταγραφή και ψηφιακή αρχειοθέτηση με τη μορφή κειμένων, ήχου και εικόνας της μουσικής παράδοσης της Ηπείρου. Ήταν ενταγμένο στο πρόγραμμα ΕΠΕΤ II με χρηματοδότηση 70% και ο προϋπολογισμός του ανερχόταν στο ποσό των 130.030.240 δρχ. Η αναλογία της επιχορήγησης ήταν:

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ
16.405.060	7.030.740	Δήμος Ιωαννιτών
43.400.840	18.600.360	Πνευματικό Κέντρο
31.215.268	13.377.972	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Το πρόγραμμα παρουσίασε καθυστερήσεις ενώ θα έπρεπε να έχει ήδη ολοκληρωθεί και να έχουν αποδοθεί τα αποτελέσματα και τα οικονομικά στοιχεία στην ΓΓΕΤ. Το Πνευματικό Κέντρο είχε τη δέσμευση να κατασκευάσει το στούντιο ηχογραφήσεων πριν το τέλος του 1996, ενώ ο Δήμος Ιωαννιτών έπρεπε να είχε ήδη κατασκευάσει το λογισμικό και να ξεκινήσει τη δοκιμαστική λειτουργία με την εισαγωγή δεδομένων.

II. DESERT

Το έργο αφορούσε στη στήριξη του επαγγελματικού προσανατολισμού, στην προώθηση της ενημέρωσης και σε διακρατικές συναντήσεις. Υλοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος YOUTHSTART με επιδότηση 75% και προϋπολογισμό 60.000.000 δρχ. Αναπτύχθηκε και δίκτυο συνεργασίας με την αναπτυξιακή εταιρεία APICE από την περιφέρεια Basilicata της Ιταλίας και τη Νομαρχία της Almeria της Ισπανίας. Η συμμετοχή των Ελλήνων Εταίρων ήταν:

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ
10.875.000	3.625.000	Δήμος Ιωαννιτών
16.875.000	5.625.000	ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.
10.500.000	3.500.000	Αναπτ.Εταιρεία Ζαγορίου
6.750.000	2.250.000	ΟΑΕΔ

Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε στο ποσό των 42.409.648 δρχ. και στο γραφείο προγραμματισμού υπάρχουν οι συμβάσεις και τα οικονομικά στοιχεία. Ως προς την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου δεν έγινε η μελέτη με τίτλο «Διερεύνηση αναγκών για στήριξη, εκπαίδευση και κατάρτιση νέων». Το βασικό από τα ζητούμενα, δηλαδή ο «συνεταιρισμός εργασίας», δεν υλοποιήθηκε. Η περιοχή αναφοράς του σεμιναρίου ήταν το Ζαγόρι και ο εναλλακτικός τουρισμός. Μόνο τρεις νέοι συμμετείχαν από το Ζαγόρι. Οι υπόλοιποι ήταν από την πόλη. Το πρόγραμμα κατάρτισης ξεκίνησε πριν απ' την εκπόνηση της μελέτης «εκπαιδευτικά εργαλεία – εναλλακτικός τουρισμός», ενώ έπρεπε να γίνει το αντίθετο. Έγιναν επίσης δυο διακρατικές συναντήσεις με την Ιταλία και την Ισπανία.

ΙΙΙ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το έργο υλοποιήθηκε στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Απασχόληση – Άξονας NOW – ΚΙΝ. Ο προϋπολογισμός ανερχόταν στα 6.500.000 δρχ. με επιδότηση 75%. Η συμμετοχή των Εταίρων ήταν:

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ
1.625.000	875.000	Δήμος Ιωαννιτών
3.000.000	1.000.000	ΚΕΚ ΕΥΠΥΡΙΔΕΣ

Στο γραφείο προγραμματισμού υπάρχει ένα διαφημιστικό φυλλάδιο του γραφείου και η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Δεν υπάρχει φάκελος των οικονομικών στοιχείων ενώ οι προσλήψεις των εργαζομένων έγιναν μέσω του ΚΕΚ με οικονομική συμμετοχή του Δήμου.

IV. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το έργο υλοποιήθηκε μέσω της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Απασχόληση – Άξονας NOW – ΣΑΠΦΩ, με επιδότηση 75%. Ο προϋπολογισμός ήταν 16.500.000 δρχ. (επιδότηση τα 12.375.000 και ίδια συμμετοχή τα 4.125.000 δρχ.). Στο γραφείο προγραμματισμού υπάρχει ένα διαφημιστικό φυλλάδιο και η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Δεν υπάρχει φάκελος των οικονομικών στοιχείων και των όποιων προσλήψεων.

V. ΜΕΛΕΤΗ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΥ – ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στα πλαίσια του προγράμματος INTERREG II, προϋπολογισμού 25.000.000 δρχ. Στο γραφείο υπάρχει μόνο μια προμελέτη. Η κύρια μελέτη δεν έγινε ποτέ.

VI. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΣΕ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΕΙΣ

Το έργο υλοποιήθηκε στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Απασχόληση – Άξονας INTEGRA, με ποσοστό επιδότησης 75%. Ο συνολικός προϋπολογισμός ήταν 5.000.000 δρχ. (επιδότηση 3.750.000, ίδια συμμετοχή 1.250.000). Προσελήφθησαν 4 εργαζόμενοι που κατέγραψαν τον αριθμό των Βορειοηπειρωτών στην πόλη. Τα στοιχεία της έρευνας δόθηκαν στην εταιρεία ΔΕΛΤΑ και όχι στον Δήμο.

VII. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Το έργο υλοποιήθηκε στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Απασχόληση-Άξονας HORIZON. Υποχρέωση του Δήμου Ιωαννιτών ήταν η οικονομική συνεισφορά με 500.000 δρχ. της κατασκευής ενός περιπτέρου (κιόσκι) από ιδιώτη, στο οποίο θα πωλούν φυτικά και ζωικά προϊόντα άτομα με ειδικές ανάγκες.

VIII. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ

Το έργο θα γινόταν στα πλαίσια του προγράμματος ΝΕΟΛΑΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ. Στο γραφείο προγραμματισμού υπάρχει η σύμβαση, η οποία αναφέρει τον προϋπολογισμό (3.000.000 με επιδότηση το 50%) και κανένα άλλο στοιχείο για την πορεία του έργου.

ΣΤ. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ — ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στον τομέα των οικονομικών σχέσεων, απαιτείται βελτίωσή τους με την υπόλοιπη Ελλάδα και πάρα πολλά έχουν αφεθεί στη επικείμενη κατασκευή της Εγνατίας Οδού. Πρέπει επίσης να τονιστούν ιδιαίτερα **οι δυνατότητες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτουν ο Νομός Ιωαννίνων και κυρίως ο Δήμος Ιωαννιτών να γίνουν σημαντικοί πόλοι στην οικονομική ανάπτυξη της Αλβανίας.** Αυτό μπορεί να γίνει σε δύο επίπεδα. Πρώτο με την ενεργοποίηση του παραγωγικού δυναμικού της περιοχής για την κάλυψη των αναγκών της Αλβανικής αγοράς και δεύτερο με το να καταστούν τα Ιωάννινα κέντρο των Ευρωπαϊκών επενδύσεων στην περιοχή. Οι συντονισμένες προσπάθειες, οι οποίες πράγματι γίνονται σε αυτή την κατεύθυνση, πρέπει οπωσδήποτε να ενταθούν.

Σε εθνικό επίπεδο, τώρα, **τα Ιωάννινα διαθέτουν αρκετά συγκριτικά πλεονεκτήματα που μπορούν, εφόσον ενταχθούν σε ένα σωστό προγραμματισμό, να αναδείξουν τα Ιωάννινα σε πόλο τουριστικής έλξης και να αποφέρουν σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη στην πόλη.** Είναι, λοιπόν, τα Ιωάννινα ο απαραίτητος ενδιάμεσος σταθμός για σχεδόν κάθε επίσκεψη στον Νομό (ο οποίος διαθέτει πληθώρα τουριστικών, περιβαλλοντικών, ιστορικών και λοιπών πόλων έλξης που ακόμη είναι ανεπαρκώς αξιοποιημένοι). Από την άλλη πλευρά, τα ίδια τα Ιωάννινα είναι ένα μουσείο, με την παλαιά πόλη (όπου ακόμη σώζονται αρκετά δείγματα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του τόπου), με το Κάστρο, το Νησί και φυσικά την περιφέρημη Λίμνη, όπου λειτουργεί το καλύτερο ναυταθλητικό κέντρο των Βαλκανίων. Επιπλέον η ύπαρξη του *Πανεπιστημίου - Νοσοκομείου* με τις συνεδριακές δραστηριότητες που αναπτύσσουν (για να περιορισθούμε σ' αυτές) θα μπορούσαν να δράσουν προσθετικά με τα λοιπά ισχυρά ελκτικά στοιχεία της πόλης που προαναφέραμε.

Χρειάζεται εντατικοποίηση των σημερινών δράσεων για την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων αυτών. Ήδη ο Δήμος δραστηριοποιείται για την ανάπλαση του Ιστορικού Κέντρου και μεμονωμένων κτισμάτων στη βάση συμμετοχής σε προγραμματικές συμβάσεις, εξασφάλισης χρηματοδοτήσεων από κοινοτικά προγράμματα και ανάληψης οπωσδήποτε πρωτοπόρων πρωτοβουλιών στον τομέα της αναψυχής (π.χ. λειτουργία του αναψυκτηρίου «Κυρά Φροσύνη» στο Μώλο, σε μια εποχή που δεν υπήρχαν άλλα μαγαζιά εκεί).

Παράλληλα, όμως είναι **απαραίτητη και η διαρκής περιβαλλοντική μέριμνα για την προστασία και αναβάθμιση της Λίμνης, των παραλίμνιων περιοχών, και των μεγάλων συγκεντρώσεων πρασίνου που περιβάλλουν την πόλη (Αισθητικό Δάσος, Άλσος Περιβλέπτου, Πάρκο Πυρσινέλλα), για πολλά από τα οποία ο Δήμος έχει έμεσο (όπως για την Λίμνη, στην διαχείριση της οποίας παρεμβαίνει μέσα από την Δ.Ε.Λ.Ι.) ή άμεσο λόγο και αρμοδιότητες (Πάρκο Πυρσινέλλα).**

Από τις περιοχές αυτές, οι πιο ευαίσθητες είναι οι *παραλίμνιες περιοχές*, διότι πάνω σ' αυτές εξασκείται μεγάλη οικιστική πίεση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περιοχή του Μάτσικα, η οποία είχε χαρακτηριστεί από την αρχική ΖΟΕ (1989) ως παραλίμνια περιοχή βιοτόπου με πλήρη απαγόρευση της δόμησης, για να αποχαρακτηρισθεί με μεταγενέστερη τροποποίηση της ΖΟΕ (1993), ενώ ήδη να προχωρά η διαδικασία ένταξής της στο σχέδιο πόλης. Σε άλλη παραλίμνια τοποθεσία έχουν σημειωθεί μη αναστρέψιμες ενέργειες (κτίριο ΚΕ.ΠΑ.ΒΙ., που είναι ημιτελές χωρίς ορατή προοπτική ολοκλήρωσης). Από τον Δήμο υλοποιούνται και προγραμματίζονται ενέργειες εξωραϊσμού και αξιοποίησης της παραλίμνιας ζώνης της πόλης (απομάκρυνση εργοταξίου Δήμου, ανάπλαση πάρκου Κατσάρη).

Η ΖΟΕ αντιπροσωπεύει τον θεσμοθετημένο σχεδιασμό της ευρύτερης περιοχής της πόλης και εκτείνεται μέχρι την βιομηχανική περιοχή Ροδοτοπίου (προς Β.), μέχρι την Νεοκαισάρεια (προς Ν.), τα Μάρμαρα (προς Δ.) και τους Λογγάδες (προς Α.). Η ελεγχόμενη από την ΖΟΕ έκταση κρίνεται από όλους τους φορείς ότι πρέπει να αυξηθεί, ιδιαίτερα λόγω της Εγνατίας οδού, που δημιουργεί νέα χωροταξικά δεδομένα, αλλά και διότι η πρόσφατη (1993) τροποποίησή της ήταν αποσπασματική. Ήδη έχει ξεκινήσει η διαδικασία τροποποίησης της ΖΟΕ από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, με συγκέντρωση των απόψεων των εμπλεκόμενων ΟΤΑ και λοιπών ενδιαφερομένων φορέων.

Περιοχές εκτός σχεδίου μέσα στα διοικητικά όρια του Δήμου Ιωαννιτών ελέγχονται επίσης από την ΖΟΕ.

Το ΓΠΣ αντιπροσωπεύει τον θεσμοθετημένο σχεδιασμό των Ιωαννίνων και των όμορων δημοτικών διαμερισμάτων και οικισμών, με τους οποίους πρότείνε την διοικητική ενοποίηση. Η κατεύθυνση αυτή που δεν έχει ουσιαστικά υλοποιηθεί για εύκολα αντληπτούς λόγους, παραμένει ωστόσο μέσα στους στόχους των Δημοτικών Αρχών που αναφέρονται στην δημιουργία Μητροπολιτικού Δήμου Ιωαννίνων, με βασικό σκεπτικό το γεγονός ότι ο Δήμος αποτελεί το κέντρο της ευρύτερης περιοχής

του Λεκανοπεδίου και επεκτείνεται σ' αυτό με μια σειρά δραστηριότητες και υπηρεσίες (αποκομιδή απορριμμάτων, υδροδότηση, παροχή πάσης φύσεως υπηρεσιών).

Οι επιπτώσεις της Εγνατίας μπορούν σε μια πρώτη προσέγγιση να συνοψισθούν στις εξής:

- Θα αναβαθμισθούν ριζικά οι σημερινές συνθήκες προσπελασιμότητας στην Ήπειρο και κυρίως στον Νομό Ιωαννίνων.
- Θα επηρεασθεί το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον (ήδη έχουν εκφρασθεί σοβαρές ανησυχίες για τις επιπτώσεις στην Δωδώνη).
- Η Εγνατία θα διέλθει μεταξύ Πεδινής και Νεοκαισάρειας, νοτίως των Ιωαννίνων, και προφανώς θα ενισχύσει την ήδη παρατηρούμενη κατεύθυνση κύριας επέκτασης της πόλης προς την περιοχή του Πανεπιστημίου.
- Η διέλευση της Εγνατίας θα επηρεάσει την παραγωγική βάση της πόλης (π.χ. ανάπτυξη υπηρεσιών μεταφορών, ενίσχυση δευτερογενούς τομέα).

Οι επιπτώσεις αυτές θα ενισχυθούν σε περίπτωση κατασκευής *σιδηροδρομικής γραμμής Ηγουμενίτσα - Ιωάννινα - Καλαμπάκα που έχει μπει στον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό του ΟΣΕ*.

Προκύπτει λοιπόν άμεση ανάγκη επεξεργασίας ειδικού χωροταξικού σχεδιασμού εκατέρωθεν της Εγνατίας οδού που σήμερα λείπει παντελώς.

Γενικότερα, στις συζητήσεις μας με τους αρμόδιους φορείς αναφέρθηκε και η ανάγκη εκπόνησης μιας ειδικής χωροταξικής μελέτης για τον Νομό Ιωαννίνων που θα καθορίζει χρήσεις γης και συγκεκριμένες θέσεις για την ανάπτυξη ορισμένων λειτουργιών, ενώ θα δρα προστατευτικά για την Λίμνη.

Το έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα στην πόλη προκαλεί υποβάθμιση του περιβάλλοντος (μόλυνση, ηχορύπανση, οπτική όχληση) που είναι ιδιαίτερα αισθητή σήμερα στις δυτικές συνοικίες και κυρίως στο κέντρο της πόλης. Η κατάσταση αυτή επιχειρείται να επιλυθεί με την κυκλοφοριακή μελέτη που έχει ανατεθεί από τον Δήμο και βρίσκεται σε εξέλιξη. Η κυκλοφοριακή μελέτη πρόκειται να συντονισθεί με ειδική πολεοδομική μελέτη χρήσεων γης στο κέντρο της πόλης (οι δυο μελέτες αποτελούν συστατικά στοιχεία του έργου «ανάπλαση του κέντρου της πόλης» του οποίου φορέας υλοποίησης είναι ο Δήμος).

Η κατασκευή της, εδώ και πολλά χρόνια συζητούμενης, παράκαμψης της πόλης αναδεικνύεται σε θέμα άμεσης προτεραιότητας, διότι χωρίς αυτήν καμία διαχείριση του εσωτερικού δικτύου της πόλης δεν μπορεί να είναι μακροπρόθεσμα αποτε-

λεσματική. Η κατασκευή της παράκαμψης θα ανακουφίσει το κυκλοφοριακό της πόλης, αλλά θα δημιουργήσει νέα χωροταξικά δεδομένα και θα φέρει κοινωνικοοικονομικές μεταβολές.

Όσον αφορά τα σχολεία της πόλης, όχι ως συνολικό δυναμικό (τα σχολεία επαρκούν και μάλιστα λειτουργούν μόνο το πρωί), αλλά ως κατανομή του δυναμικού αυτού στο σύνολο της πόλης (τα σχολεία είναι συγκεντρωμένα στις παλαιότερες περιοχές του σχεδίου πόλης). Λόγω της βραδύτητας στην υλοποίηση των σχεδίων, και σε συνδυασμό με το γνωστό πρόβλημα της εξεύρεσης πιστώσεων, **πολλοί δρόμοι στις νότιες συνοικίες της πόλης παραμένουν αδιάνοικτοι** (παράδειγμα χαρακτηριστικό η αδιάνοικτη ακόμη οδός Κενάν Μεσαρέ, τμήμα του εσωτερικού μικρού δακτυλίου, για την οποία είναι έτοιμη η μελέτη για δημοπράτηση).

Η κατεύθυνση του ΓΠΣ για αξιοποίηση του μεγαλύτερου μέρους του Ακραιοῦ Στρατοπέδου (περίπου 500 στρ.) με εφαρμογή προγράμματος έτοιμης κατοικίας και εγκατάσταση του Διοικητικού Κέντρου της πόλης, είναι εξαιρετικά αβέβαιο αν τελικά θα υλοποιηθεί, και αποτελεί ένα από τα προβλήματα που ζητούν άμεση ρύθμιση: έτσι όπως διαμορφώνεται η κατάσταση (με τον χώρο του Ακραιοῦ να διατηρεί την σημερινή χρήση του) δημιουργείται έλλειμα ζωτικού χώρου με συνακόλουθες πιέσεις ανάπτυξης σε άλλες περιοχές, ενώ εγκλωβίζεται σταδιακά το στρατόπεδο από περιοχές κατοικίας, των οποίων την ορθολογική πολεοδομική οργάνωση και λειτουργία παρεμποδίζει.

Η αξιοποίηση του στρατοπέδου εκτός από το ότι θα βοηθήσει στην αποσυμφόρηση του κέντρου με τον περιορισμό των κινήσεων προς αυτό, θα ελευθερώσει και μέρος των εκεί ευρισκόμενων δημοσίων κτιρίων, στα οποία θα μπορούσαν τότε να μεταστεγασθούν οι δημοτικές υπηρεσίες που λειτουργούν σήμερα σε νοικιασμένα κτίρια γύρω από το Δημαρχείο και να αντιμετωπισθεί έτσι το στεγαστικό τους πρόβλημα με τρόπο που να αρμόζει στην ιστορία, την έντονη δραστηριοποίηση και τις διαγραφόμενες προοπτικές ανάπτυξης του Δήμου.

Στους τομείς της Παιδείας και της Υγείας η κατάσταση στα Ιωάννινα είναι σε επίπεδο σαφώς ανώτερο από τον μέσο όρο του Ελληνικού συνόλου.

Δεν υπάρχουν δημοτικοί παιδικοί σταθμοί στα Ιωάννινα σήμερα. Σε περίπτωση που η ευθύνη διαχείρισης - εποπτείας των παιδικών σταθμών μεταβιβασθεί στους Δήμους της χώρας, τότε θα χρειασθούν κατάλληλη οργανωτική υποδομή από την πλευρά του Δήμου Ιωαννιτών. Η αναβάθμιση της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου θα μπορούσε να είναι μια λύση.

Το Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο έχει μια εξαιρετικά έντονη παρουσία στο πολιτιστικό γίγνεσθαι της πόλης. **Η υποδομή σε πολιτιστικούς χώρους είναι επαρκής και δεν υπάρχουν μεγάλες ανάγκες επιπλέον χώρων.** Ο τομέας παρουσιάζει δυναμισμό (ίδρυση Βυζαντινού Μουσείου στο Ιτς Καλέ, επέκταση Λαογραφικού Μουσείου κ.λπ.).

Η δραστηριοποίηση του Δήμου σε θέματα άθλησης εκδηλώνεται κυρίως μέσα από το Αθλητικό Τμήμα του Πνευματικού Κέντρου. Μέσα στους μελλοντικούς στόχους του Δήμου είναι η **ανέγερση αθλητικού κέντρου στην παραλίμνια περσιχά ανατολικά της Βρυσούλας, η κατασκευή ανοικτής πισίνας ολυμπιακών προδιαγραφών στο Πάρκο Πυρσινέλλα και η ίδρυση δημοτικής επιχείρησης για την διαχείριση - εκμετάλλευση των εγκαταστάσεων αυτών.** Εφόσον υλοποιηθούν οι μελλοντικοί στόχοι του Δήμου, θα καλυφθεί η αισθητή σήμερα έλλειψη ενός δεύτερου μεγάλου αθλητικού κέντρου στην νότια πλευρά της πόλης, που είναι, εξάλλου, και η κατεύθυνση της κύριας ανάπτυξης.

Στο δίκτυο ύδρευσης παρουσιάζονται μεγάλες καθυστερήσεις στην κατασκευή και επέκταση των συστημάτων και του δικτύου κυρίως λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.

Τα δίκτυα αποχέτευσης ομβρίων - ακαθάρτων είναι σχετικά καινούργια και τα πλέον συγκροτημένα της πόλης. Εξακολουθούν να υπάρχουν περιοχές που αποχετεύουν σε βόθρους. Επειδή οι βόθροι λειτουργούν κατά κανόνα ως απορροφητικοί, μολύνουν τον υδάτινο ορίζοντα της περιοχής, και κατά συνέπεια και την Λίμνη. Εκτιμάται ότι ένα ποσοστό πάνω από 50% είναι ήδη συνδεδεμένο με τον Βιολογικό Καθαρισμό που λειτουργεί από το 1992.

Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της πόλης και του Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων, δεδομένου ότι συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και εν τέλει της "ανάπτυξης". Η σημερινή υποδομή για διάθεση αποβλήτων περιορίζεται σε έναν ελεγχόμενο χώρο που τον διαχειρίζεται ο Δήμος, ενώ υπάρχουν πολλοί μικροί περιαστικοί χώροι που έχουν μετατραπεί σε σκουπιδότοπους ανεξέλεγκτης διάθεσης.

Παράλληλα, με στόχο την συνολική αντιμετώπιση του προβλήματος των αποβλήτων (αστικά, νοσοκομειακά, βιομηχανικά κ.λπ.), ο Δήμος έχει εκπονήσει ένα *"Ολοκληρωμένο Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Πόλης και Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων"*, γνωστό ως "ECO -MAN", που υποβλήθηκε στην Ε.Ε.

Η πόλη των Ιωαννίνων τηλεφωνοδοτείται από δύο κέντρα, από τα οποία το ένα είναι συμβατικό και πρόκειται σύντομα να αναβαθμισθεί σε ψηφιακό, ενώ το άλλο είναι ήδη ψηφιακό. Όλες οι αιτήσεις τηλεφωνοδότησης έχουν ικανοποιηθεί.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Α.ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Ι.Παιδεία

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Όπως προαναφέρθηκε, το σημαντικότερο πρόβλημα στον τομέα της παιδείας αξιολογείται ότι είναι η χωρική ανισοκατανομή της σχολικής υποδομής. Βασική προϋπόθεση για την αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού είναι η κύρωση των πράξεων εφαρμογής στις περιοχές επέκτασης του σχεδίου πόλεως, ώστε να ξεκινήσει η ανέγερση νέων σχολείων στους χώρους που έχουν οριστεί από τις αντίστοιχες πολεοδομικές μελέτες επέκτασης – αναθεώρησης. Μέχρι σήμερα η πρόοδος στο θέμα αυτό είναι μικρή.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

- **Χωρική ανακατανομή της κτιριακής υποδομής, ώστε να εξυπηρετούνται εξίσου καλά όλες τις γειτονιές της πόλης.**

Η επάρκεια της σημερινής σχολικής υποδομής σε συνδυασμό με την ανισοκατανομή της μέσα στον αστικό ιστό, θέτουν ένα γενικότερο ερώτημα πολιτικής για την χωροθέτηση σχολικών κτιρίων και την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών. Η πολιτική αυτή μπορεί να λάβει δύο δυνατές κατευθύνσεις:

- "Εξάντληση" σε πρώτη προτεραιότητα των δυνατοτήτων της σημερινής υποδομής και στη συνέχεια ανέγερση νέων κτιρίων μόνον εφόσον υπάρξει σχετική ανάγκη. Στην περίπτωση αυτή θα διατηρηθεί σε σημαντικό βαθμό η σημερινή ανισοκατανομή.
- Ανέγερση νέων διδακτηρίων κεντροβαρικά χωροθετημένων σε σχέση με το εξυπηρετούμενο πληθυσμιακό μέγεθος. Σε μια τέτοια περίπτωση θα προκύψει θέμα αξιοποίησης των πλεοναζόντων εκπαιδευτηρίων.

Από τις δύο αυτές κατευθύνσεις, η πλέον επιθυμητή προκειμένου να εξυπηρετούνται εξίσου καλά οι δημότες της πόλης, είναι ασφαλώς η δεύτερη και προς αυτή

θα πρέπει ο Δήμος να ασκήσει την παρεμβατική πολιτική του, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του και σε συνεργασία με τις Δ/σεις Α' βάθμιας και Β' βάθμιας Εκπαίδευσης.

Επίσης θα πρέπει ο Δήμος να κινηθεί προς τις αρμόδιες Δ/σεις του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., ώστε να αποδοθούν προς χρήση οι προβλεπόμενοι για σχολεία χώροι.

- Προώθηση πρωτοβουλιών και συνεργασιών για βελτίωση της εκπαίδευσης

Αναφέρονται στη συνέχεια μερικές πιθανές παρεμβάσεις για την ικανοποίηση του στόχου αυτού, με την παρατήρηση ότι η σκοπιμότητά τους θα πρέπει να τεκμηριωθεί μέσα από μια λεπτομερή μελέτη από την πλευρά του Δήμου, όπου θα ρυθμίζονται και θέματα συνεργασίας με συναρμόδιους φορείς.

- παροχή οικονομικών ενισχύσεων (π.χ. ενίσχυση των σχολικών ταμείων, χορήγηση υποτροφιών κ.λπ.)
- οργάνωση βιβλιοθηκών σε όλα τα σχολεία
- παρεμβάσεις για λειτουργία ειδικών σχολείων (για παιδιά παλιννοστούντων, για παιδιά με ειδικές μαθησιακές ανάγκες)
- ενέργειες για να γίνει ο Δήμος το κέντρο πληροφόρησης των δημοτών του σε θέματα παιδείας
- ένταξη της σχολικής υποδομής στην πολιτιστική κίνηση των γειτονιών (με την αξιοποίηση, για παράδειγμα, των αιθουσών πολλαπλών χρήσεων)
- διαρκής παρακολούθηση κοινοτικών και άλλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων με σκοπό την ενεργό συμμετοχή του Δήμου σ' αυτά.

Για το θέμα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταρτίσει μια σειρά προγραμμάτων που προάγουν τις νέες ικανότητες και γνώσεις που απαιτεί η εκμετάλλευση της σύγχρονης επιστημονικής και τεχνολογικής πρόοδου. Τα προγράμματα αυτά αποσκοπούν στο να επιτρέψουν στους νέους να προετοιμαστούν καλύτερα για την ένταξή τους στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά σε δύο προγράμματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον στα πλαίσια ενός προγράμματος ανάπτυξης της παιδείας στα Ιωάννινα.

- Πρόγραμμα "ΣΩΚΡΑΤΗΣ". Στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται τα προγράμματα ERASMUS (αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση), LINGUA (αφορά την διάδοση των γλωσσών των κρατών μελών της Ε.Ε.), ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ

και ARION (αφορούν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και τις ανταλλαγές πληροφοριών και εμπειριών) και το COMENIUS (αφορά την Α' και Β' βάρθμια σχολική εκπαίδευση).

- Πρόγραμμα "GLOBE-ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ". Είναι ένα πρόγραμμα που συνδυάζει την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στα σχολεία με την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Στην πρώτη φάση της εφαρμογής του έχουν επιλεγεί για συμμετοχή 24 ελληνικά σχολεία (υπογράφηκε διακρατική συμφωνία με τις ΗΠΑ που είχαν και την πρωτοβουλία). Πρόκειται για ένα παγκόσμιο δίκτυο περιβαλλοντικών σταθμών σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στηρίζεται στην συνεργασία ανάμεσα σε μαθητές, δασκάλους - καθηγητές και την επιστημονική κοινότητα. Προβλέπεται η εγκατάσταση περιβαλλοντικών σταθμών σε σχολεία και η διασύνδεση των σχολείων με το δίκτυο Internet, μέσω του οποίου οι μαθητές θα έχουν την δυνατότητα να ανταλλάσσουν δεδομένα για το τοπικό περιβάλλον της περιοχής τους και να συνεργάζονται με μαθητές από άλλες περιοχές και χώρες.

II.ΥΓΕΙΑ

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, το σημαντικότερο πρόβλημα στον τομέα της υγείας στα Ιωάννινα αξιολογείται ότι είναι η ελλειπής πρωτοβάθμια περίθαλψη. Η αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού δεν αφορά μόνο τα Ιωάννινα, ούτε μπορεί να επιτευχθεί μόνο με ενέργειες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Σχετίζεται άμεσα με τη γενικότερη κρατική πολιτική στον τομέα της υγείας.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Ίδρυση Δημοτικού Ιατρείου

Η ενεργοποίηση του Δήμου Ιωαννιτών στον τομέα της Υγείας πρέπει να στραφεί κυρίως προς την κατεύθυνση της αναβάθμισης της πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Μέσα στα δεδομένα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του ο Δήμος πρέπει να εξετά-

σει την σκοπιμότητα ίδρυσης ενός Δημοτικού Ιατρείου (που σήμερα δεν υπάρχει), με γενικό στόχο την αναβάθμιση της ιατρικής φροντίδας των κατοίκων και την άμεση εξυπηρέτησή τους σε θέματα υγείας, προληπτικής ιατρικής, ή ακόμα και θεραπείας.

Η παρέμβαση αυτή θα δώσει την απαραίτητη οργανωτική και διαχειριστική εμπειρία στον Δήμο, ώστε να προχωρήσει αργότερα στην λειτουργία και άλλων δημοτικών ιατρείων με στόχο την καλύτερη χωρική εξυπηρέτηση των δημοτών της πόλης.

Στις δραστηριότητες του Δημοτικού Ιατρείου θα μπορούσαν να ενταχθούν οι παρακάτω δραστηριότητες, για τις οποίες θα πρέπει να προηγηθούν ανάλογες μελέτες σκοπιμότητας.

- Πρόγραμμα προληπτικής ιατρικής μαθητών δημοτικών σχολείων
- Αξιολόγηση σχολικών εγκαταστάσεων από άποψη υγιεινής (τουαλέτες, καντίνες)
- Πρόγραμμα συμβουλευτικής για άτομα και πληθυσμιακές ομάδες
- Πρόγραμμα οικογενειακού προγραμματισμού
- Πρόγραμμα καταπολέμησης ναρκωτικών
- Ίδρυση δημοτικής τράπεζας αίματος

III. Κοινωνική Πρόνοια:

A. Παιδικοί Σταθμοί

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Όπως προαναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, η σημερινή υποδομή του δημόσιου τομέα σε παιδικούς σταθμούς δεν καλύπτει πλήρως όλη τη ζήτηση. Αυτό είναι το σημαντικότερο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπισθεί. Η αποπεράτωση του «Κοτρώτσιου» θα βοηθήσει στο να καλυφθεί σε κάποιο βαθμό η σημερινή ζήτηση. Είναι μία ενέργεια που εξαρτάται άμεσα από τον Δήμο, διότι αυτός είναι ο φορέας διαχείρισης του κληροδοτήματος.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

- **Αύξηση της διαθέσιμης κτιριακής υποδομής**

Ο στόχος αυτός αφορά την κατασκευή νέων παιδικών σταθμών, στις περιοχές που σήμερα δεν διαθέτουν. Η ανέγερση των παιδικών σταθμών μπορεί να γίνει με φορέα τον Δήμο, ενώ για την χρηματοδότηση μπορούν να εξασφαλισθούν κονδύλια από την Ε.Ε., μέσα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Μέχρι να ολοκληρωθούν οι εκκρεμείς πράξεις εφαρμογής, μπορεί να διερευνηθεί η εξέταση κάποιας ενδιάμεσης λύσης:

- Λειτουργία νέων παιδικών σταθμών σε κατάλληλα κτίρια που θα ενοικιασθούν για το σκοπό αυτό και θα αποδεσμευθούν με την ολοκλήρωση της ανέγερσης των νέων κτιρίων.
- Αξιοποίηση κάποιου από τα ακίνητα του Δήμου που είναι κατάλληλο για χρήση παιδικού σταθμού¹¹
- Μεταβίβαση της αρμοδιότητας επί των παιδικών σταθμών από το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας στον Δήμο Ιωαννιτών.

Την εποπτεία των παιδικών σταθμών ασκεί σήμερα το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Υπηρεσιών (Υ.Υ.Π.Κ.Υ.). Η ανάμειξη του Δήμου στο θέμα των παιδικών σταθμών συνίσταται κυρίως στον ορισμό των διοικητικών συμβουλίων - πρόεδρος ορίζεται ένας από τους δημοτικούς συμβούλους - και σε εργασίες συντήρησης λειτουργούντων σταθμών. Τελευταία γίνεται πολύς λόγος για πλήρη μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων στην τοπική αυτοδιοίκηση, ο δε Δήμος Ιωαννιτών έχει λάβει καταρχήν θετική στάση με το σκεπτικό ότι η πολιτική πρόνοιας παιδικών σταθμών είναι ένα κατεξοχήν τοπικό θέμα¹².

Σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να ληφθούν όλα τα κατάλληλα οργανωτικά μέτρα για να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι αυξημένες αυτές αρμοδιότητες. Εξυπακούεται ότι θα πρέπει να εξασφαλισθούν και οι απαραίτητες χρηματοδοτήσεις, χωρίς τις οποίες οι δυνατότητες ουσιαστικής παρέμβασης του Δήμου θα είναι πρακτικά ανύπαρκτες.

- **Ίδρυση δημοτικής επιχείρησης**

¹¹ Επισημαίνεται εδώ ότι ήδη ο Δήμος έχει προκηρύξει μελέτη με τίτλο "Αξιοποίηση κινητής και ακίνητης περιουσίας Δήμου και Κληροδοτημάτων", Δελτίο ΤΕΕ, 7 Ιανουαρίου 1997. Μέσα στα πλαίσια μιας τέτοιας μελέτης μπορεί να αναζητηθεί η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των ακινήτων του Δήμου, λαμβάνοντας υπόψη την κάλυψη κτιριακών αναγκών όπως αυτή των παιδικών σταθμών.

¹² Σύμφωνα με το νομοσχέδιο για την "Οργάνωση, Στελέχωση και Διοίκηση της Περιφέρειας" που ψηφίστηκε από την Βουλή, αποφασίστηκε η μεταβίβαση των κρατικών και βρεφονηπιακών σταθμών στους δήμους με πληθυσμό πάνω από 4.000 κατοίκους.

Σήμερα, ο Δήμος Ιωαννιτών δεν διαθέτει δικούς του παιδικούς - βρεφονηπιακούς σταθμούς υπό μορφή δημοτικής επιχείρησης.

Προκειμένου, λοιπόν, να εξασφαλισθεί σε κάποιο λογικό βαθμό η ικανοποίηση της παραπάνω ανάγκης αλλά και η χρηματοδότηση της λειτουργίας νέων παιδικών σταθμών, προτείνεται να εξετασθεί από την πλευρά του Δήμου η σκοπιμότητα ίδρυσης μιας νέας δημοτικής επιχείρησης με αντικείμενο την διαχείριση των παιδικών σταθμών του Δήμου. Πρώτο βήμα στην κατεύθυνση αυτή πρέπει να είναι η καταγραφή από τον Δήμο των κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών των δημοτών που καθορίζουν τη ζήτηση σε βρεφονηπιακούς σταθμούς.

Υπενθυμίζεται ότι σήμερα δύο σταθμοί ήδη λειτουργούν σε κτίρια που ανήκουν στο Δήμο, ενώ με την ολοκλήρωση του "Κοτρώτσιου", ο Δήμος θα αποκτήσει και τρίτο ακίνητο με χρήση παιδικού σταθμού, οπότε θα αποκτήσει μια σημαντική κτιριακή υποδομή για διαχείριση από μια πιθανή νέα δημοτική επιχείρηση.

B. Τρίτη Ηλικία και Ατομα με Ειδικές Ανάγκες

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Όπως προαναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο προκύπτει ότι η αναβάθμιση της κοινωνικής μέριμνας για τα άτομα της τρίτης ηλικίας είναι επιβεβλημένη, λόγω του μεγάλου μεγέθους της πληθυσμιακής αυτής ομάδας και των αυξητικών της τάσεων. Όσον αφορά τον Δήμο οι δυνατότητες για τη λειτουργία ενός ακόμη ΚΑΠΗ στην παλιά πόλη πρέπει να αναζητηθούν είτε μέσα από την αμεσότερη λύση της ενοικίασης και εξοπλισμού ενός κατάλληλου ακινήτου είτε με αξιοποίηση κάποιου από τα ακίνητα του Δήμου. Στις δυνατότητες αναβάθμισης της κοινωνικής υποδομής ανήκει το «Ζωγράφειο» κληροδότημα που προβλέπει τη δημιουργία σύγχρονου οίκου ευγηρίας στα Ιωάννινα.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Επέκταση κτιριακής υποδομής για την τρίτη ηλικία

Αναφέρθηκε ήδη η ανάγκη για λειτουργία ενός νέου Κ.Α.Π.Η. στην παλαιά πόλη και για αξιοποίηση "Ζωγραφείου" κληροδοτήματος.

Επιπλέον, ο Δήμος θα μπορούσε να κινηθεί με στόχο την ανακαίνιση του παλαιού Γηροκομείου της Μητρόπολης.

Αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών

Προτείνεται η δραστηριοποίηση του Δήμου στην καταγραφή των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι (κατάσταση της υγείας τους, οικογενειακό περιβάλλον, συνθήκες διαμονής κ.λπ.) με στόχο την εκπόνηση προγραμμάτων προστασίας που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να συντονίζονται με την σύγχρονη αντίληψη της παροχής βοήθειας μέσα στο προσωπικό περιβάλλον του κάθε ηλικιωμένου, με αντίστοιχο περιορισμό, όπου αυτό είναι δυνατό, της ιδρυματικής φροντίδας.

Ως άμεσες παρεμβάσεις προτείνονται για περαιτέρω εξέταση οι εξής:

- η αναβάθμιση της στελέχωσης, λειτουργίας και υλικοτεχνικής υποδομής των σημερινών Κ.Α.Π.Η. (π.χ. με δωρεάν συσσίτια, ιατρική εξυπηρέτηση ανασφάλιστων γερόντων, παροχή κατ' οίκον φυσιοθεραπευτικής αγωγής, κ.λπ.)
- η δημιουργία σώματος εθελοντών για την κατ' οίκον φροντίδα των ηλικιωμένων.

Για το γενικότερο ζήτημα της προστασίας και μέριμνας ατόμων με ειδικές ανάγκες θα χρειασθεί να γίνει μια καταγραφή προκειμένου να διαπιστωθεί το μέγεθος και το είδος του προβλήματος, ώστε να προκύψουν και οι πρόσφορες κατευθύνσεις ενεργοποίησης των δημοτικών αρχών.

Γ. Νεολαία

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Είναι προφανές ότι οι παρεμβάσεις του Δήμου σε θέματα κυρίως αθλητικά, αλλά σε μεγάλο βαθμό και πολιτιστικά, απευθύνονται, αν και όχι αποκλειστικά, στους νέους της πόλης. Η σημερινή υποδομή στους τομείς αυτούς προβλέπεται να επεκταθεί σύμφωνα με τους στόχους του Δήμου και θα δώσει στη νεολαία της πόλης νέες δυνατότητες και προοπτικές. Αυτό που χρειάζεται είναι μια συντονισμένη ενεργοποίηση του Δήμου στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η νεολαία κυρίως στις περιφερειακές πόλεις, από τα οποία σημαντικό-

τερα είναι η παροχή εναλλακτικών ευκαιριών για τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και μέσα απ' αυτή η καλλιέργεια ομαδικού πνεύματος και η ενίσχυση των κοινωνικών δομών. Για το σκοπό αυτό ο Δήμος πρέπει να συνεργαστεί με την Γ.Γ. Νέας Γενιάς.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Η μέριμνα για τη Νεολαία πρέπει να αντιμετωπισθεί στα πλαίσια μιας ευρύτερης προσπάθειας για δημιουργία ενός ελκυστικού περιβάλλοντος με στόχο να συγκρατηθούν οι νεαρές ηλικίες στην πόλη, ώστε να μη χρειασθεί αργότερα να αναζητήσουν καλύτερη ποιότητα ζωής και περισσότερες ευκαιρίες σε άλλα αστικά κέντρα.

- Αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών

Σύμφωνα με τον παραπάνω γενικό στόχο, ο Δήμος πρέπει να στραφεί προς την ανάληψη μιάς σειράς πρωτοβουλιών που θα εξασφαλίζουν στη Νέα Γενιά καλύτερες συνθήκες για μόρφωση, ψυχαγωγία, δημιουργία και απασχόληση. Εκτός από τις παρεμβάσεις σε θέματα παιδείας και αθλητισμού – αναψυχής, ο Δήμος μπορεί να δραστηριοποιηθεί και με:

- χορήγηση σπουδαστικών υποτροφιών με κοινωνικά κριτήρια
- οργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων για την επαγγελματική κατάρτιση ή εξειδίκευση των νέων σε θέματα πληροφορικής
- οργάνωση κατασκηνώσεων – εκδρομών – φυσιολατρικών εκδηλώσεων
- ενημέρωση σε σύγχρονα προβλήματα
- ίδρυση κέντρου νεολαίας, αφού όμως γίνει επεξεργασία του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του, ώστε να αποφευχθούν ενδεχόμενες κοινωνικές παρενέργειες που έχουν παρατηρηθεί από ανάλογη εφαρμογή σε άλλους δήμους
- διαμεσολάβηση σε προγράμματα αμοιβαίας φιλοξενίας νέων της Ευρώπης και συμμετοχή, γενικότερα, σε εκδηλώσεις που υπηρετούν την ιδέα της επαφής των νέων μεταξύ τους (π.χ. βλ. τα τηλεοπτικά “ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ” που δημιουργούν και συνθήκες προβολής της πόλης στον ευρωπαϊκό χώρο).

Σε άμεση συνάρτηση με τα παραπάνω θέματα είναι το κοινοτικό πρόγραμμα «ΝΕΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ», που υποστηρίζει την κοινοτική πολιτική συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας. Στόχος του προγράμματος είναι να δοθεί η δυνατότητα σε νέους Ευρωπαίους ηλικίας 15 έως 25 ετών για συμμετοχή σε ανταλλαγές και σε κοινά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι ανταλλαγές διαρκούν από μία έως τρεις εβδομάδες. Ανταλλαγές με νέους από τρίτες χώρες είναι επίσης δυνατές. Την εποπτεία του προγράμματος στην Ελλάδα έχει η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, με την οποία μπορεί να συνεργασθεί ο Δήμος για πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος στα Ιωάννινα.

Συμβολή στην καταπολέμηση ναρκωτικών

Το πρόβλημα των ναρκωτικών, που απασχολεί πλέον σοβαρά όλη την ελληνική κοινωνία, αποκτά στα Ιωάννινα ιδιαίτερη σημασία, λόγω ύπαρξης της φοιτητικής νεολαίας του Πανεπιστημίου που μπορεί να αποτελέσει στόχο των κυκλωμάτων που διακινούν ναρκωτικά και λόγω γειννίας με την Αλβανία από όπου εισάγονται ναρκωτικά, κυρίως χασίς. Παραθέτουμε εδώ ενδεικτική δημοσίευση στον Τύπο κατά την οποία: *“... τα ελληνοαλβανικά σύνορα εξελίσσονται σε σημαντικό κόμβο διακίνησης ναρκωτικών προς την Ελλάδα, καθώς από την αρχή του χρόνου μέχρι το τέλος Οκτωβρίου οι αστυνομικές αρχές έχουν κατασχέσει περισσότερο από 120 κιλά χασίς ...”* (“Ελευθεροτυπία”, 2 Νοε. 1996).

Επομένως, ο τομέας της καταπολέμησης των ναρκωτικών είναι ένας εξαιρετικά κρίσιμος τομέας, όπου επιβάλλεται η έντονη δραστηριοποίηση του Δήμου. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος προτείνεται:

- η προώθηση προγραμμάτων κοινωνικής εργασίας στα σχολεία και στους χώρους όπου συχνάζουν νέοι
- η ενημέρωση των δημοτών με στόχο την ευαισθητοποίησή τους και, κατ' επέκταση, την ενεργό συμμετοχή τους στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

IV. Πολιτιστική Υποδομή

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Χάρη στη συνεχή δραστηριοποίηση του Δήμου και των Πολιτιστικών Φορέων της πόλης έχει ήδη αναπτυχθεί μια έντονη δυναμική στον πολιτιστικό τομέα. Η

εφαρμοζόμενη πρακτική της αξιοποίησης – επαναλειτουργίας διατηρητέων ακινήτων για πολιτιστικούς σκοπούς συμβάλλει στη διατήρηση των κτιρίων αυτών. Η ύπαρξη σημαντικού αριθμού διατηρητέων κτιρίων στην πόλη, δημιουργεί τις δυνατότητες για αξιοποίησή τους ως πολιτιστικά κελύφη.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Προώθηση πρωτοβουλιών για επέκταση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και αύξηση της συμμετοχής των δημοτών.

Με βάση τα παραπάνω, ως στόχος θα μπορούσε να τεθεί ο εμπλουτισμός των πολιτιστικών δραστηριοτήτων με καινούργιες, ώστε η παρουσία τους να γίνει ακόμη πιο έντονη στην πόλη και να αυξηθεί η συμμετοχή των δημοτών σε αυτές.

Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσει να αναπτυχθεί σταδιακά ένα σύγχρονο, πλουραλιστικό "πολιτιστικό ήθος" που θα αντλεί από τις πλούσιες παραδόσεις της Ηπείρου, θα αφομοιώνει τις σύγχρονες τάσεις και θα στηρίζεται στην συμμετοχή όλων των κατοίκων και κοινωνικών ομάδων της πόλης και της ευρύτερης περιοχής της.

Βέβαια εδώ μπαίνει μια γενικότερη διαπίστωση, αυτή δηλαδή της περιορισμένης συμμετοχής των δημοτών, ιδιαίτερα μάλιστα των αστικών κέντρων, στα κοινά. Αν και η ερμηνεία - αντιμετώπιση του θέματος απαιτεί μία σύνθετη κοινωνιολογική προσέγγιση που προφανώς δεν είναι της παρούσας μελέτης, δεν παύει πάντως να υποδεικνύει μία κατεύθυνση ενεργοποίησης του Δήμου, ο οποίος θα πρέπει να επινοήσει ευρηματικούς τρόπους για να "βγάλει τον κόσμο από τα σπίτια τους", όπως:

- οργάνωση καρναβαλικών εκδηλώσεων
- οργάνωση παιχνιδιών (π.χ. αγώνας δρόμου σερβιτόρων, κυνήγι θησαυρού, κ.λπ.)

Η πρώτη και βασική προϋπόθεση για τα παραπάνω, δηλαδή η ύπαρξη κτιριακής υποδομής, ήδη ικανοποιείται, ενώ υπάρχουν δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξή της σε διατηρητέα ακίνητα. Επομένως, ο Δήμος πρέπει να προσανατολισθεί περισσότερο προς παρεμβάσεις σε νέους τομείς δραστηριοποίησης και ένταξής του σε πολιτιστικές πρωτοβουλίες και δίκτυα. Μέσα στα θετικά αποτελέσματα των παρεμβάσεων αυτών συγκαταλέγονται η αναβάθμιση της πολιτιστικής κίνησης της πόλης, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, ή ακόμη και η

ενίσχυση του καλλιτεχνικού - πολιτιστικού τουρισμού, σε περίπτωση που κάποιες από τις εκδηλώσεις αυτές εξελιχθούν μελλοντικά σε μόνιμους θεσμούς για την πόλη.

- Ίδρυση Δημοτικής Βιβλιοθήκης. Επειδή σήμερα δεν υπάρχουν στην πόλη οργανωμένες παιδικές βιβλιοθήκες, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ως πρώτη προτεραιότητα η κάλυψη αυτής της ανάγκης, και σε επόμενο στάδιο η λειτουργία τμήματος ενηλίκων.
- Οργάνωση Κινηματογραφικής Λέσχης με στόχο την προβολή ποιοτικών ταινιών του ελληνικού και παγκόσμιου κινηματογράφου. Σκόπιμη είναι η διερεύνηση ένταξης στο Δίκτυο Δημοτικών Κινηματογράφων του ΥΠ.ΠΟ. Η σύγχρονη αίθουσα 750 θέσεων του Δημοτικού Πνευματικού Κέντρου μπορεί να εξυπηρετήσει την δραστηριότητα αυτή κατά τον καλύτερο τρόπο.
- Συμμετοχή στο Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων του ΥΠ.ΠΟ. που υποστηρίζει πολιτιστικές δραστηριότητες (αναφέρουμε εδώ το παράδειγμα του Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους της Δράμας).
- Πολιτιστικές ανταλλαγές με ευρωπαϊκούς φορείς και πόλεις.
- Διερεύνηση της ίδρυσης ενός μικρού μουσείου με υλικό από τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την Λίμνη (αλιευτική πρακτική, παραδοσιακή ναυπηγική τέχνη, λαογραφικά στοιχεία κ.ά.). Προς την κατεύθυνση αυτή ο Δήμος μπορεί να δραστηριοποιηθεί μέσω της Δ.Ε.Λ.Ι. και να συνεργασθεί με το ΥΠ.ΠΟ. και το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ, το οποίο δραστηριοποιείται στα πλαίσια ανάλογων προγραμμάτων (το 1992 ολοκλήρωσε πρόγραμμα του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης με θέμα: "Καταγραφή πλωτών μέσων λιμνών και ποταμών").

- **Συντονισμός των πολιτιστικών δράσεων όλων των φορέων της πόλης**

Για να πραγματοποιηθεί η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και προσπαθειών, πρέπει να υπάρξει συντονισμός των πολιτιστικών δράσεων όλων των φορέων της πόλης, οι δραστηριότητες των οποίων σε αρκετές περιπτώσεις αλληλοεπικαλύπτονται. Στην περίπτωση αυτή ο Δήμος θα μπορούσε να λειτουργήσει ως το κεντρικό συντονιστικό όργανο.

V. Αθλητισμός και Αναψυχή

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Το μεγαλύτερο πρόβλημα σήμερα στην πόλη είναι η έλλειψη ενός πλήρους αθλητικού κέντρου στον αντίποδα του κέντρου Λιμνοπούλας, ώστε να εξυπηρετούνται οι νότιες περιοχές της πόλης. Πρέπει να σημειωθεί ότι η πόλη των Ιωαννίνων εμφανίζει ήδη έντονες τάσεις επέκτασης προς το νότο, λόγω ελκτικών δράσεων του Πανεπιστημίου και του Νοσοκομείου· η κατάσταση αυτή θα επιταχυνθεί με την ολοκλήρωση του έργου της Εγνατίας Οδού. Για την ικανοποίηση του στόχου αυτού υπάρχουν αρκετοί κατάλληλοι χώροι. Στο εγγύς μέλλον πρόκειται να λειτουργήσει και το Πανηπειρωτικό Στάδιο στο νότιο άκρο του Δήμου Ανατολής (εκτός ορίων Δήμου). Ο Δήμος Ιωαννιτών μπορεί να αξιοποιήσει μεγάλους χώρους για ανάπτυξη δραστηριοτήτων άθλησης και αναψυχής υπερτοπικής σημασίας: τη λίμνη, το πάρκο Πυρσινέλλα, το αισθητικό δάσος, το άλσος της Περιβλέπτου. Έτσι θα δημιουργήσει ένα δίκτυο χώρων αναψυχής με ποικιλία και φυσική ομορφιά που λίγες πόλεις θα έχουν να επιδείξουν. Εξυπακούεται ότι κάθε απόπειρα επέμβασης πρέπει να γίνεται μέσα σε αυστηρά πλαίσια προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος ώστε η πόλη να διατηρήσει το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα που διαθέτει.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Οι βασικές κατευθύνσεις στον τομέα του αθλητισμού πρέπει να εστιαστούν στην στήριξη των αγωνιστικών ομάδων των Ιωαννίνων σε όλα τα αθλήματα και στην δημιουργία προϋποθέσεων άθλησης για όλους τους δημότες, με την αξιοποίηση των υπάρχοντων χώρων, με την δημιουργία νέων αθλητικών χώρων και με την οργάνωση εκδηλώσεων που υπηρετούν την αθλητική ιδέα και εξυπηρετούν τη συμμετοχή των δημοτών στην αθλητική κίνηση.

Ενίσχυση σωματειακού αθλητισμού

Για την ενίσχυση του σωματειακού αθλητισμού θα χρειασθεί κυρίως να γίνουν

ορισμένα έργα υποδομής που καταγράφονται στον στόχο για "Επέκταση της αθλητικής υποδομής".

- Ανάπτυξη μαζικού αθλητισμού

Ο Δήμος ήδη συμμετέχει μέσα από το αθλητικό τμήμα του Πνευματικού Κέντρου σε προγράμματα μαζικού αθλητισμού που οργανώνονται με την επίβλεψη της Γ.Γ.Α. Τα προγράμματα αυτά θα μπορούσαν να συμπληρωθούν ώστε να περιλάβουν και τα εξής: αθλητισμός και γυναίκα, αθλητισμός και παιδιά, αθλητισμός και ώριμη ηλικία, αθλητισμός και παιδιά με ειδικές ανάγκες, λαϊκός ανώμαλος δρόμος κ.λπ.

Η δραστηριοποίηση αυτή του Δήμου υπηρετεί εμμέσως και τον γενικότερο στόχο της αναβάθμισης της σχέσης του πολίτη με την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

- Επέκταση της αθλητικής υποδομής

Τα παρακάτω έργα αποτελούν στόχους του Δήμου Ιωαννίνων:

- Αξιοποίηση του Πάρκου Πυρσινέλλα (Κληροδότημα 270 στρεμ.) με κατασκευή εκεί πισίνας ολυμπιακών προδιαγραφών και συμπληρωματικών εγκαταστάσεων.
- Ανέγερση αθλητικού κέντρου στην έκταση Μπόγιαννη, στην παραλίμνια περιοχή ανατολικά της Βρυσούλας (17 στρεμ.).

Επιπλέον, με βάση την καταγραφή της υποδομής κατά τις γενικότερες εξελίξεις των τελευταίων ετών, προκύπτουν και οι εξής ανάγκες υποδομής, οι οποίες δεν καλύπτονται ούτε από τη σημερινή υποδομή, ούτε από τους προγραμματισμένους στόχους του Δήμου:

- Κλειστό γυμναστήριο ενόργανης γυμναστικής.
- Κλειστό γυμναστήριο βαρέων αθλημάτων.

- Ίδρυση δημοτικής επιχείρησης

Στον οργανωτικό τομέα ο Δήμος προτίθεται να συγκροτήσει μία νέα δημοτική επιχείρηση για την εκμετάλλευση και διαχείριση του αναβαθμισμένου συγκροτήματος στο Πάρκο Πυρσινέλλα.

Η ενεργοποίηση του Δήμου σε θέματα άθλησης εκδηλώνεται ήδη μέσα από το Αθλητικό Τμήμα του Πνευματικού Κέντρου, το οποίο θα μπορούσε αναβαθμιζόμενο κατάλληλα να παίξει ρόλο δημοτικού συντονιστικού οργάνου για την εν γένει

αθλητική δραστηριότητα της πόλης και επομένως και για το κέντρο στο Πάρκο Πυρσινέλλα.

VI. Συμπεράσματα

Η παροχή υπηρεσιών με κοινωνική διάσταση είναι ένας από τους παράγοντες που χαρακτηρίζει το επίπεδο ζωής σε μια πόλη και συμβάλλει στην απόφαση για τον τόπο μόνιμης εγκατάστασης και εργασίας, ιδιαίτερα των νέων ζευγαριών. Έτσι, οι επενδύσεις στον κοινωνικό τομέα έχουν έναν έντονο αναπτυξιακό χαρακτήρα με μακροχρόνιες επιπτώσεις και αποτελέσματα.

Με βάση το παραπάνω σκεπτικό εξετάστηκαν όλοι οι τομείς άσκησης κοινωνικής παρέμβασης εκ μέρους των Δημοτικών Αρχών: Παιδεία, Υγεία, Κοινωνική Πρόνοια (παιδικοί σταθμοί, τρίτη ηλικία, άτομα με ειδικές ανάγκες, νεολαία), Πολιτιστική Υποδομή, Αθλητισμός και Αναψυχή. Κατά την επεξεργασία αυτή προέκυψαν στοιχεία που οριοθετούν ένα ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ της πόλης.

Είναι προφανές ότι η αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων είναι σε άμεση συσχέτιση με τη θεσμοθετημένη αρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης να χειρίζεται και να χρηματοδοτείται στον πολύπλευρο τομέα των κοινωνικών υποδομών, για τις οποίες οι περισσότερες αποφάσεις λαμβάνονται σε άλλα επίπεδα άσκησης πολιτικής και διοικητικής μέριμνας.

Παρά τη δεδομένη αυτή κατάσταση και τους περιορισμούς της, ο Ευρωπαϊκός Χώρος προσφέρει ήδη πολλές δυνατότητες για καινοτόμο δραστηριοποίηση των τοπικών αρχών και εξασφάλιση χρηματοδότησης μέσα από συμμετοχή σε ειδικά κοινωνικού περιεχομένου προγράμματα, πρωτοβουλίες και δίκτυα συνεργασίας. Είναι απαραίτητος, λοιπόν, ο δραστικός προσανατολισμός του Δήμου προς αυτό το δυναμικά εξελισσόμενο περιβάλλον. Σε οργανωτικό επίπεδο, οι κατευθύνσεις ενεργοποίησης του Δήμου ειδικότερα όσον αφορά σε θέματα υγείας και κοινωνικής πρόνοιας υποδεικνύει την ανάγκη για συντονισμένο έλεγχο και διαχείριση, ώστε να επιτυγχάνεται βελτιστοποίηση των διαθέσιμων πόρων και να εξασφαλίζεται το μέγιστο όφελος στους δημότες.

Ίσως η πλέον πρόσφορη αντιμετώπιση στην κατεύθυνση αυτή είναι η επαναδραστηριοποίηση της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου, η οποία λειτούργησε για

ένα διάστημα στο παρελθόν, αλλά σήμερα είναι ανενεργή. Προτείνεται, λοιπόν, να εξεταστεί η σκοπιμότητα λειτουργίας της κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου και σε καταφατική απάντηση να επαπροσδιορισθεί το οργανωτικό της σχήμα, ώστε να ξεπεραστούν τα προβλήματα που την κατέστησαν ανενεργό στο παρελθόν.

Επισημαίνεται εδώ ότι ήδη ο Δήμος έχει προκηρύξει μελέτη με τίτλο **"Αξιοποίηση κινητής και ακίνητης περιουσίας Δήμου και Κληροδοτημάτων"**. Δελτίο ΤΕΕ, 7 Ιανουαρίου 1997. Μέσα στα πλαίσια μιας τέτοιας μελέτης μπορεί να αναζητηθεί η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των ακινήτων του Δήμου, λαμβάνοντας υπόψη την κάλυψη κτιριακών αναγκών όπως αυτή των παιδικών σταθμών.

B. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

I. Μεταφορική Υποδομή

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Το οδικό δίκτυο εντός των ορίων της πόλης έχει σημαντικά περιθώρια λειτουργικής βελτίωσης εφόσον υλοποιηθεί το πρόγραμμα διαχείρισης και ορθολογικής οργάνωσης που προτείνει η κυκλοφοριακή μελέτη της πόλης. Η υλοποίηση προϋποθέτει μεταξύ άλλων τους εξής τομείς δημοτικής παρέμβασης:

- Τη διάνοιξη των αδιάνοικτων σήμερα τμημάτων του εσωτερικού δακτυλίου. Επειδή τα τμήματα αυτά έχουν θεσμοθετηθεί από εγκεκριμένες πολεοδομικές μελέτες, δεν υπάρχει ανησυχία ως προς την υλοποίησή τους, αλλά μόνον αβεβαιότητα ως προς τον χρονικό ορίζοντα. Μέχρι τότε βέβαια η πόλη θα αντιμετωπίζει προβλήματα που θα αυξάνουν, δεδομένου ότι ο αριθμός των αυτοκινήτων αναμένεται να αυξηθεί στα επόμενα χρόνια.
- Επεμβάσεις που είναι απαραίτητες αλλά και εξαιρετικά δαπανηρές (και επομένως μακροπρόθεσμες) λόγω της ιδιαίτερης φύσης τους. Ο λόγος για την προτεινόμενη υπόγεια σύνδεση των Λεωφόρων Παπανδρέου και Εθνάρχου Μακαρίου, οι οποίες σήμερα "προσκρούουν" στο ιστορικό κέντρο και χάνουν εντελώς τα πολύ καλά κυκλοφοριακά χαρακτηριστικά τους.¹³

Επιπλέον, ο Δήμος πρέπει να ενεργοποιηθεί προς τις εξής κατευθύνσεις, εξασφαλίζοντας την συμμετοχή του κοινού και των άμεσα ενδιαφερομένων:

- Σχεδιασμός και έλεγχος της αναδιοργάνωσης των αστικών συγκοινωνιών
- Χάραξη πολιτικής στάθμευσης ιδιωτικών οχημάτων
- Ρύθμιση θέματος τροφοδοσίας στο κέντρο της πόλης και στα τοπικά κέντρα
- Επεξεργασία κανονισμού λειτουργίας πεζοδρόμων σε άμεση συσχέτιση με τις παρακείμενες δραστηριότητες

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

-Συμμετοχή των Ιωαννίνων στην Ευρωπαϊκή Ένωση Πόλεων χωρίς Αυτοκίνητο

Βρισκόμαστε διεθνώς σε μια ακόμη φάση επαναπροσδιορισμού της σχέσης αυτοκινήτου - ανθρώπου. Από το 1995 συγκροτήθηκε σε πανευρωπαϊκό επίπεδο μια *Ένωση των Πόλεων Χωρίς Αυτοκίνητο*. Συμμετοχή στην Ένωση σημαίνει σοβαρή δέσμευση για τον περιορισμό των ΙΧ και προώθηση των δημόσιων μεταφορών. Η ένωση απαριθμεί ήδη δεκάδες πόλεις, μεταξύ των οποίων αρκετές ελληνικές. Την αντιπροεδρία του προγράμματος έχει ο Δήμος Αθηναίων.

Σχετική έρευνα που προώθησε η Ευρωπαϊκή Ένωση σκιαγραφεί το πρότυπο μιας "πόλης χωρίς αυτοκίνητο" ως σύνολο μικρών γειτονιών που είναι προσιτές με τα πόδια από το ένα άκρο ως το άλλο και συνδέονται μεταξύ τους με ένα ταχύ σύστημα δημόσιων συγκοινωνιών. Σύμφωνα με τις πρώτες διαπιστώσεις της έρευνας, μια "πόλη χωρίς αυτοκίνητο" είναι όχι μόνον οικολογικά αποτελεσματική, αλλά και οικονομικά αποδοτική.

Από τις σκέψεις που αναπτύχθηκαν στο κεφάλαιο της πολεοδομικής ανάπτυξης, προκύπτει ότι τα Ιωάννινα θα μπορούσαν να εξετάσουν την αναδιοργάνωση του αστικού χώρου τους με βάση την παραπάνω αρχή. Ήδη η πόλη έχει μια γραμμική ανάπτυξη μεταξύ ενός "ορίου" που διαμορφώνεται από την Λίμνη, τις παραλίμνιες περιοχές και το Κάστρο, και ενός άλλου "ορίου" που διαμορφώνει η αλληλουχία των πράσινων χώρων: αισθητικό δάσος, λόφος Βελισσαρίου, άλσος Περιβλέπτου, Στρατόπεδο Βελισσαρίου, πάρκο Πυρσινέλλα. Μεταξύ των ορίων αυτών θα μπορούσαν να υπάρξουν διακριτές διαδρομές κίνησης πεζών ή τροχοφόρων, επί των οποίων αναπτύσσονται κεντρικές λειτουργίες και κοινωφελείς εξυπηρετήσεις. Οι διαδρομές αυτές θα οριοθετούσαν τότε τις "μικρές γειτονιές" που χαρακτηρίζουν το πρότυπο της πόλης χωρίς αυτοκίνητο.

Αυτές, βέβαια, είναι κάποιες πρώτες σκέψεις που χρειάζονται περαιτέρω διερεύνηση· δεν παύουν, όμως, οι σκέψεις αυτές να υποδεικνύουν ότι η πόλη των Ιωαννίνων διαθέτει ήδη ορισμένα τουλάχιστον από τα χαρακτηριστικά για την υλοποίηση των στόχων της "πόλης χωρίς αυτοκίνητο". Προς την ίδια ακριβώς κατεύθυνση κινείται και η κυκλοφοριακή μελέτη, η οποία προτείνει τον έμμεσο περιορισμό της χρήσης του Ι.Χ. και την αναβάθμιση του ΚΤΕΛ (με την αναδιάρθρωση δικτύου

¹⁷ Το προεκτιμώμενο κόστος της σήραγγας ανέρχεται σε 3.5 δισ., που αντιστοιχεί στο 31% του κόστους των έργων κυκλοφοριακής υποδομής.

γραμμών και δρομολογίων), παράλληλα με την λειτουργία ειδικής γραμμής mini bus για την εξυπηρέτηση της ευρύτερης περιοχής του κέντρου της πόλης.

Ας σημειωθεί ότι το "κλίμα" για περιορισμό του αυτοκινήτου μέσα στα Ιωάννινα είναι ήδη θετικό¹⁴.

Απομάκρυνση χρήσεων από το Κέντρο της πόλης

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο γενικός αυτός στόχος, ο Δήμος πρέπει να αξιολογήσει τις παρεμβάσεις του για τέσσερις περιπτώσεις που παρουσιάζουν διαφορετικά προβλήματα και δυνατότητες, ως εξής.

α. Η απομάκρυνση των **υπεραστικών λεωφορείων και των βαρέων φορτηγών** εκτός της πόλης, είναι το πιό άμεσο πρόβλημα και παρουσιάζει σοβαρές δυσκολίες στην εφαρμογή της. Η υποψήφια θέση μετεγκατάστασης, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΓΠΣ, είναι στο Ζευγαρολίβαδο της Κοινότητας Σταυρακίου, κοντά στην νέα θέση της Λαχαναγοράς και δεν έχει τύχει της έγκρισης των κατοίκων του Σταυρακίου που φοβούνται, δικαιολογημένα, υποβάθμιση των περιουσιών τους από την εγκατάσταση μιας οχλούσας χρήσης κοντά στις ιδιοκτησίες τους. Γίνονται πάντως ενέργειες από τον Οργανισμό Υπεραστικών Λεωφορείων για μετεγκατάσταση εκεί τουλάχιστον του αμαξοστασίου (οι δύο σταθμοί εξυπηρέτησης του κοινού θα παραμείνουν μέσα στην πόλη).

Εκτός από τις δυσκολίες εξεύρεσης γης, η μετεγκατάσταση των υπεραστικών λεωφορείων θα δημιουργήσει προβλήματα στην άμεση εξυπηρέτηση των δημοτών, οι οποίοι θα χάσουν την σημερινή ευκολία της πρόσβασης στο κέντρο της πόλης. Έτσι, η μετεγκατάσταση θα πρέπει να γίνει με την προϋπόθεση της αναβάθμισης των δημόσιων συγκοινωνιών, ώστε να υπάρξει καλή σύνδεση της νέας θέσης των λεωφορείων με τις επιμέρους περιοχές και το κέντρο της πόλης.

Παρά τις δυσκολίες αυτές (εξεύρεσης γης και λειτουργικές), η πλήρης μετεγκατάσταση πρέπει να επιδιωχθεί από πλευράς Δήμου, διότι :

- αφενός θα περιορίσει το κυκλοφοριακό πρόβλημα στο κέντρο,

¹⁴ Από ερωτηματολόγιο, που διακινήθηκε για τις ανάγκες της κυκλοφοριακής μελέτης, προέκυψε ότι οι ερωτηθέντες σε ποσοστό πάνω από 90% βλέπουν ευνοϊκά μια πολιτική περιορισμού της χρήσης του Ι.Χ. αυτοκινήτου στην πόλη τους. Βεβαίως, υπάρχει πάντοτε το θέμα των αντιδράσεων των καταστηματαρχών που συνδέουν άμεσα την εμπορική κίνηση και την προσπελασιμότητα με αυτοκίνητο.

- αφετέρου θα απελευθερώσει χώρους που θα μπορούσαν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν για παρεμβάσεις από το Δήμο ή σε συνεργασία με το Δήμο.

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο παραπάνω στόχος, θα πρέπει να εξετασθούν και εναλλακτικές λύσεις από την προτεινόμενη από το ΓΠΣ. Ως μία τέτοια εναλλακτική λύση προβάλλει η χρησιμοποίηση του παλαιού στρατιωτικού αεροδρομίου στον Κατσικά. Εξυπακούεται ότι για την υλοποίηση της λύσης αυτής ο Δήμος Ιωαννιτών θα πρέπει:

- να επιτύχει παραχώρηση της αναγκαίας έκτασης από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης και
- να συνεργαστεί για το σκοπό αυτό με την Κοινότητα Κατσικά, στην οποία βρίσκεται το αεροδρόμιο¹⁵.

β. Η αποκέντρωση των διοικητικών λειτουργιών έχει ήδη εξετασθεί στο κεφάλαιο περί στρατοπέδου Βελισσαρίου, με την μετεγκατάσταση του οποίου έχει άμεσα συναρτηθεί.

γ. Η αποκέντρωση του Σταδίου Ιωαννίνων δεν έχει μέχρι σήμερα αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού. Πιστεύεται όμως, ότι μακροπρόθεσμα, με την κατασκευή του Πανηπειρωτικού Σταδίου, ή την κατασκευή αθλητικού κέντρου στα νότια της πόλης, θα δημιουργηθούν νέες δυνατότητες για καλύτερη εξυπηρέτηση των φιλάθλων της πόλης σε σύγχρονες εγκαταστάσεις. Τότε θα πρέπει να ανοίξει και η συζήτηση για την αξιοποίηση του χώρου του Σταδίου, το οποίο σήμερα κυριολεκτικά ασφυκτιά μέσα στον πυκνοδομημένο και ακανόνιστο αστικό ιστό που το περιβάλλει.

δ. Η απομάκρυνση του χώρου της Λαϊκής Αγοράς πρέπει και αυτή να αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού, επειδή ο χώρος αυτός συναρτάται άμεσα με τις εμπορικές δραστηριότητες του κέντρου της πόλης και συμβάλλει στην ζωντάνια του. Ενδεχομένως η καλύτερη λύση είναι η διατήρηση της αγοράς στη σημερινή της θέση, με επίσπευση, όμως, από πλευράς Δήμου των διαδικασιών κατασκευής υπόγειου σταθμού στάθμευσης στο οικόπεδο της αγοράς¹⁶.

¹⁵ Η ανάγκη της συνεργασίας με το δήμο Κατσικά φέρνει στο προσκήνιο το γενικότερο θέμα της συνεργασίας του Δήμου Ιωαννιτών με τους δήμους του Λεκανοπεδίου και, κατεπέκταση, τον διατυπωμένο στόχο των δημοτικών αρχών περί δημιουργίας **Μητροπολιτικού Δήμου Ιωαννιτών**.

¹⁶ Τα ζητήματα αυτά είχαν ήδη εξετασθεί από το ΓΠΣ το 1987, αλλά μέχρι σήμερα καμμία πρόοδος δεν έχει σημειωθεί προς την κατεύθυνση της υλοποίησης των προτάσεών του για δημιουργία νέας λαϊκής αγοράς στους Αμπελόκηπους και διατήρηση της λαϊκής αγοράς στο κέντρο της πόλης με κατασκευή υπογείου χώρου στάθμευσης.

II. Δίκτυο Υδρευσης

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Η βασική προϋπόθεση για την αύξηση του κύκλου δραστηριοτήτων της Δ.Ε.Υ.Α.Ι. στον τομέα της ύδρευσης είναι η εξεύρεση πόρων επιπλέον εκείνων που ήδη διαθέτει η εταιρεία. Έτσι γίνονται έντονες προσπάθειες από την Δ.Ε.Υ.Α.Ι. για ένταξη των έργων ύδρευσης στο Ταμείο Συνοχής, ώστε να λυθούν τα σημερινά προβλήματα και να μπορέσει να δημιουργηθεί η απαραίτητη υποδομή για τη λειτουργία της πόλης στην επόμενη εικοσαετία.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Άξονες Παρέμβασης

Ο βασικός αναπτυξιακός στόχος είναι η εξυπηρέτηση των νέων περιοχών της πόλης που δεν καλύπτονται από το δίκτυο, με παράλληλη διαρκή αναβάθμιση του υφιστάμενου δικτύου. Σύμφωνα με τους αρμόδιους της Δ.Ε.Υ.Α.Ι. οι σημαντικότεροι άξονες παρέμβασης, που αντιστοιχούν στα προβλήματα του δικτύου, είναι οι εξής:

- Για το υφιστάμενο δίκτυο :
 - αντιμετώπιση διαρροών
 - αντικατάσταση αγωγών με μικρές διατομές στα παλαιά δίκτυα
 - κατασκευή νέων δεξαμενών
 - εκσυγχρονισμός μηχανισμού παρακολούθησης και συντήρησης του δικτύου
- Επέκταση δικτύου στις νέες περιοχές

III. Δίκτυα Αποχέτευσης Ομβρίων και Ακαθάρτων

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Το πρόγραμμα που έχει θέσει ως στόχο για να υλοποιήσει η Δ.Ε.Υ.Α.Ι. μέχρι το 1999, είναι ύψους 2,7 δισ. και περιλαμβάνει την:

- κατασκευή 38.000 μ. δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων,
- κατασκευή 18.500 μ. δικτύου αποχέτευσης ομβρίων,
- κατασκευή 5.800 φρεατίων, και
- προμήθεια 1 αποφρακτικού αυτοκινήτου.

Η προτεραιότητα στις κατασκευές θα είναι στις περιοχές με την μεγαλύτερη οικιστική πυκνότητα. Οι επεκτάσεις του σχεδίου πόλης θα καλυφθούν σε επόμενα στάδια, αρχής γενομένης πιθανόν από τον χρόνο.

IV. Διαχείριση Απορριμμάτων

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Μια από τις βασικές αρμοδιότητες των δημοτικών αρχών είναι η καθαριότητα της πόλης και η αποκομιδή των απορριμμάτων της. Ο Δήμος Ιωαννιτών εξασκεί την αρμοδιότητα αυτή σε γεωγραφική περιοχή μεγαλύτερη από τα διοικητικά του όρια. Σε όλη την Ευρώπη τα απόβλητα θεωρούνται εκμεταλλεύσιμοι πόροι και πολλές πόλεις επενδύουν στην καινοτόμο διαχείρισή τους. Στη σύγχρονη αυτή κατεύθυνση έχει κινηθεί ο Δήμος Ιωαννιτών αναλαμβάνοντας έναν συνολικό παρεμβατικό ρόλο, ιδιαίτερα με τη σύνταξη του "ECO – MAN".

Επίσης χρειάζεται κοινωνική συναίνεση ιδιαίτερα στο κρίσιμο ζήτημα της χωροθέτησης του Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων. Η συναίνεση σαν κοινωνική διαδικασία μπορεί και πρέπει να στηριχθεί με τη διαρκή προσπάθεια του Δήμου για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των δημοτών γύρω από περιβαλλοντικά θέματα (η διαχείριση απορριμμάτων είναι ίσως το κρίσιμότερο απ' αυτά).

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Η διαχείριση των πάσης φύσεως στερεών αποβλήτων (αστικά, νοσοκομειακά, βιομηχανικά κ.λπ.) είναι ένα από τα κρίσιμα προβλήματα της πόλης και του Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων, και συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και εν τέλει της ανάπτυξης¹⁷.

Ο Δήμος Ιωαννιτών έχει ευαισθητοποιηθεί πλήρως επί του θέματος, όπως αποδεικνύεται από τα έργα που επιτελεί και τις πρωτοβουλίες στις οποίες συμμετέχει με στόχο να βρεθούν λύσεις οικονομικά βιώσιμες και κοινωνικά αποδεκτές. Ας σημειωθεί ότι ανάμεσα στους επιδιωκόμενους στόχους του "ECO -MAN" περιλαμβάνονται:

- η προστασία του περιβάλλοντος
- η προστασία της δημόσιας υγείας
- η εξοικονόμηση πόρων
- η εξοικονόμηση ενέργειας
- η εξειδίκευση στελεχών
- η αναβάθμιση της εικόνας της πόλης
- η βελτίωση των προσφερομένων υπηρεσιών στον πολίτη.

Επομένως, στα πλαίσια του κεφαλαίου αυτού δεν χρειάζεται να γίνει άλλος προσδιορισμός αναπτυξιακών στόχων και αξόνων παρέμβασης, αφού αυτοί έχουν ήδη καθορισθεί, και μάλιστα, με πληρότητα και επιστημονική τεκμηρίωση από τον Δήμο.

Αυτό που πρωτίστως χρειάζεται είναι η ενεργοποίηση του Δήμου και των λοιπών δήμων του Λεκανοπεδίου στον τομέα της συντονισμένης εφαρμογής των προγραμμάτων διαχείρισης απορριμμάτων¹⁸.

¹⁷ Γενικότερα ο Νομός Ιωαννίνων αντιμετωπίζει μεγάλο πρόβλημα διαχείρισης απορριμμάτων, καθώς υπάρχουν 550 σημεία απόρριψης, τα περισσότερα ανεξέλεγκτα. Σύμφωνα με τον Νομάρχη Ιωαννίνων τα απορρίμματα είναι σήμερα το κυρίαρχο πρόβλημα του Νομού.

¹⁸ Το ζήτημα του κεντρικού συντονισμού όλων των δράσεων για την αντιμετώπιση των απορριμμάτων, υποδεικνύει την σύσταση κεντρικού φορέα, ενδεχομένως με τη μορφή **Μητροπολιτικού Δήμου Ιωαννιτών** — εξάλλου, ήδη ο Δήμος έχει κεντρικό ρόλο στο θέμα, με την αποκομιδή απορριμμάτων από μια ευρεία περιοχή και την διαχείριση της χωματερής Δουρούτης.

V. Τηλεπικοινωνίες και Τηλεματική

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Προϋπόθεση για την πλήρη λειτουργία ενός δικτύου τηλεματικής είναι η εγκατάσταση οπτικών ινών. Σήμερα το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων έχει πρόσβαση στην τεχνολογία αυτή (συνδέεται με δίκτυο οπτικών ινών με άλλα Α.Ε.Ι.) και θα μπορούσε ενδεχομένως να συμβάλει σε μακροπρόθεσμη προοπτική προκειμένου να επεκταθεί το δίκτυο οπτικών ινών και σε άλλους χρήστες.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Ενταξη του Δήμου Ιωαννιτών στο πανευρωπαϊκό δίκτυο TELECITIES

Τα σύγχρονα δεδομένα πρέπει να απασχολήσουν τον Δήμο Ιωαννιτών ώστε να εξετάσει την περίπτωση ένταξής του στο δίκτυο TELECITIES.

Πιθανός τομέας παρέμβασης του Δήμου μέσα από ένα πρόγραμμα τηλεματικής, σε συνεργασία ενδεχομένως με το Πανεπιστήμιο, μπορεί να είναι η παροχή υπηρεσιών στους δημότες και η ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών.

Ως πρώτο βήμα μπορεί να εξετασθεί η πιλοτική εγκατάσταση περιπτέρων ηλεκτρονικής πληροφόρησης του Δήμου σε υπαίθρια σημεία μεγάλης διέλευσης κοινού, όπου ο πολίτης θα ενημερώνεται για διάφορα θέματα. Τα θέματα θα εμπλουτίζονται σταδιακά, ώστε να καλύπτουν περισσότερες ανάγκες των πολιτών και να εξασφαλίζουν πληρέστερη εξυπηρέτηση¹⁹.

Ας σημειωθεί ότι μακροπρόθεσμα μια τέτοια τεχνική θα λειτουργήσει και ως εργαλείο αναβάθμισης του κέντρου, δεδομένου ότι θα περιορισθεί η ανάγκη της φυσικής πρόσβασης εκεί.

¹⁹ Ήδη λειτουργεί στο "Ξενία" ένα σύστημα touch screen, με πληροφορίες τουριστικού περιεχομένου για τα Ιωάννινα και την Ηπειρο συνολικά.

VI. Συμπεράσματα

Στο προηγούμενο κεφάλαιο εξετάστηκαν τα ζητήματα τεχνικής υποδομής που αφορούν τα Ιωάννινα: κυκλοφορία, ύδρευση, αποχέτευση, απορρίμματα, τηλεπικοινωνίες. Τα στοιχεία που προέκυψαν από την επεξεργασία των θεμάτων αυτών αποτελούν την οριοθέτηση ενός ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ.

Στα ζητήματα τεχνικής υποδομής ο Δήμος έχει αρκετές δικαιοδοσίες παρέμβασης, μέσα μάλιστα και από τον θεσμό των δημοτικών επιχειρήσεων, στις οποίες συμμετέχει. Στο πλαίσιο αυτό επισημάνθηκε η δραστηριοποίηση της Δ.Ε.Υ.Α.Ι. στην κατεύθυνση της υλοποίησης ενός μεγάλου αναπτυξιακού προγράμματος κατασκευής/αναβάθμισης/συντήρησης των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης της πόλης. Υπογραμμίστηκε η συνεχής κατά τα τελευταία χρόνια έλλειψη κρατικής χρηματοδότησης για έργα ύδρευσης καθώς και η ενεργοποίηση της Δ.Ε.Υ.Α.Ι. για εύρεση κοινοτικών πόρων, προκειμένου να μπορέσει να καλύψει όλες τις ανάγκες (άμεσες και μακροπρόθεσμες) της πόλης και των όμορων δήμων.

Για το κυκλοφοριακό πρόβλημα διατυπώθηκαν ως αναπτυξιακοί στόχοι η συμμετοχή των Ιωαννίνων στην Ευρωπαϊκή Ένωση Πόλεων χωρίς Αυτοκίνητα ('car-free cities') και η απομάκρυνση εκείνων των χρήσεων από το Κέντρο της πόλης που λειτουργούν ως πόλοι γένεσης μετακινήσεων.

Οι στόχοι αυτοί και οι παρεμβάσεις που συνεπάγονται, ενισχύουν τις προτεινόμενες από την κυκλοφοριακή μελέτη της πόλης δράσεις και ρυθμίσεις. Προϋπόθεση αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων είναι η κατασκευή της ευρείας παράκαμψης της πόλης, έργο πολυσυζητημένο, αλλά ανενεργό, που είναι ανάγκη να ενεργοποιηθεί, με επισπεύδοντα τον Δήμο Ιωαννίνων και τους δήμους Ανατολής και Κατοικά που τις αφορά άμεσα.

Η διαχείριση των απορριμμάτων είναι από τα υπερτοπικά θέματα που η αντιμετώπισή τους προϋποθέτει το συντονισμό όλων των επιμέρους δράσεων από ένα ενιαίο διαχειριστικό όργανο, που θα μπορούσε να είναι ο ίδιος ο Δήμος Ιωαννιτών, κατάλληλα αναβαθμιζόμενος. Η προοπτική αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι το πλαίσιο ολοκληρωμένης διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων της πόλης και του

Λεκανοπεδίου έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας από το Δήμο, ο οποίος έχει συντάξει το εμπειριστατωμένο πρόγραμμα ECO-MAN.

Διατυπώθηκαν τέλος στόχοι και άξονες παρέμβασης του Δήμου στην κατεύθυνση της τηλεματικής (τηλεπικοινωνίες και πληροφορική), η οποία ήδη έχει δημιουργήσει νέα δεδομένα στον αναπτυσσόμενο, κάτω από τις σύγχρονες αυτές τεχνολογικές εξελίξεις, τομέα της ανάπτυξης και διοίκησης των πόλεων. Αν και αναγνωρίζεται ότι ο στόχος της εγκατάστασης ενός πλήρους τηλεματικού δικτύου στα Ιωάννινα είναι ιδιαίτερα μακροπρόθεσμος, υπογραμμίζεται πάντως με έμφαση ότι η ανάπτυξη μιας περιοχής βρίσκεται σήμερα σε άμεση συνάρτηση με το επίπεδο τεχνογνωσίας στο οποίο έχει πρόσβαση, και επομένως αποτελεί καθαυτό αναπτυξιακό στόχο η διοχέτευση της δραστηριότητας του Δήμου Ιωαννιτών προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών. Εξάλλου, η ύπαρξη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων που είναι το κύριο «όχημα» μεταφοράς υψηλής τεχνολογίας στην περιοχή, η αναβάθμιση των υπηρεσιών του ΟΤΕ με κόμβο Internet στα Ιωάννινα, και η ήδη δρομολογημένη ίδρυση του Τεχνολογικού Πάρκου Ηλείου (επίσης στα Ιωάννινα), καλλιεργούν ένα κλίμα αισιοδοξίας ως προς την πρόοδο προς την κατεύθυνση αυτή.

Γ. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ι. Κέντρο Πόλης και Τοπικά Κέντρα

Κέντρο Πόλης

Το κέντρο της πόλης αποτελείται από δύο διακριτές ενότητες: (α) το **σύγχρονο κέντρο** με λειτουργίες κυρίως εμπορίου, διοίκησης και υπηρεσιών και, στην προέκτασή του, (β) το **Ιστορικό Κέντρο** με λειτουργίες κυρίως χονδρικού και λιανικού εμπορίου, βιοτεχνίας και ψυχαγωγίας. Το ιστορικό κέντρο αποτελεί τμήμα του παραδοσιακού τμήματος της πόλης που εκτείνεται (με χρήση κυρίως κατοικίας) στο Κάστρο.

Κατά την τελευταία δεκαετία, οι περισσότερες επιχειρήσεις μετακινήθηκαν σταδιακά από την περιοχή της Νομαρχίας προς το Κάστρο και την Λίμνη, όπου και δημιουργήθηκαν καινούργιες συγκεντρώσεις εμπορικών καταστημάτων. Αντίστοιχα, τα καταστήματα ψυχαγωγίας έχουν εξ ολοκλήρου σχεδόν μεταφερθεί προς το Ιστορικό Κέντρο και την Λίμνη, με επίκεντρο των δραστηριοτήτων την Πλατεία Μαβίλη - Κυρά Φροσύνη που η ανάπλασή τους ολοκληρώθηκε μέσα στο 1996.

Αν και με αρχικά χαμηλούς ρυθμούς υλοποίησης, το έργο ανάπλασης του Ιστορικού Κέντρου (και του Κάστρου) βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη²⁰.

Τα *λειτουργικού χαρακτήρα προβλήματα* που υπάρχουν σήμερα στο κέντρο της πόλης οφείλονται κυρίως: (α) στο ακανόνιστο ρυμοτομικό σχέδιο, (β) στην ανεπάρκεια της κυκλοφοριακής οργάνωσης και (γ) στην συγκέντρωση υπερτοπικών λειτουργιών που προκαλούν κυκλοφοριακή φόρτιση²¹. Οι κατευθύνσεις του ΓΠΣ για κατασκευή ενός ιεραρχημένου συστήματος περιμετρικών δακτυλίων που θα ανακουφίζουν την πόλη και θα διοχετεύουν την κίνηση με ορθολογιστικό τρόπο δεν έχει μέχρι σήμερα υλοποιηθεί. Τα αποτελέσματα είναι ήδη ορατά:

- ανάμιξη υπερτοπικής με τοπική κυκλοφορία,
- έντονο πρόβλημα στάθμευσης, και τελικά
- υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

²⁰ Ένας σημαντικός αριθμός όψεων - πάνω από 120 - σε κτίρια κυρίως εκτός Κάστρου έχει χαρακτηριστεί διατηρητέος. Ήδη σημειώνονται ενέργειες εκ μέρους ορισμένων ιδιοκτητών για την αξιοποίηση των ακινήτων τους, αλλά η κίνηση αυτή είναι ακόμη στην αρχή.

²¹ Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Στάδιο Ιωαννίνων, Σταθμός Υπεραστικών Λεωφορείων, Λαϊκή Αγορά.

Για την αντιμετώπιση των κυκλοφοριακών προβλημάτων βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη η μελέτη κυκλοφοριακής οργάνωσης και στάθμευσης στην πόλη. Η εφαρμογή των προτάσεων της μελέτης (πεζοδρομήσεις, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, λειτουργία γραμμής κέντρου mini bus, πολιτική στάθμευσης), θα ανακουφίσει το κέντρο από τα σημερινά προβλήματα.

Σε συνάρτηση με τα παραπάνω παρουσιάζονται ήδη προβλήματα: (α) υποβάθμισης του κτιριακού αποθέματος, (β) ανάμειξης κατοικίας με εμπορικές δραστηριότητες, ενώ επικρατεί προβληματισμός για το ενδεχόμενο σταδιακής υποβάθμισης παραδοσιακών παραγωγικών δραστηριοτήτων, που αποτελεί κοινό σύμπτωμα σε όλα τα φθίνοντα ιστορικά κέντρα πόλεων.

Από πλευράς αναπτυξιακών δυνατοτήτων, το Κέντρο είναι ο υποδοχέας των οικονομικών δραστηριοτήτων της πόλης. Η γειτνίασή του με την άκρως τουριστική παρακάστρια περιοχή ασφαλώς ενισχύει τις προσπάθειες που θα αναληφθούν για την αναβάθμιση και τον εξωραϊσμό του.

Τοπικά Κέντρα

Τα τοπικά κέντρα της πόλης παρουσιάζουν σήμερα μια πολυμορφία που οφείλεται στον συνδυασμό διαφόρων παραγόντων: ιστορική εξέλιξη, θέση σε σχέση με το κέντρο της πόλης, αρχιτεκτονική υποδομή, χρήσεις γης και κυκλοφοριακή εξυπηρέτηση.

Η τόνωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής (π.χ. τόνωση της Καλούτσιανης ως βιοτεχνικού κέντρου) και η επίλυση των τοπικών προβλημάτων που συναρτώνται άμεσα με το κυκλοφοριακό της πόλης, είναι απαραίτητες προκειμένου να αποκτήσουν τα τοπικά κέντρα προοπτικές ανάπτυξης ενταγμένης στην ανάπτυξη του συνόλου της πόλης.

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Η πρώτη διαπίστωση από τα παραπάνω είναι ότι για την μακροπρόθεσμη αναβάθμιση του κέντρου (και ολόκληρης της πόλης) βασική προϋπόθεση είναι η κατασκευή της *ευρείας παράκαμψης της πόλης*. Για τον σκοπό αυτό πρέπει να γίνει δέσμευση της απαιτούμενης γης, ενέργεια η οποία μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί.

Η δυνατότητα ουσιαστικής συμβολής του Δήμου Ιωαννίνων στη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος της πόλης αφορά κυρίως την ρύθμιση του **δημόσιου χώρου**.

Εξάλλου, υπάρχουν στη διάθεση του Δήμου δυνατότητες για παρέμβαση και στον **ιδιωτικό χώρο** με θέσπιση *ειδικών πολεοδομικών κανονισμών*, οι οποίοι ρυθμίζουν τις χρήσεις γης, προσδιορίζουν κανόνες τοποθέτησης του κτιρίου (επιπλέον εκκείνων που προβλέπει η γενική νομοθεσία του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού), και επιβάλλουν μορφολογικούς περιορισμούς. Παρόμοιοι κανονισμοί έχουν θεσμοθετηθεί πολλοί στην Ελλάδα: η περίπτωση του ιστορικού κέντρου των Ιωαννίνων που έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακό είναι ένα παράδειγμα.

Εξυπακούεται ότι τόσο οι ρυθμίσεις στους δημόσιους χώρους, όσο (και πολύ περισσότερο φυσικά) στους ιδιωτικούς, πρέπει να συγκεντρώνουν μια ευρύτερη *κοινωνική συναίνεση*, που μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες. Σε κάθε περίπτωση οι προτάσεις πρέπει να είναι ρεαλιστικές και να μην απαιτούν την διάθεση τεραστίων πόρων.

Ας σημειωθεί ότι η προστασία και αποκατάσταση του κτηριακού αποθέματος και ιδιαίτερα των κοινοχρήστων χώρων που λειτουργούν ως συνδετικό υλικό, βελτιώνουν σε καθοριστικό βαθμό την λειτουργικότητα και την αισθητική της πόλης.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

- Πολεοδομική παρέμβαση για την ανάπτυξη του Κέντρου και των τοπικών κέντρων της πόλης

Ένα πρόγραμμα παρέμβασης στη κατεύθυνση της ανάπτυξης: (α) του Κέντρου (ιστορικού και σύγχρονου) και (β) των περιφερειακών κέντρων του Δήμου Ιωαννιτών, θα πρέπει να βασισθεί πρωτίστως σε μια *μελέτη οικονομικής σκοπιμότητας*, που θα περιλαμβάνει:

- απογραφή καταστημάτων
- έρευνα αγοράς με δειγματοληπτικές επιτόπου έρευνες
- προβολές ανάπτυξης εμπορίου και υπηρεσιών.

Από την μελέτη αυτή θα προκύψουν παράμετροι σχεδιασμού που προσδιορίζουν την έννοια του "κέντρου" όπως, για παράδειγμα, είναι η χωρική επιρροή των

επιχειρήσεων (τοπική - υπερτοπική) και ο δυναμισμός τους (τάσεις μεγέθυνσης) και θα εξυπηρετηθεί το σκέλος του *φυσικού σχεδιασμού*, στον οποίο εντάσσονται:

- η οριοθέτηση του σύγχρονου κέντρου της πόλης (σε συνέχεια του ήδη από το 1989 οριοθετημένου Ιστορικού Κέντρου)
- η οριοθέτηση των περιφερειακών κέντρων
- η αποσαφήνιση και ενίσχυση του χαρακτήρα κάθε κέντρου
- ο καθορισμός χρήσεων γης για την άσκηση των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων²²
- η θεσμοθέτηση ενδεχομένως ειδικών πολεοδομικών κανονισμών που θα αποτελούν εξειδίκευση ανωτέρων επιπέδων πολεοδομικού σχεδιασμού που έχουν ήδη θεσμοθετηθεί
- η μελέτη ενός συνεκτικού δικτύου κίνησης πεζών μέσα στα κέντρα και μεταξύ κέντρων σε συνδυασμό με διαδρομές αστικού πρασίνου
- κυκλοφοριακές ρυθμίσεις.

Κινούμενος μέσα στις δυνατότητες παρέμβασης που έχει, ο Δήμος πρέπει να επιδιώξει την *μέγιστη δυνατή προβολή σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο*, ενέργεια που ασφαλώς θα ωφελήσει πολλαπλώς την πόλη.

Θα μπορούσε, για παράδειγμα, ο Δήμος να προκηρύξει πανελλήνιους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς, ή να συμμετάσχει σε πανευρωπαϊκούς διαγωνισμούς (π.χ. στον θεσμό του Europan²³), με πιθανά αντικείμενα μελέτης:

- την ανακατασκευή σημαντικών ιστορικών κτιρίων,
- την ένταξη νέων κτισμάτων στον αστικό ιστό,
- τον εξωραϊσμό κοινοχρήστων χώρων.

²² Ο Δήμος πρόκειται να προκηρύξει μια **Ειδική Πολεοδομική Μελέτη Ρύθμισης Χρήσεων Γης στο Κέντρο της Πόλης**. Είναι απαραίτητο να επιταχυνθεί η προκήρυξη της μελέτης αυτής, προκειμένου να ενισχυθεί ο έλεγχος των αστικών χρήσεων και να αποτραπεί το συνηθισμένο σε αντίθετη περίπτωση φαινόμενο της σταδιακής απαξίωσης του κέντρου. Ήδη στο κέντρο της πόλης παρατηρείται μεγάλη ανάμειξη εμπορίου με κατοικία, που μακροπρόθεσμα μπορεί να δράσει εις βάρος της τελευταίας, εκτοπίζοντάς την.

²³ Ήδη έχουν συμμετάσχει στο θεσμό οι Δήμοι Θεσσαλονίκης, Μενεμένης, Τρικκαίων κ.ά.

II. Στρατόπεδο Βελισσαρίου ("Ακραίο")

Προβλήματα και Προοπτικές

Το Στρατόπεδο Βελισσαρίου ("Ακραίο") έχει έκταση 600 στρέμματα²⁴, είναι μέσα στα όρια του Δήμου Ιωαννιτών και είναι εκτός σχεδίου. Η κατεύθυνση του ΓΠΣ για αξιοποίηση του μεγαλύτερου μέρους του Ακραίου Στρατοπέδου (περίπου 500 στρ.) με εφαρμογή προγράμματος έτοιμης κατοικίας και εγκατάσταση του Διοικητικού Κέντρου της πόλης, δεν έχει υλοποιηθεί.

Ήδη από την εποχή εκπόνησης του ΓΠΣ είχε επισημανθεί η στρατηγική σημασία της αξιοποίησης του στρατοπέδου "*... τόσο για την λειτουργία του προτεινόμενου οικιστικού συγκροτήματος, όσο και για την μείωση των πιέσεων για αστικοποίηση των εκτός σχεδίου περιοχών*".

Σήμερα παρατηρείται στην πόλη έλλειμα ζωτικού χώρου με συνακόλουθες πιέσεις οικιστικής ανάπτυξης σε άλλες περιοχές. Επιπλέον εγκλωβίζεται σταδιακά το στρατόπεδο από περιοχές κατοικίας, των οποίων την ορθολογική πολεοδομική οργάνωση και λειτουργία παρεμποδίζει. Η κατάσταση αυτή επιτείνεται διότι το στρατόπεδο βρίσκεται στην κατεύθυνση εξάπλωσης της πόλης.

Συμπερασματικά, χρειάζεται έντονη δραστηριοποίηση προς την κατεύθυνση της μετεγκατάστασης ολοκλήρου, ή τουλάχιστον μεγάλου μέρους του Στρατοπέδου, σε θέση εκτός της πόλης, με στόχο η έκταση που καταλαμβάνει σήμερα να ενταχθεί οργανικά στο πολεοδομικό συγκρότημα των Ιωαννίνων.

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Όπως αποδεικνύεται από τις μέχρι σήμερα ατελέσφορες ενέργειες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης προς το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, η μετεγκατάσταση του στρατοπέδου είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν θα μπορέσει τελικά να υλοποιηθεί. Είναι βέβαιο, ότι η συγκεκριμένη χρονική περίοδος που διανύουμε με τις πολιτικο-κοινωνικές ανακατατάξεις στον βαλκανικό χώρο, και την πολιτική αστάθεια στην Αλβανία ιδιαίτερα, απομακρύνουν ακόμη περισσότερο τις προοπτικές.

Από την άλλη όμως πλευρά, έχει αρχίσει να γίνεται πραγματικότητα η μετακίνηση στρατοπέδων και η απόδοση της γης που χρησιμοποιούν για κοινωφελείς σκοπούς. Τέτοιες περιπτώσεις έχουν ήδη υλοποιηθεί ή προγραμματίζονται στην Αθήνα, στη Λαμία, στο Βόλο, στην Πάτρα, στο Μεσολόγγι, στην Πρέβεζα, αλλά και σε περιοχές κοντά στα σύνορα: παράδειγμα η Θεσσαλονίκη όπου υλοποιείται σταδιακά ένα πρόγραμμα αποδέσμευσης τουλάχιστον 700 στρεμμάτων από στρατοπεδικές εγκαταστάσεις²⁵.

Συμπερασματικά, με την προϋπόθεση της μακροχρόνιας ειρήνευσης της περιοχής, είναι δυνατό να συναινέσει το Υπ. Εθνικής Αμύνης στην απομάκρυνση του Ακραιού σε άλλη θέση.

Για να διευκολυνθούν οι σχετικές διαδικασίες είναι χρήσιμο αυτή η "άλλη θέση" να αποτελεί από τώρα αντικείμενο διερεύνησης, στα πλαίσια της επεξεργασίας του Χωροταξικού Σχεδίου για το Νομό Ιωαννίνων, η ανάγκη του οποίου έχει ήδη πιστοποιηθεί σε άλλα σημεία της μελέτης.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Παραχώρηση του "Ακραιού" στον Δήμο Ιωαννιτών

Παρά τις δυσκολίες, η αξιοποίηση του στρατοπέδου πρέπει να επιδιωχθεί με κάθε τρόπο διότι είναι απαραίτητο στοιχείο για την πολεοδομική ολοκλήρωση της πόλης.

Τα ευεργετικά αποτελέσματα από την αποδέσμευση της δημόσιας γης του στρατοπέδου συμβαδίζουν με τους εκφρασμένους στόχους παρέμβασης του Δήμου και οριοθετούνται ως εξής:

- Θα υπάρξει η δυνατότητα για την κατασκευή ενός *πρότυπου κέντρου διοικητικών και λοιπών υπεριοπικής σημασίας δραστηριοτήτων* στην νότια είσοδο της πόλης, με άριστη κυκλοφοριακή προσπέλαση (πρόσωπο στην Ε.Ο. Αρτας - Αθήνας και στον "μικρό δακτύλιο" της πόλης, δυνατότητα σύνδεσης με την Εγνατία και την Ευρεία Παράκαμψη). Μια τέτοια

²⁴ Η έκταση αυτή περίπου ισοδυναμεί με την έκταση της περιοχής Κάστρο - Κέντρο Πόλης (ιστορικό και σύγχρονο), γεγονός που πιστοποιεί την σημασία της για την πόλη.

²⁵ Στρατόπεδα Στρεμπενώτη, Τσιρογιάννη, Φαρμάκη, Π. Μελά, Καρατάσσου και Κόδρα.

προοπτική θα συμβάλει τα μέγιστα στην ανάδειξη των Ιωαννίνων σε *Μητροπολιτικό Κέντρο* και επιπλέον θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας.

- Θα αποδεσμευθεί μέρος του κτιρίου της Νομαρχίας στο σημερινό κέντρο της πόλης, οπότε θα μπορούσαν να *μεταστεγασθούν εκεί οι Δημοτικές Υπηρεσίες* που λειτουργούν σήμερα σε νοικιασμένα κτίρια γύρω από το Δημαρχείο και να αντιμετωπισθεί έτσι το στεγαστικό τους πρόβλημα²⁶.
- Θα υπάρξει σημαντική *κυκλοφοριακή ελάφρυνση του κέντρου της πόλης*, το οποίο δεν θα αποτελεί πλέον τον μοναδικό προορισμό για υπηρεσίες κέντρου.
- Θα δοθεί στον Δήμο η δυνατότητα για εκτέλεση *οικιστικών προγραμμάτων*, θα περιορισθούν οι τάσεις διάσπαρτης ανοικοδόμησης προς την κατεύθυνση του Πανεπιστημίου και ίσως ανασταλούν και οι έντονες πιέσεις στις παραλίμνιες περιοχές.

Ας σημειωθεί, τέλος, ότι ο στόχος της παραχώρησης του "Ακράιου" στον Δήμο Ιωαννιτών συμβάλλει σε μια ορθολογική ανάπτυξη της πόλης και επομένως βρίσκεται σε πλήρη συμφωνία με το επιθυμητό σήμερα αειφορικό πρότυπο της "*συνεπτυγμένης πόλης*"²⁷.

²⁶ Το θέμα της αποκέντρωσης των διοικητικών υπηρεσιών πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ειδικής μελέτης, η οποία αφού πρώτα καθορίσει το *πραγματικό μέγεθος του προβλήματος*, θα προτείνει ρεαλιστικές λύσεις για την αντιμετώπισή του. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να λάβει υπόψη της την εμπλοκή στο ζήτημα του στρατοπέδου και εναλλακτικά να διερευνήσει τη διαθεσιμότητα κατάλληλων τοποθεσιών ή κτιρίων εκτός κέντρου πόλης (π.χ. Μεταβατικό Κτίριο Πανεπιστημίου, στο Λόφο της Περιβλέπτου — κατά παλαιότερη πρόταση του ΤΕΕ).

²⁷ Ο διάλογος που έχει αρχίσει να αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια με θέμα την *αειφορική ανάπτυξη*, έχει ξαναφέρει στο προσκήνιο τη διερεύνηση του προτύπου της "*συνεπτυγμένης πόλης*". Το πρότυπο αυτό προσφέρει συντομότερες αποστάσεις μεταξύ κατοικίας, εργασίας και αναψυχής, οδηγεί στην εξοικονόμηση ενέργειας και χρόνου και συμβάλλει στην αντιμετώπιση των δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που χαρακτηρίζουν σήμερα όλα σχεδόν τα αστικά κέντρα. Ο προβληματισμός αυτός ενσωματώθηκε στον *Χάρτη του Aalborg* (χάρτης των ευρωπαϊκών πόλεων και κωμοπόλεων με στόχο την αειφορία).

III. Παραλίμνιες Περιοχές

Προβλήματα και Προοπτικές

Οι παραλίμνιες περιοχές αποτελούν μια συνεχή, πρακτικά αδόμητη ζώνη ανάμεσα στο εγκεκριμένο σχέδιο πόλης και στη Λίμνη. Εξαιρέση στη γενίκευση αυτή αποτελούν οι περιοχές του Κάστρου και του Λασπότοπου, με τις οποίες η πόλη φθάνει μέχρι την Λίμνη.

Στις παραλίμνιες περιοχές ΒΔ του Κάστρου παρατηρείται άναρχη οικοδομική δραστηριότητα με επίκεντρο τον Μάτσικα. Λίγο βορειότερα βρίσκονται οι διεθνείς ναυταθλητικές εγκαταστάσεις Λιμνοπούλας.

Στις παραλίμνιες περιοχές ΝΑ του Κάστρου, τα εγκαταλελειμμένα δημοτικά σφαγεία, το ημιτελές κτίριο του ΚΕ.ΠΑ.ΒΙ., το εργοτάξιο του Δήμου, η παραμελημένη παραλίμνια οδός, και οι περιβάλλουσες αδόμητες εκτάσεις, συνθέτουν μια εικόνα στασιμότητας, καθόλου ελκυστική.

Στις περιοχές Λιμνοπούλας, Μάτσικα και Λασπότοπου υπάρχουν οι τελευταίες νησίδες φυσικής παραλίας που έχουν απομείνει στην πόλη.

Ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς οι περισσότερες περιοχές αποτελούνται από ιδιοκτησίες ιδιωτών. Μόνον στην περιοχή των ναυταθλητικών εγκαταστάσεων υπάρχει συγκέντρωση δημοσίων και δημοτικών εκτάσεων. ➤

Ορισμένα πρόσφατα εξωραϊστικά έργα στην περιοχή του Κάστρου σηματοδοτούν μια επιτυχημένη έναρξη των διαδικασιών ανάπλασης των παραλίμνιων περιοχών, και προδιαγράφουν τις μελλοντικές προοπτικές. Το κυριότερο ζήτημα, όμως, είναι ότι οι παραλίμνιες περιοχές υφίστανται πιέσεις για ένταξη στο σχέδιο και εντατικοποίηση της δόμησης.

Πρέπει να θεωρηθεί βέβαιο ότι με την πάροδο των ετών η πίεση για εντονότερη εκμετάλλευση θα αυξάνει, με αποτέλεσμα όλες οι παραλίμνιες περιοχές να ενταχθούν τελικά στο σχέδιο πόλης. Αυτή είναι μια προοπτική που μπορεί ίσως να επιβραδυνθεί, αλλά δεν μπορεί τελικά να αποτραπεί στο βάθος του χρόνου. Η θέση περιοχών με μέτωπο το υδάτινο στοιχείο και ανεμπόδιση θέα προς το Μιτσικέλι και τους γύρω ορεινούς όγκους είναι ήδη ελκυστική. Με την πρόοδο των έργων εξωραϊσμού της παραλιακής ζώνης, καθαρισμού και βιολογικής αποκατάστασης της Λί-

μνης, και υλοποίησης του κυκλοφοριακού σχεδιασμού²⁸, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των παραλίμνιων περιοχών, σε σχέση με άλλες περιοχές της πόλης, και επομένως η ελκτικότητα τους, θα πολλαπλασιασθούν.

Συμπερασματικά, με βάση τα όσα αναλυτικά εκτέθηκαν παραπάνω, προκύπτει ότι είναι απαραίτητο να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα ώστε η πιθανή ένταξη στο σχέδιο πόλης των παραλίμνιων περιοχών να λειτουργήσει προς όφελος της πόλης συνολικά και όχι μόνον να εξυπηρετήσει συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα και πολιτικές σκοπιμότητες.

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Ανταποκρινόμενη στην παρεμβατική πολιτική του Δήμου για τις παραλίμνιες, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση αποδέχεται τις προτάσεις του Δήμου για ένταξη στο σχέδιο των περιοχών Μάτσικα και Μπόγιαννη με περιορισμούς δόμησης που να λειτουργούν προστατευτικά για τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των περιοχών αυτών²⁹.

Από την προτεινόμενη Ειδική Χωροταξική Μελέτη αναμένεται να καθορισθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις (χρήσεις γης και όροι δόμησης στις περιοχές που περιβάλλουν την Λίμνη), ώστε να αντιμετωπίζονται τα ιδιαίτερα προβλήματα και οι δυνατότητες της κάθε περιοχής μέσα σε ένα ενιαίο αναπτυξιακό πλαίσιο που θα οδηγήσει σε βιώσιμες και αλληλοϋποστηριζόμενες λύσεις και θα εξασφαλίζει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα³⁰.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Ανάπτυξη των παραλίμνιων περιοχών

²⁸ Η κυκλοφοριακή μελέτη προτείνει στα πλαίσια μακροπρόθεσμου σχεδιασμού την σύνδεση των Λεωφόρων Μακαρίου και Παπανδρέου με υπόγεια σήραγγα. Σε μια τέτοια περίπτωση η οδική διασύνδεση μεταξύ παραλίμνιων περιοχών Β. και Ν. του Κάστρου θα γίνεται χωρίς πρόβλημα (σήμερα παρεμβάλλεται το ιστορικό κέντρο). Θα προκύψει έτσι μια πρακτικά συνεχής παραλίμνια ζώνη με μεγάλες αναπτυξιακές δυνατότητες.

²⁹ Μεγάλη κατάτμηση, χαμηλός συντελεστής δόμησης, υψηλό ποσοστό κοινοχρήστων-κοινοφελών, απαγόρευση δόμησης σε ζώνη 100 μ. από την οριογραμμή της Λίμνης.

³⁰ Ένα από τα στοιχεία που θα δράσουν συνδετικά είναι η Περιμετρική Οδός της Λίμνης, η οποία ήδη από το 1975 είχε μελετηθεί από το Γραφείο Δοξιάδη για το Νομαρχιακό Ταμείο Ιωαννίνων. Από την οδό αυτή μόνον ένα μικρό τμήμα έχει κατασκευασθεί σήμερα, από το Κάστρο μέχρι τον Λασπότοπο.

Μέσα στο ενιαίο αναπτυξιακό πλαίσιο της Ε.Χ.Μ. Λίμνης Ιωαννίνων πρέπει να δραστηριοποιηθεί ο Δήμος και να επεξεργασθεί μέτρα και δράσεις που αφενός να συμβαδίζουν με την διαδικασία που ήδη ακολουθείται, δηλαδή της επεξεργασίας κανονιστικών διατάξεων, αφετέρου όμως, να διαπνέονται και από ευρύτερους οραματισμούς που θα επηρεάσουν την εξέλιξη της πόλης μακροπρόθεσμα.

Όπως στην περίπτωση της ανάπλασης του κέντρου της πόλης, έτσι και στην περίπτωση των παραλίμνιων, ένας διεθνής αρχιτεκτονικός / πολεοδομικός διαγωνισμός θα βοηθήσει στην ανάπτυξη ενός γόνιμου προβληματισμού γύρω από το θέμα αυτό και στην παραγωγή λύσεων έξω από τα καθιερωμένα, ενώ θα συμβάλει στην προβολή της πόλης προς τα έξω.

Ας σημειωθεί ότι οι παραλίμνιες περιοχές είναι η φυσική διέξοδος της πόλης προς την Λίμνη. Με εξαίρεση την περιοχή του Κάστρου, οι υπόλοιπες περιοχές της πόλης, είτε λόγω υψομετρικής διαφοράς από την στάθμη της Λίμνης, είτε λόγω προστατευτικών διατάξεων δόμησης που ακόμη ισχύουν, έχουν σήμερα μια σχέση με το υδάτινο στοιχείο περισσότερο οπτική και λιγότερο - ή καθόλου - οργανική. Η αποκατάσταση επομένως της σχέσης "Πόλη — Λίμνη" μέσω των διαδικασιών ενός διαγωνισμού για την παραλίμνια ζώνη, ανοίγει προοπτικές για μια ριζική αναβάθμιση της εικόνας της πόλης, με θετικές και μακροχρόνιες επιπτώσεις στην οικονομία της.

IV. Φυσικό Περιβάλλον: Λίμνη και Πράσινοι Χώροι

Προβλήματα και Προοπτικές

Η παρουσία του φυσικού περιβάλλοντος είναι πολύ έντονη και συνιστά ένα από τα κυριότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα της πόλης και της ευρύτερης περιοχής της. Σε κατεύθυνση ΒΔ-ΝΑ εκτείνεται η Λίμνη, ενώ δυτικότερα, με την ίδια κατεύθυνση, εκτείνονται οι σημαντικότερες συγκεντρώσεις πρασίνου και ελευθέρων χώρων:

- Το **Αισθητικό Δάσος**, με έκταση 864 στρ., έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Τμήμα του δάσους βρίσκεται εκτός διοικητικών ορίων του Δήμου.
- Ο **Λόφος της Περιβλέπτου** περιβάλλεται από περιοχές κατοικίας που εντάχθηκαν στο σχέδιο πόλης κατά την έγκριση του Γενικού Πολεοδομικού

Σχεδίου. Στο λόφο αναπτύσσονται διάφορες δραστηριότητες³¹. Ο λόφος βρίσκεται εντός των ορίων του Δήμου και είναι εκτός σχεδίου.

- Το **Πάρκο Πυρσινέλλα** έχει έκταση 270 στρέμματα και ανήκει στα κληροδοτήματα του Δήμου. Διχοτομείται από την Ε.Ο. Ιωάννινα - Αρτα - Αθήνα³². Το μεγαλύτερο τμήμα (ανατολικά της οδού) περιλαμβάνει εγκαταστάσεις εστιατορίου και γηπέδων τέννις. Το δυτικό τμήμα έχει χαρακτηριστεί ως δασική έκταση με απαγόρευση δόμησης. Ο Δήμος έχει ως στόχο την κατασκευή πισίνας ολυμπιακών εγκαταστάσεων και την εκμετάλλευσή της μέσα από νέα δημοτική επιχείρηση που θα συστήσει για το σκοπό αυτό.

↳ Η πολύπλευρη συμμετοχή της **Λίμνης** στην οικονομική και κοινωνική ζωή του ευρύτερου χώρου του Λεκανοπεδίου είναι δεδομένη.

- Διαθέτει το καλύτερο ναυταθλητικό κέντρο των Βαλκανίων.
- Ερχεται πρώτη σε ιχθυοπαραγωγή μεταξύ των λιμνών της χώρας. Διαθέτει τον μοναδικό στην Ελλάδα ιχθυογεννητικό σταθμό για παραγωγή γόνου για γλυκά νερά. Παράγονται και διακοσμητικά ψάρια που αποφέρουν υψηλό εισόδημα επειδή έχουν χαμηλό κόστος και υψηλή τιμή διάθεσης στην αγορά.
- Καλύπτει μέρος των αρδευτικών αναγκών στο Λεκανοπέδιο. Προβλέπεται ο εμπλουτισμός της Λίμνης με νερό από τον Μετσοβίτικο ποταμό (έχει ήδη δημοπρατηθεί η σήραγγα στο Μιτσικέλι).
- Το Νησί είναι ο δημοφιλέστερος τόπος προορισμού των επισκεπτών της πόλης. Αποτελεί ξεχωριστή κοινότητα. Ο οικισμός έχει κηρυχθεί διατηρητέος, ενώ υπάρχει πρόγραμμα αναστήλωσης των μοναστηριών του.

Η μέχρι πριν λίγα χρόνια περιβαλλοντική υποβάθμιση της Λίμνης από τις περιβάλλουσες αστικές και γεωργο-κτηνοτροφικές δραστηριότητες έχει ήδη ανακοπεί με την σταδιακή απομάκρυνση των οχλουσών χρήσεων και την κατασκευή σταθμού βιολογικού καθαρισμού για τα αστικά λύματα, με τελικό αποδέκτη τον ποταμό Καλαμά.

³¹ Εκκλησία της Περιβλέπτου και νεκροταφείο, ένα παλαιό κτίριο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το κτίριο της φοιτητικής εστίας και ένας παιδικός σταθμός.

³² Υπάρχει μή υλοποιημένη πρόταση του ΓΠΣ για υποβιβασμό της οδού και ενοποίηση των δύο τμημάτων του πάρκου.

Παρά την πρόοδο στην κατασκευή αποχετευτικού δικτύου της πόλης, εξακολουθούν να υπάρχουν περιοχές που αποχετεύουν σε βόθρους, με αποτέλεσμα να μολύνεται ο υδάτινος ορίζοντας και κατά συνέπεια και η Λίμνη.

Συμπερασματικά:

- η Λίμνη έχει ξεφύγει από την περιβαλλοντική υποβάθμιση που την χαρακτήριζε στο πρόσφατο παρελθόν. Η δραστηριοποίηση κυρίως της Δ.Ε.Λ.Ι., καθώς και ο αριθμός και το θεματικό εύρος των προγραμμάτων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα την Λίμνη, δικαιολογούν αισιοδοξία για την πλήρη αναβάθμισή της ως οικοσυστήματος στα επόμενα χρόνια.
- Οι πράσινοι χώροι έχουν σήμερα μια περιορισμένη χρήση άθλησης και αναψυχής. Από τους στόχους που έχει διαμορφώσει ο Δήμος για το Πάρκο Πυρσινέλλα προκύπτει μια διάθεση για πιο έντονη εκμετάλλευση, που μπορεί στο μέλλον να εκδηλωθεί και σε άλλους χώρους.

Αξιολόγηση Προβλημάτων: Δυνατότητες και Προϋποθέσεις

Οι παρεμβατικές δυνατότητες του Δήμου καθορίζονται κατά περίπτωση. Γενικά, ο Δήμος έχει την αρμοδιότητα άμεσων επεμβάσεων στους δημόσιους χώρους της πόλης. Στο Πάρκο Πυρσινέλλα έχει την άμεση δικαιοδοσία που του δίνει η διαχείριση του κληροδοτήματος, διατηρεί όμως περιορισμένο ρόλο στο τμήμα του πάρκου που έχει χαρακτηριστεί ως δασικό. Στο Αισθητικό Δάσος την αρμοδιότητα έχει το Δασαρχείο Ιωαννίνων. Στη Λίμνη, ο ρόλος του Δήμου είναι έμμεσος, με κύριο διαχειριστή το Υπ. Γεωργίας.

Επομένως, ως βασική προϋπόθεση παρέμβασης προκύπτει η ενεργοποίηση των διαφόρων φορέων για να επιτευχθεί ένα επιθυμητό τελικό αποτέλεσμα. Η κοινή αυτή ενεργοποίηση είναι δύσκολο να επιτευχθεί, διότι πολλές φορές οι εμπλεκόμενοι φορείς έχουν διαφορετικούς στόχους και προτεραιότητες.

Αναπτυξιακοί Στόχοι και Αξονες Παρέμβασης

Προστασία και ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος

Το βασικό πλαίσιο προσδιορίζεται από την έννοια της *αειφόρου ανάπτυξης* που θεωρεί τους φυσικούς πόρους ως αγαθό, για το οποίο απαιτείται η συνετή δια-

χείριση, ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες του παρόντος χωρίς να υπονομεύονται οι ανάγκες των μελλοντικών γενεών. Η αειφόρος ανάπτυξη έχει ενσωματωθεί στις αρχές της Κοινοτικής Περιβαλλοντικής Πολιτικής, η οποία υποστηρίζεται από το Κοινοτικό Χρηματοδοτικό Μέσο για το Περιβάλλον (LIFE)³³.

Ενας σημαντικός στόχος στην κατεύθυνση αυτή αφορά στη συνεργασία του Δήμου Ιωαννιτών με τους φορείς της πόλης για την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης στους δημότες³⁴, ώστε να εξυπηρετηθούν περιβαλλοντικές παρεμβάσεις.

Για παράδειγμα, η συνειδητοποίηση από την τοπική κοινωνία της ευεργετικής δράσης της Λίμνης, θα διευκολύνει την συναίνεση ως προς τις παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν (και εκείνες που δεν πρέπει να γίνουν) ώστε να μη χαθεί η δυναμική που έχει αναπτυχθεί στον τομέα της προστασίας της. Χρειάζεται γι' αυτό μια διαρκής προσπάθεια ενημέρωσης των δημοτών για τη σημασία της Λίμνης, για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, για τα προγράμματα που την αφορούν κ.λπ.

Σύνταξη συνολικού σχεδίου διαχείρισης πράσινων χώρων

Προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι οι αποσπασματικές παρεμβάσεις στους χώρους φυσικού πρασίνου της πόλης δεν θα οδηγήσουν τελικά στην υποβάθμισή τους, είναι απαραίτητο να συνταχθεί ένα συνολικό σχέδιο διαχείρισης πράσινων χώρων, που θα καθορίσει τις δυνατότητες που έχουν για να δεχθούν εντονότερη εκμετάλλευση και θα προσδιορίσει το είδος της, ή αντίθετα, θα καθορίσει τον επιθυμητό βαθμό προστασίας. Έτσι θα προστατευθούν οι χώροι αυτοί από υπερεκμετάλλευση, ή μια ενδεχόμενη πίεση για ένταξη στο σχέδιο και οικιστική ανάπτυξη³⁵.

Η σύνταξη του διαχειριστικού σχεδίου πρέπει να γίνει με επισπεύδοντα και συντονιστή τον Δήμο Ιωαννιτών, ανάλογα με τις αρμοδιότητες και τις δικαιοδοσίες τις δικές του και των λοιπών φορέων. Στην προσπάθεια αυτή, όλες οι μελέτες που

³³ Το Μέσο εγκρίνει και χρηματοδοτεί δράσεις που αποσκοπούν στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε θέματα χρήσης γης με στόχο την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης. Επίσης, δράσεις που αφορούν την προστασία και διαχείριση των παράκτιων περιοχών, την προστασία των υδάτων κ.λπ.

³⁴ Υπενθυμίζεται ότι ο Δήμος Ιωαννιτών ήδη συμμετέχει στο **Δίκτυο για την Προστασία και Αναζωογόνηση του Περιβάλλοντος**, που συγκροτήθηκε το 1996 σε πανελλαδική κλίμακα, περιλαμβάνει 11 Δήμους και έχει νομική μορφή κοινοπραξίας. Μέσα από τη συμμετοχή του αυτή θα μπορέσει ενδεχομένως να υλοποιήσει τον παραπάνω στόχο.

³⁵ Ήδη, όπως προκύπτει από κείμενο απόφασης του Δ.Σ. Δήμου Ιωαννιτών (ΑΔΣ 236/95), υπάρχει προοπτική για ένταξη στο σχέδιο της περιοχής νοτίως του Αλσους Περιβλέπτου.

έχουν κατά καιρούς γίνει θα αξιολογηθούν με βάση την σημερινή πραγματικότητα και θα χρησιμοποιηθούν ανάλογα³⁶.

Στην κατεύθυνση του συνολικού σχεδιασμού πρέπει να εξετασθούν και οι δυνατότητες συνέργειας των πράσινων χώρων μεταξύ τους. Για το σκοπό αυτό πρέπει να υλοποιηθούν *διαδρομές κίνησης πεζών* που θα συνδέουν τους πράσινους χώρους μεταξύ τους. Εφόσον επεκταθούν οι διαδρομές αυτές προς την κατεύθυνση των παραλίμνιων περιοχών, που διατάσσονται σχεδόν παράλληλα με τον άξονα των πράσινων χώρων της πόλης σε απόσταση 600 - 1200 μ. από αυτούς και διευκολύνουν τις εγκάρσιες συνδέσεις, τότε η πόλη θα αποκτήσει ένα επιπλέον συνδετικό στοιχείο με υψηλές αισθητικές και λειτουργικές αξιώσεις που θα την χαρακτηρίζει έναντι άλλων πόλεων και θα της εξασφαλίζει συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Ας σημειωθεί ότι ο στόχος του διαχειριστικού σχεδίου είναι απόλυτα συμβατός και μπορεί μάλιστα να ενισχύσει τον στόχο της ανάπτυξης και βελτίωσης των κέντρων του Δήμου.

- Δημιουργία ενιαίου φορέα διαχείρισης και προστασίας της Λίμνης

Ο κύριος φορέας διαχείρισης της Λίμνης σήμερα είναι το Υπουργείο Γεωργίας. Άλλοι φορείς που πραγματοποιούν παρεμβάσεις είναι ο Δήμος Ιωαννιτών, οι παραλίμνιοι δήμοι, διάφοροι κρατικοί φορείς (Γ.Γ.Α., κ.λπ.) και η εξαιρετικά δραστήρια Δημοτική Επιχείρηση Λίμνης Ιωαννίνων (Δ.Ε.Λ.Ι.), η οποία έχει σχεδιάσει και υλοποιεί την Βιολογική Αποκατάσταση της Λίμνης, ενώ πρόσφατα ολοκλήρωσε για λογαριασμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης την Διαχειριστική Μελέτη της Λίμνης με στόχο την ορθολογική διαχείρισή της.

Σύμφωνα με την μελέτη αυτή, είναι απαραίτητο να συσταθεί ένας νέος φορέας διαχείρισης που θα συγκεντρώνει όλες τις αρμοδιότητες για τα θέματα που αφορούν τη Λίμνη και θα απαρτίζεται από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, τον Δήμο Ιωαννιτών, την Δ.Ε.Λ.Ι., τους παραλίμνιους δήμους και την Κοινότητα Νήσου.

Η μελέτη υιοθετεί την πρόταση αυτή και προτείνει την ανάληψη πρωτοβουλίας από τον Δήμο ώστε να ξεπερασθούν τα εμπόδια που υπάρχουν και να γίνει δι-

³⁶ Για το Αισθητικό Δάσος υπάρχει παλαιά προμελέτη του Υπ. Γεωργίας για νέες δενδροφυτεύσεις και επέκταση προς Κοινότητα Σταυρακίου. Εάν εφαρμοσθεί η μελέτη αυτή, τότε η έκταση του δάσους θα μπορούσε σύμφωνα με πρόχειρους υπολογισμούς να διπλασιασθεί.

νατή η εφαρμογή της. Ας σημειωθεί, ότι η πρόταση ενιαίου φορέα έχει αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού αρκετές φορές κατά το παρελθόν χωρίς να έχει μέχρι σήμερα υλοποιηθεί.

V. Συμπεράσματα

Παραπάνω εξετάστηκαν τα σημαντικά εκείνα θέματα που προσδιορίζουν την πολεοδομική ανάπτυξη των Ιωαννίνων σε συνδυασμό με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Τα θέματα αυτά επομένως πρέπει να θεωρηθούν σε ένα πρόγραμμα ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ και ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ.

Εξετάστηκε πρώτο το θέμα του θεσμοθετημένου σχεδιασμού που ρυθμίζει τις χρήσεις γης μέσα στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή της. Διαπιστώθηκε η ανάγκη για αναθεώρηση και επικαιροποίηση των χωροταξικών σχεδίων που έχουν κατά καιρούς συνταχθεί, διότι η υλοποίηση των μεγάλων έργων υποδομής δημιουργεί εντελώς νέα δεδομένα και αναβαθμίζει το ρόλο της περιοχής σε εθνικό ή ακόμη και ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Ο Δήμος μπορεί και πρέπει να δραστηριοποιηθεί προκειμένου να καθορίσει αναπτυξιακούς στόχους που αποτυπώνονται στη γεωγραφική κλίμακα της πόλης και της ευρύτερης περιοχής της. Σε οργανωτικό επίπεδο, αυτό σημαίνει αναβάθμιση του Δήμου με ένα μηχανισμό, ενδεχομένως μορφοποιημένο σε “Γραφείο Πόλης”, σύμφωνα με επιτυχημένα παραδείγματα άλλων ΟΤΑ, ώστε να είναι δυνατή η συστηματική παρακολούθηση και επεξεργασία τεκμηριωμένων παρεμβατικών προτάσεων στο θέμα της επικαιροποίησης του ΓΠΣ (που είναι το αμεσότερο) αλλά και της εν γένει πολεοδομικής εξέλιξης της πόλης.

Στη συνέχεια προσδιορίστηκαν οι ρεαλιστικοί αναπτυξιακοί στόχοι και παρεμβατικές δράσεις του Δήμου για την αναβάθμιση / προστασία / ανάδειξη / αξιοποίηση περιοχών με στρατηγική σημασία στην πολεοδομική (και σε άμεση συνάρτηση) οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και εξέλιξη της πόλης: Κέντρο σύγχρονο και ιστορικό, τοπικά κέντρα, στρατόπεδο Βελισσαρίου, παραλίμνιες περιοχές Λιμνοπούλας, Μάτσικα, Λασπότοπου, Βοτανικού και Βρυσούλας, Λίμνη, περιαστικό πράσινο.

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών ο Δήμος μπορεί να κινηθεί αυτοτελώς (εκεί που έχει την άμεση και αποκλειστική αρμοδιότητα και δικαιοδοσίες) ή σε συ-

νεργασία με συναρμόδιους φορείς. Αυτή η δεύτερη περίπτωση, που, όπως προκύπτει από την απαρίθμηση των περιοχών παρέμβασης, αντιπροσωπεύει τον κανόνα, θέτει άμεσα και το ζήτημα του ευρύτερου συντονιστικού και καθοδηγητικού ρόλου που καλείται και πρέπει να διαδραματίσει ο Δήμος Ιωαννιτών.

Δ.Οικονομικές σχέσεις και επενδύσεις

Η πόλη των Ιωαννίνων αλλά και όλος ο νομός πληρούν όλες τις προϋποθέσεις για να εξελιχθούν σε πόλους των οικονομικών σχέσεων της Ελλάδας και της Ευρώπης με την Αλβανία και τα υπόλοιπα Βαλκάνια. Όπως χαρακτηριστικά επισημάνθηκε, τα Ιωάννινα έχουν την ιστορική ευκαιρία να αναδειχθούν σε οικονομικό κέντρο τουλάχιστον της Νότιας Αλβανίας.

Στα πλαίσια αυτά τόσο ο Δήμος Ιωαννιτών όσο και όλοι οι υπόλοιποι αναπτυξιακοί φορείς της ευρύτερης περιοχής πρέπει να δραστηριοποιηθούν έτσι ώστε:

- Να θεσμοθετηθεί επίσημη συνεργασία μεταξύ όλων των αναπτυξιακών φορέων της περιοχής. Αν κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, η συνεργασία αυτή θα πρέπει να αφορά τους κυριότερους από αυτούς όπως τον Δήμο Ιωαννιτών, τη Νομαρχία Ιωαννίνων, την Περιφέρεια Ηπείρου, το Εμπορικό Επιμελητήριο, το Τεχνικό Επιμελητήριο, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και τα τοπικά παραρτήματα των μεγαλύτερων Τραπεζών.
- Να γίνει η επεξεργασία ενός εμπειριστατωμένου προγράμματος παρέμβασης στη βάση των εξής στρατηγικών στόχων:
- Μεγιστοποίηση των επενδύσεων των τοπικών επιχειρήσεων στην Αλβανία.
- Μεγιστοποίηση της εισροής επενδυτικών κεφαλαίων από την υπόλοιπη Ελλάδα για επενδύσεις τόσο στη Αλβανία όσο και ευρύτερη περιοχή των Ιωαννίνων.
- Μεγιστοποίηση της εισροής επενδυτικών κεφαλαίων από την Ευρώπη (κατά κύριο λόγο από την Ιταλία) για επενδύσεις τόσο στη Αλβανία όσο και ευρύτερη περιοχή των Ιωαννίνων.
- Αύξηση των εξαγωγών των τοπικών επιχειρήσεων (τόσο σε προϊόντα όσο και υπηρεσίες) στην Αλβανία και, σε ένα διαφορετικό επίπεδο, στην υπόλοιπη Ευρώπη.
- Να ενταθούν οι επαφές των τοπικών φορέων (όπως π.χ. αυτές που έχει ήδη αρχίσει το Εμπορικό Επιμελητήριο Ιωαννίνων) με αντίστοιχους φορείς της Αλβανίας και της Ευρώπης στη βάση ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος με συγκεκριμένους στόχους.
- Να παρασχεθεί κάθε δυνατή βοήθεια στην Αλβανία έτσι ώστε να μπορέσει να δημιουργήσει τους συλλογικούς εκείνους φορείς οι οποίοι θα διευκολύνουν τις διακρατικές επιχειρηματικές σχέσεις (το κόστος μίας τέτοιας προσπάθειας δεν θα εί-

ναι τίποτα άλλο από επενδυτικό κόστος το οποίο, όμως, μόνο μία συλλογική προσπάθεια σε αξιόλογη κλίμακα θα μπορεί να αναλάβει). Η βοήθεια αυτή, εκτός από συμβουλευτική, θα μπορούσε να περιλαμβάνει επενδύσεις σε έργα υποδομής, άσκηση πίεσης στην Ε.Ε. για χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων τόσο στη Ηπειρο όσο και στην Νότια Αλβανία, κ.λπ.

- Να ενταχθεί ο εξαγωγικός προσανατολισμός της περιοχής στους στόχους του Κέντρου Καινοτομιών για τις Επιχειρήσεις (B.I.C.) και του Τεχνολογικού Πάρκου Ηπείρου.
- Να γίνει συντονισμένη προσπάθεια από όλους τους Τοπικούς Αναπτυξιακούς Φορείς για την ίδρυση (ή, εν πάσει περιπτώσει, για την δρομολόγηση των διαδικασιών που απαιτούνται γι' αυτήν) Τμήματος Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων το οποίο να ειδικεύεται τουλάχιστον στους τομείς της Οργάνωσης Επιχειρήσεων και της Αγροτικής Οικονομίας.
- Να γίνουν προσπάθειες και να ασκηθούν πιέσεις για επέκταση του δικτύου των αεροπορικών συνδέσεων της πόλης τόσο με το εσωτερικό όσο και με το εξωτερικό (π.χ. με Ιταλία, Γερμανία).

Όσον αφορά τις σχέσεις με την υπόλοιπη Ελλάδα, κυρίαρχο ρόλο έχει φυσικά το έργο της κατασκευής της Εγνατίας Οδού. Πρέπει όμως να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις αυτού του έργου. Αν δεν δοθεί η προσοχή που πρέπει ελλοχεύουν οι ακόλουθοι κίνδυνοι οι οποίοι επισημάνθηκαν από πολλούς τοπικούς παράγοντες των Ιωαννίνων:

- Η Εγνατία Οδός, αντί να λειτουργήσει ως αρτηρία που θα έχει τα Ιωάννινα ως έναν από τους σημαντικότερους κόμβους της, να λειτουργήσει ως αρτηρία η οποία θα παρακάμπτει τα Ιωάννινα.
- Η Εγνατία Οδός, αντί να αποτελέσει οδό προς τα Ιωάννινα, να καταλήξει τελικά οδός διαφυγής από τα Ιωάννινα.

Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, η κατασκευή της Εγνατίας Οδού, αντί να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης της περιοχής, θα αποτελέσει σημαντικότερο παράγοντα μαρασμού της. Πέρα λοιπόν από τις αμέτρητες μελέτες που υπάρχουν για τις διάφορες φάσεις της κατασκευής της, ο Δήμος Ιωαννιτών χρειάζεται οπωσδήποτε και μία μελέτη η οποία θα εξετάζει τις πιθανές “παρενέργειες” του συγκεκριμένου έργου στην οικονομική και κοινωνική ζωή της περιοχής. Η μελέτη αυτή πέρα από την ολόπλευρη ανάλυση των πιθανών προβλημάτων που ενδέχεται να προκύψουν από αυτό

το έργο, θα πρέπει να αναλύει και τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις που θα πρέπει να γίνουν, και τους τρόπους με τους οποίους αυτές θα πρέπει να γίνουν, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανές αρνητικές επιπτώσεις και οι - επίσης πιθανές - αλυσι-δωτές αντιδράσεις τους.

Ένα άλλο σημείο που αφορά τις σχέσεις των Ιωαννίνων με την υπόλοιπη Ελλάδα είναι και αυτό του καθεστώτος των επενδυτικών νόμων. **Ο νομός Ιωαννίνων ουσιαστικά δεν απολαμβάνει τα ίδια προνόμια με άλλες ακριτικές περιοχές** όπως, για παράδειγμα, η Θράκη. Με εξαίρεση μια στενή γεωγραφική ζώνη κατά μήκος των Ελληνο-Αλβανικών συνόρων, της οποίας η δυνατότητα εκμετάλλευσης είναι για πρακτικούς λόγους πάρα πολύ περιορισμένη, ο υπόλοιπος νομός δεν απολαμβάνει τα προνόμια τα οποία και θα εδικαιούτο και είναι σε θέση να αξιοποιήσει.

Χρειάζεται λοιπόν να καταβληθούν συντονισμένες και έντονες προσπάθειες ώστε ο ολόκληρος ο νομός Ιωαννίνων να υπαχθεί στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο και να απολαμβάνει τον μέγιστο βαθμό επιδότησης των επενδύσεων που γίνονται στο έδαφος του.

Οι Δημοτικές Αρχές μάλιστα, μπορούν να καταβάλουν προσπάθειες για την δημιουργία ενός ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος στο Νομό Ιωαννίνων. Οι ενέργειες προς αυτή τη κατεύθυνση θα μπορούσαν μεταξύ άλλων, να περιλαμβάνουν:

- Ενημέρωση των επιχειρηματιών της περιοχής για τις προσπάθειες που καταβάλλονται και για τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν.
- Ενημέρωση του επιχειρηματικού κόσμου της υπόλοιπης Ελλάδας πάνω στα ίδια θέματα. Στα πλαίσια αυτά, θα μπορούσαν πιθανόν να χρησιμοποιηθούν οι σύλλογοι των Ιωαννιτών σε όλη την Ελλάδα και να γίνουν ειδικές επαφές με επιφανείς επιχειρηματίες που κατάγονται από την περιοχή.
- Η ίδια ενημέρωση με τους ίδιους τρόπους μπορεί να γίνει για τους ομογενείς σε Ευρώπη, Αμερική και Αυστραλία.
- Ενημερωτική εκστρατεία στην Αλβανία για τα πλεονεκτήματα που θα προσφέρει η τοποθέτηση κεφαλαίων στα Ιωάννινα και για την βοήθεια που θα προσφέρεται στους Αλβανούς που θα το αποφασίσουν (π.χ. μεταφράσεις, βοήθεια για την διεκπαιρέωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών, κ.λπ.).

Ο ρόλος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ο ρόλος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων επισημάνθηκε και αναλύθηκε σε πολλά σημεία της παρούσας μελέτης. Αυτό είναι κάτι πολύ φυσικό δεδομένων του μεγέθους και του είδους του ρόλου που αυτό μπορεί και καλείται να διαδραματίσει στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και επιστημονική ζωή της πόλης και της ευρύτερης περιοχής. Στο σημείο αυτό, ανακεφαλαιώνοντας αυτό τον ρόλο, επισημαίνουμε ότι το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων πρέπει:

- Να συσφίξει τις σχέσεις του με την κοινωνία της πόλης των Ιωαννίνων και της ευρύτερης περιοχής. Να δραστηριοποιηθεί και σε πεδία όχι αυστηρά ακαδημαϊκά και να αποτελέσει το πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο του τόπου χρησιμοποιώντας στον μέγιστο βαθμό τους ανθρώπους του, τις εγκαταστάσεις του και την τεχνολογία που έχει στην διάθεσή του. Να γίνει κτήμα όλων των κατοίκων της περιοχής και όχι μόνο ενός συγκεκριμένου υποσυνόλου τους.
- Να κάνει κτήμα του επιχειρηματικού κόσμου της περιοχής, αλλά και του ευρύτερου κοινού, την τεχνολογία της πληροφόρησης που διαθέτει. Να συμβάλλει με τα μέσα που διαθέτει στην οργάνωση ειδικευμένων δικτύων για τους αναπτυξιακούς φορείς ή τις επιχειρήσεις που θα τα χρειαστούν.
- Να ενεργοποιήσει όλες του τις δυνάμεις (και κυρίως την τεχνολογία που διαθέτει) για την μελέτη, υλοποίηση και εκμετάλλευση του Τεχνολογικού Πάρκου Ηπείρου.
- Να διαθέσει όλες του τις δυνάμεις για την καλύτερη δυνατή υλοποίηση του Κέντρου Καινοτομιών για τις Επιχειρήσεις.
- Πέρα από τον ρόλο του σαν αδιαμφισβήτητο πνευματικό και επιστημονικό κέντρο της Ηπείρου, να δραστηριοποιηθεί ώστε να γίνει το ίδιο και για την Αλβανία.
- Να παρέξει κάθε δυνατή υποστήριξη στις συλλογικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται και θα αναπτύσσονται και να προσανατολίσει συγκεκριμένους τομείς του ερευνητικού του έργου προς αυτήν την κατεύθυνση.

Εξυπακούεται βέβαια ότι προς στις συγκεκριμένες αυτές κατευθύνσεις πρέπει, εκτός από το ίδιο το Πανεπιστήμιο, να εργαστούν και όλοι οι αναπτυξιακοί φορείς των Ιωαννίνων. Ειδικά μία πολύ στενή και σε κανονική βάση συνεργασία μετα-

ξύ του Πανεπιστήμιου και του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Ιωαννιτών θα είχε πάρα πολλά να προσφέρει στην πόλη.

Ανεργία

Το ζήτημα των μέτρων τα οποία θα μπορούσαν να προσφέρουν λύσεις στο πρόβλημα της ανεργίας όταν κάτι τέτοιο απαιτείται σε τοπικό επίπεδο, είναι πραγματικά πολυσύνθετο. Πριν φτάσει κανείς στο σημείο να επεξεργαστεί συγκεκριμένες προτάσεις, μία ολόκληρη σειρά παραμέτρων πρέπει να εξεταστεί διεξοδικά. Αν μη τι άλλο, πρέπει να αναλυθεί σοβαρά το κατά πόσο είναι δυνατό να λυθεί ή, έστω, να μετριαστεί σε τοπικό επίπεδο μίας ανοιχτής οικονομίας ένα πρόβλημα το οποίο βασανίζει για δεκαετίες ολόκληρη την ανθρωπότητα. Όμως, τι περιθώρια έχει μία πόλη όπως τα Ιωάννινα για να καταπολεμήσει την ανεργία;

Πριν φτάσει κανείς στο σημείο να προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας, πρέπει να εξετάσει τις γενικότερες όψεις του προβλήματος, οι οποίες είναι:

- Η δομή της ανεργίας συνολικά, κατά κλάδο και διαστρωματικά.
- Τα διαρθρωτικά προβλήματα τόσο της εθνικής όσο και της τοπικής οικονομίας (είναι προφανές ότι δεν είναι απαραίτητο να είναι τα ίδια) τα οποία δημιούργησαν και τα οποία ανατροφοδοτούν την ανεργία.
- Οι εξωγενείς παράγοντες οι οποίοι επιτείνουν τις διάφορες όψεις του προβλήματος.

Αναφορικά με τα παραπάνω, τα συμπεράσματα, δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά. Η στρεβλή μεταπολεμική ανάπτυξη ολόκληρης της Ελληνικής οικονομίας, αντικαθρεφτίζεται όπως είναι φυσικό στην οικονομία τόσο της πόλης όσο και του νομού Ιωαννίνων.

Η αποβιομηχάνιση της χώρας, η εγκατάλειψη της στήριξης των παραδοσιακών κλάδων, η συρρίκνωση της γεωργίας και της κτηνοτροφίας και η γενικότερη αδυναμία προσαρμογής στις αλλαγές που συντελέτηκαν στην παγκόσμια και την ευρωπαϊκή οικονομία, ήταν αδύνατο να μη χαράξουν ανεξίτηλα την οικονομία της περιοχής. Τα φαινόμενα της ανεργίας μεταξύ των εργαζομένων σε εργοστάσια και βιοτεχνίες που έκλεισαν, των νέων επιστημόνων, των αγροτών που αναγκάζονται να καταφύγουν στις πόλεις είτε έχοντας εγκαταλείψει τη γη τους είτε για να συμπληρώσουν το εισόδημά τους, των νέων ανθρώπων γενικότερα, κ.λπ., κάνουν αισθητή την

παρουσία τους στα Ιωάννινα και μάλιστα σε βαθμό οξύτερο από ότι στη υπόλοιπη Ελλάδα.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, στα πλαίσια της οποιασδήποτε προσπάθειας για την καταπολέμηση της ανεργίας πρέπει να γίνει η επεξεργασία συγκροτημένων προγραμμάτων τα οποία θα είναι οργανικά συνδεδεμένα μεταξύ τους και τα οποία θα καλύπτουν οπωσδήποτε τους παρακάτω τομείς.

- Την επιστημονική ανάλυση των δομικών και διαρθρωτικών αιτιών που δημιουργούν και τροφοδοτούν τις διάφορες πλευρές της ανεργίας στην περιοχή.
- Την εμπειριστατωμένη και αναλυτική παρουσίαση των εφικτών παρεμβάσεων που θα μπορούσαν να γίνουν όπου αυτό είναι δυνατό ώστε να απαλειφθούν ή, στην χειρότερη περίπτωση, να μετριαστούν οι γενεσιουργοί αιτίες της ανεργίας.
- Την εμπειριστατωμένη και αναλυτική παρουσίαση των δυναμικών εκείνων κλάδων της τοπικής οικονομίας οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν την δύναμη κρούσης κάθε συντονισμένης προσπάθειας εναντίον της ανεργίας.
- Τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι Δημοτικές Επιχειρήσεις, τόσο αυτές που ήδη υπάρχουν όσο και αυτές οι οποίες θα μπορούσαν να δημιουργηθούν - όχι φυσικά για να χρησιμοποιηθούν σαν δεξαμενές απορρόφησης ανέργων.
- Τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι υπόλοιποι αναπτυξιακοί φορείς της περιοχής για την πληρέστερη καταγραφή των ανέργων κατά κατηγορίες (π.χ. Εμπορικό Επιμελητήριο, Κοινωφελές Ίδρυμα Εγνατία, Παράρτημα Ιωαννίνων της Ε.Σ.Υ.Ε., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).
- Τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι υπόλοιποι αναπτυξιακοί φορείς της περιοχής για την προγραμματισμένη απορρόφηση του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού ανέργων (π.χ. Εμπορικό Επιμελητήριο, Συνεταιρισμοί, Ήπειρος Αναπτυξιακή).
- Τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι υπόλοιποι αναπτυξιακοί φορείς της περιοχής για την εκπαίδευση των διαφόρων κατηγοριών των ανέργων σε ειδικότητες που ζητά η τοπική οικονομία (π.χ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τ.Ε.Ι. Ηπείρου).
- Την μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων που προσφέρουν όλα τα σχετικά ελληνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα τόσο στο μέτωπο της ανεργίας αυτό καθαυτό, όσο και σε εκείνο της εκπαίδευσης των ανέργων στους τομείς που ζητά η αγορά.

Συμπεράσματα

Οι βασικοί αναπτυξιακοί άξονες γύρω από τους οποίους πρέπει να επικεντρωθεί η προσπάθεια από μέρους των Δημοτικών Αρχών όσο αφορά την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας είναι η προγραμματισμένη στήριξη των δυναμικών κλάδων, οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις στους παραδοσιακούς κλάδους, η οργάνωση των συλλογικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, η αναβάθμιση των οικονομικών σχέσεων με την υπόλοιπη Ελλάδα, την Νότια Αλβανία και την υπόλοιπη Ευρώπη, η αναβάθμιση του ρόλου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην οικονομική και κοινωνική ζωή της περιοχής και η επιθετική πολιτική κατά της ανεργίας σύμφωνα με τις αρχές που αναλύθηκαν σε αυτό το κεφάλαιο.

Ε. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ (1999)

I. Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Π.Τ.Α.)

Η χρονική διάρκεια της θητείας του παρόντος Δημοτικού Συμβουλίου συμπίπτει με τη χρονική διάρκεια υλοποίησης του **Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Π.Τ.Α.)**. Είναι ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα που αφορά την πραγματοποίηση των υποδομών και την υποστήριξη – οργάνωση της λειτουργίας των Δήμων και πρόκειται από εδώ και πέρα να είναι ο κύριος μοχλός χρηματοδότησης των έργων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το συνολικό ποσό που δικαιούται ο Δήμος, σύμφωνα με τα κριτήρια που ισχύουν, ανέρχεται στα 4.200.000.000 δρχ. περίπου. Ήδη υλοποιείται η Α' φάση του Ε.Π.Τ.Α. (620.000.000 ή 15%) και προετοιμάζονται τα έργα της Β' φάσης (1.446.000.000 δρχ. ή 35%) για το 2000. Βασικό κριτήριο επιλογής των έργων είναι η εξασφάλιση ενός ελαχίστου κοινωνικών και τεχνικών υποδομών, οι οποίες δεν είναι επιλέξιμες από το Γ' Κ.Π.Σ., όπως η βελτίωση οδοστρωμάτων, οι παιδικοί σταθμοί, οι παιδικές χαρές, ο μηχανολογικός εξοπλισμός, το νέο Δημαρχείο, καθώς και πολλά μικρά έργα στις συνοικίες και τα δημοτικά διαμερίσματα. Επίσης, μέσω του Ε.Π.Τ.Α. – Πρόγραμμα «Κλεισθένης» ο Δήμος πρόκειται να επιχορηγηθεί με 35.000.000 δρχ. για τη μηχανοργάνωση των υπηρεσιών του με πολλαπλά οφέλη για την ταχεία και ποιοτική εξυπηρέτηση των δημοτών.

II. Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

Το Κ.Π.Σ. είναι το προϊόν της συμφωνίας στην οποία κατέληξε η Ελληνική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της χώρας, στη βάση του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Π.Α.) που έχει υποβάλει η χώρα. Διακρίνεται στο εθνικό σκέλος, από το οποίο χρηματοδοτούνται τα μεγάλα έργα της χώρας και στο περιφερειακό, που χρηματοδοτεί έργα στις 13 Περιφέρειες.

Ο Δήμος Ιωαννιτών συμμετείχε στις διαδικασίες κατάρτισης του Σ.Π.Α. Ηλείου, καταθέτοντας τις προτάσεις του συνοδευόμενες από τα αντίστοιχα τεχνικά δελτία. Στο Ί.Κ.Π.Σ. είναι επιλέξιμα έργα και δράσεις με ολοκληρωμένο αναπτυξιακό χαρακτήρα και όχι αποσπασματικά έργα υποδομών. Έτσι ο Δήμος πρότεινε ένα πρόγραμμα με άξονα τη βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης, την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος, την αποκατάσταση της πολιτισμικής ταυτότητας, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και την προώθηση πολιτικών που θα καταδεικνύουν την κοινωνική και οικονομική συνοχή της πόλης.

Προτεινόμενες δράσεις:

1. Προστασία – ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (φρούριο Λιθαρίτσια, Κάστρο, Ιστορικό Κέντρο, διατηρητέα κτήρια).
2. Επεμβάσεις προστασίας περιβάλλοντος – βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων (δίκτυα αποχέτευσης Σεισμοπλήκτων – Ζευγαριών, οικολογική διαχείριση στερεών αποβλήτων, οικολογική αποκατάσταση αρδευτικών τάφρων Λαγκάτσας και Λαψίστας).
3. Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών και εφαρμογή τους στο κυκλοφοριακό και στα δίκτυα κοινής ωφελείας.
4. Αναπλάσεις – διαμορφώσεις χώρων – κοινωνικές υποδομές (είσοδοι πόλης, ελεύθεροι χώροι, νηπιακοί σταθμοί).
5. Ολοκλήρωση κυκλοφοριακής υποδομής.
6. Κατασκευή οδού «Κενάν – Μεσσαρέ» - εσωτερικού δακτυλίου Ιωαννίνων.

Ταυτόχρονα με την έγκριση του Σ.Π.Α. Ηλείου από την Ελληνική Κυβέρνηση θα γίνει η διεκδίκηση του ποσού χρηματοδότησης του Δήμου Ιωαννιτών. Η κατανομή του Ί.Κ.Π.Σ. οφείλει να έχει σαφή οριοθέτηση και αναλογία για τα μεγάλα έργα του κέντρου και της Περιφέρειας – κάτι που φαίνεται προς το παρόν να μην ισχύει, ενόψει των Ολυμπιακών αγώνων του 2004. Οι φορείς δεν παίρνουν ακόμα καμία δεσμευτική απάντηση και η χρονική αυτή περίοδος προσφέρεται μόνο για εσωτερική εργασία (μελέτες σκοπιμότητας, τεχνικές μελέτες, άδειες αρχαιολογικών υπηρεσιών κ.τ.λ.). Η ετοιμότητα των έργων καταδεικνύεται από τα τεχνικά δελτία και η ένταξη γίνεται με συγκεκριμένη διαδικασία κατά τη διάρκεια συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος.

III. Ολοκλήρωση του Β' Κ.Π.Σ.

Συνεχίζεται η υλοποίηση έργων της προηγούμενης Δημοτικής Αρχής στα πλαίσια του Π.Ε.Π. και του Ε.Α.Π.Τ.Α. Παραδόθηκαν έγκαιρα οι μελέτες (Ιούνιος 1999) και εγκρίθηκαν απ' την Περιφέρεια Ηπείρου για τα έργα Υποδομής – Ανάπλασης Λασποτόπου (100.000.000) και Ανάπλασης «Σκάλας – ΚΕΠΑΒΙ» (53.600.000). Τα έργα έχουν ήδη δημοπρατηθεί. Επίσης έχει παραληφθεί η Μελέτη προβολής των αργυροχόων και εκπονείται η β' φάση της Μελέτης υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (22.000.000). Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης των κυκλοφοριακών ρυθμίσεων της πόλης, δημοπρατείται το έργο σήμανσης και σηματοδότησης (90.000.000). Γι' αυτά τα έργα έχει δοθεί η έγκριση για συνέχισή τους από την Περιφέρεια Ηπείρου, ενώ δε συνεχίζονται οι μελέτες για τη διαχείριση των απορριμμάτων, αφού στον σχεδιασμό του προγράμματος δεν ακολουθούνται από το αντίστοιχο έργο και είναι μη επιλέξιμες. Στο υπόλοιπο του Β' Κ.Π.Σ. έγινε η πρόταση στην Περιφέρεια Ηπείρου για την ένταξη του έργου Αποκατάστασης των Πηγών Κρύας, προϋπολογισμού 400.000.000 δρχ.

IV. Άλλες Κοινοτικές Πολιτικές και Ειδικά Προγράμματα

I. Περιβάλλον, Χρηματοδοτικό Μέσο LIFE

Έχει κατατεθεί πρόταση (Μάρτιος 1999) για τη λίμνη Παμβώτιδα, η οποία είναι ενταγμένη στις περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στο δίκτυο NATURA 2000. Υπήρχε συνεργασία με την αναπτυξιακή εταιρεία «Ήπειρος» και την οικολογική οργάνωση «Αρκτούρος». Αναμένονται οι εθνικές κατευθύνσεις του προγράμματος για την προς ένταξη πρόταση.

II. Ενέργεια

Στα πλαίσια του προγράμματος ALTENER II σχεδιάζεται η πρόταση (Νοέμβριος 1999) για τη χρηματοδότηση πιλοτικών έργων στον τομέα της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής σε δημοτικά κτήρια.

III. Πολιτισμός

Στα πλαίσια του προγράμματος RAPHAEL σχεδιάστηκε πρόταση για τα μουσεία της πόλης από την ΑΔΕΙ. Την τελευταία στιγμή οι εταίροι από την Κύπρο δεν συμφώνησαν και η πρόταση δεν κατατέθηκε. Από το 2000 και μετά το παραπάνω πρόγραμμα ενσωματώθηκε στο πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000». Έχουν ήδη σταλεί οι προτάσεις στο Υπουργείο Πολιτισμού και στον Πρόεδρο του «Δικτύου φορέων Ο.Τ.Α. κηρυγμένων ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία» και οι οποίες αφορούν την αποκατάσταση της Στέψης του Κάστρου και την ανάδειξη της Φρουριακής αρχιτεκτονικής, τα κτήρια στις οδούς Ανεξαρτησίας, Κουντουριώτου και Γιοσέφ Ελιγιά, τις διαδικασίες υπογειοποίησης των καλωδίων Δ.Ε.Η – Ο.Τ.Ε., για ένα καλύτερο αισθητικό αποτέλεσμα στο Ιστορικό Κέντρο.

IV. Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Έχει υποβληθεί πρόταση στο πρόγραμμα IST με θέμα την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στον τομέα των μεταφορών και τη διαχείριση του κυκλοφοριακού φόρτου της πόλης. Οι Εταίροι στην κατάθεση της πρότασης ήταν φορείς από την Ιταλία και την Αγγλία. Παράλληλα όμως, μέσω του Internet αναζητούνταν συνεργάτες για τη συμμετοχή σε πιλοτικά προγράμματα σχεδιασμού και διαχείρισης χώρων υγειονομικής ταφής απορριμμάτων, μεθοδολογίας αποφυγής ρύπανσης των οικοσυστημάτων και βελτιστοποίησης της διανομής του νερού.

V. INTERREG C/ Δ. Μεσόγειος – Ανατολικό Τόξο

Ο Δήμος Ιωαννιτών εκδήλωσε το ενδιαφέρον του με πρόταση (Σεπτέμβριος 1999) για συμμετοχή στο project “RESTAURO”, το οποίο αφορά στην ανακαίνιση και διάσωση των ιστορικών κέντρων, ώστε να προωθηθεί μια Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία των πόλεων. Συμμετείχαν η Φλωρεντία, το Παλέρμο, η Genova, το Catanzaro από την Ιταλία, οι πόλεις της Γαλλίας Avignon και Marseilles και η πόλη της Ισπανίας Palma di Mallorca.

VI. Εθνικό πρόγραμμα οδικής ασφάλειας

Εγκρίθηκε η πρόταση του Δήμου Ιωαννιτών για τη χρηματοδότηση με 25.000.000 δρχ. από το Υπουργείο Μεταφορών της κατασκευής του Πάρκου Κυκλοφοριακής αγωγής.

VII. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.)

Εγκρίθηκε η πρόταση για την επέκταση λειτουργίας του Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με αυξημένο ωράριο και συμμετοχή παιδιών από ομάδες κοινωνικού αποκλεισμού (τσιγγανόπαιδα, παιδιά οικονομικών μεταναστών). Το Κέντρο θα έχει επίσης και πρόγραμμα θεατρικού παιχνιδιού σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα. Φορέας υλοποίησης είναι το Πνευματικό Κέντρο και ο προϋπολογισμός ανέρχεται στα 48.039.660 δρχ. Επίσης εγκρίθηκαν οι προτάσεις για τη δημιουργία Μονάδων Κοινωνικής Μέριμνας στο πρώτο και στο δεύτερο ΚΑΠΗ, συνολικού προϋπολογισμού 68.000.000 δρχ., με φορέα υλοποίησης την ΑΔΕΙ. Αυτές οι προτάσεις διευκολύνουν τις εργαζόμενες με την απασχόληση των παιδιών τους ή τη φύλαξη γέρων, ανήμπορων και οικονομικά ασθενέστερων σε διάφορες γειτονιές.

VII. HABITAT AGENDA II

Έχει σταλεί ο πλήρης φάκελος της πρότασης στο ΥΠΕΧΩΔΕ με την πρόταση χρηματοδότησης του Δήμου Ιωαννιτών για τη βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών και κατοικίας και περιλαμβάνει:

1. Την εκπόνηση ψηφιακού χαρτογραφικού υπόβαθρου με εφαρμογή των G.I.S.
2. Τη σύνταξη προκαταρκτικής μελέτης αξιοποίησης του «Ακραιού».
3. Την αποκατάσταση των κτηρίων των παλαιών Δημοτικών Σφαγείων.
4. Τον εξωραϊσμό της Δημοτικής Αγοράς Ανεξαρτησίας.
5. Την ανάπτυξη αθλητικού πυρήνα στα Σεισμόπληκτα.
6. Τη διαμόρφωση χώρων άθλησης και την αναβάθμιση της δασικής έκτασης του Πάρκου Πυρσινέλλα.

VIII.Κανονισμός (ΕΟΚ) 2158/92

Έχει υποβληθεί (Σεπτέμβριος 1999) πλήρης φάκελος με τεχνοοικονομικά στοιχεία για την χρηματοδότηση του σχεδίου αντιπυρικής προστασίας του Πάρκου Πυρσινέλλα.

ΣΤ.ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟ Κ.Π.Σ.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η σημαντική αύξηση του πληθυσμού της πόλης κατά την τελευταία 15ετία (μόνο στην δεκαετία 81-91 η αύξηση ήταν 27,4%) χωρίς την ταυτόχρονη ολοκλήρωση των πράξεων εφαρμογής, είχε ως αποτέλεσμα τη μεγάλη ανοικοδόμηση του κεντρικού κυρίως τμήματος της πόλης -περιοχή παλαιού σχεδίου- η οποία σε συνδυασμό με:

- ⇒ τη σημαντική υψηλή πυκνότητα δόμησης του κεντρικού τομέα της πόλης
- ⇒ το μεγάλο αριθμό αυτοκινήτων (233 αυτοκίνητα ανά 1000 κατοίκους, έναντι 212/1000 στην Αθήνα),
- ⇒ τη μη διάνοιξη ακόμη κεντρικών αρτηριών τόσο στο κεντρικό τμήμα της πόλης όσο και στην περιφέρεια (περιφερειακοί δακτύλιοι),
- ⇒ την ύπαρξη στο κέντρο της πόλης σημαντικών δραστηριοτήτων που προσελκύουν κίνηση τροχοφόρων,
- ⇒ την υποχρεωτική διέλευση της υπερτοπικής κυκλοφορίας μέσα από την πόλη.

είχε ως συνέπεια:

- ⇒ την έλλειψη σηματοδότησης βασικών αρτηριών της πόλης,
- ⇒ τη μόλυνση του υπεδάφους και της λίμνης Παμβώτιδας από αστικές λειτουργίες,
- ⇒ τη μείωση των κοινόχρηστων χώρων ανά κάτοικο [1,42 m²/ανά κάτοικο, έναντι 4,0m² των θεωρητικών προτύπων του ΥΧΟΠ],
- ⇒ τη μείωση των ελεύθερων χώρων,
- ⇒ την έλλειψη χώρων στάθμευσης,
- ⇒ την αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου,
- ⇒ την αύξηση του θορύβου.

Σε αρκετές περιοχές η αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου σε σχέση με το 1981 ξεπερνά στο κέντρο της πόλης το 75% ενώ σε ακραίες περιπτώσεις το 300%. Ακόμη στις παραπάνω περιοχές έχουμε και υπέρβαση της επιτρεπόμενης στάθμης θορύβου.

Αποτέλεσμα αυτών είναι:

- Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής των κατοίκων ιδιαίτερα στο κέντρο, αλλά και σε ορισμένες περιφερειακές συνοικίες (προτείνονται οι δράσεις 2^η, 3^η, 6^η, 7^η, 8^η)
- Η κακή κυκλοφοριακή οργάνωση και η δυσλειτουργία του κέντρου και των συνοικιών της πόλης. (προτείνονται οι δράσεις 4^η, 6^η, 9^η, 10^η)
- Η ανάμιξη υπερτοπικής και τοπικής κυκλοφορίας(προτείνονται οι δράσεις 4^η, 9^η, 10^η)
- Η υποβάθμιση και μερική καταστροφή σημαντικών αρχιτεκτονικών και ιστορικών τμημάτων και μνημείων της πόλης (προτείνονται οι δράσεις 1^η, 2^η)
- Η υποβάθμιση και αλλοίωση του παραλίμιου αστικού και μη φυσικού περιβάλλοντος.

Παρ' ότι η ιστορία της πόλης είναι στενά συνυφασμένη με την λίμνη Παμβώτιδα μεγάλα τμήματα της παραλίμνιας ζώνης είναι αδιαμόρφωτα ή παρουσιάζουν σημαντικές ελλείψεις σε κοινωνικό και τεχνικό εξοπλισμό, με προφανείς δυσμενείς επιπτώσεις στο παραλίμιο οικοσύστημα. (περιοχές από κυρά Φροσύνη μέχρι ΚΕΠΑΒΙ, από Βογιάνου μέχρι εγκαταστάσεις ΔΕΛΙ, περιοχή Μάτσικα,).

Επίσης, ακραίες συνοικίες της πόλης παρουσιάζουν σημαντικότερες ελλείψεις σε κοινωνικό εξοπλισμό, σε χώρους αναψυχής και πρασίνου, καθώς και ανυπαρξία οδικών αρτηριών (περιοχές Βοτανικού, Λασπότοπου, Οικισμός Παμβώτιδας, Καλλιθέα).

Τα βασικά τμήματα της πόλης αποτελούν:

- Ο κύριος πυρήνας της που αποτελείται από το Κάστρο και το ιστορικό κέντρο - έχει θεσμοθετηθεί από το έτος 1989.

Στον τομέα αυτόν επιβάλλονται ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης για την προστασία της φυσιογνωμίας της πόλης και διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της.

- Το παλαιό σχέδιο πόλης με τις περιοχές Μητρόπολης, Αγίου Νικολάου, Καλούτσιανης, Πλάτανου, Καραβατιάς, Λούτσας, Ζευγαριών, Αμπελοκήπων και οι νέες συνοικίες Σεισμοπλήκτων, Κιάφας, Βελισσαρίου, Βρυσούλας, Βοτανικού, Λασπότοπου, Αγίας τριάδας, Καλλιθέας, Δροσιάς, Πεντέλης, Οικισμός Ανθούπολης.

Μεταξύ των διαφόρων περιοχών της πόλης τα προβλήματα είναι διαφορετικά.

Στον κεντρικό τομέα της πόλης είναι εμφανής η υψηλή πυκνότητα δόμησης και η υπερεκμετάλλευση των ακινήτων, η έλλειψη χώρων στάθμευσης, οι στενοί δρόμοι που ασφυκτιούν από το μεγάλο κυκλοφοριακό φόρτο, η έλλειψη φωτεινών σηματοδοτήσεων ακόμη και σε βασικές κεντρικές αρτηρίες, η υπέρβαση της επιτρεπόμενης στάθμης θορύβου, η στενότητα ελεύθερων χώρων.

Αντίθετα στις νέες συνοικίες τα προβλήματα οφείλονται κύρια στη μη ολοκλήρωση των πράξεων εφαρμογής και εντοπίζονται στην έλλειψη ακόμη και στοιχειωδών έργων υποδομής, (αδιάνοιχτοι ή αδιαμόρφωτοι δρόμοι, ανυπαρξία έργων αποχέτευσης, κ.λπ.), καθώς και την έλλειψη κοινόχρηστων χώρων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα πολύπλευρα προβλήματα που αναλύθηκαν προηγούμενα, σηματοδοτούν την εντεινόμενη κρίση και των μεσαίου μεγέθους αστικών κέντρων στα οποία εντάσσονται και τα Ιωάννινα. Μία κρίση την οποία βιώνουν καθημερινά οι πολίτες.

Αιχμές του συνολικού προβλήματος είναι:

- Συνεχής και άναρχη εξάπλωση του αστικού ιστού στον περιαστικό χώρο και συρρίκνωση ή υποβάθμιση των φυσικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών, σε συνδυασμό με την υπονόμηση των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, όπως είναι η Λίμνη Παμβώτιδα.
- Υποβάθμιση του Κέντρου και του Ιστορικού Κέντρου.
- Υποβάθμιση της αρχιτεκτονικής και πολιτισμικής φυσιογνωμίας και απώλεια της αισθητικής.
- Κατάρρευση του κοινωνικού ιστού και έλλειψη δεσμών κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Αλματώδης αύξηση της αυτοκίνησης και ιδιαίτερα της ιδιωτικής (τα Γιάννενα έχουν την πρώτη θέση στη χώρα μας).
- Ρύπανση που επηρεάζει και τις περιαστικές περιοχές.

Οι νέες προσεγγίσεις της Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι η μόνη απάντηση για την προστασία και αναβάθμιση του αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος για:

Μία πόλη με πολιτισμική και περιβαλλοντική ταυτότητα.

Μία πόλη ανθρώπινη με κοινωνική και οικονομική συνοχή.

Αυτή τη στρατηγική υπηρετούν οι επιχειρησιακοί στόχοι που θέτουμε, καθώς και οι ενέργειες στο προτεινόμενο πρόγραμμα.

Οι επιχειρησιακοί στόχοι για την προώθηση της στρατηγικής Βιώσιμης ανάπτυξης είναι:

1. Παρέμβαση για ανάπλαση, αναβάθμιση και βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του αστικού και περιαστικού χώρου με ιδιαίτερη προτεραιότητα στην «καρδιά» της πόλης, το Κέντρο και το Ιστορικό της Κέντρο.

2. Παρέμβαση για την προστασία και αποκατάσταση του ευαίσθητου και πολύτιμου οικοσυστήματος της Λίμνης Παμβώτιδας.
3. Αποκατάσταση της πολιτισμικής και περιβαλλοντικής ταυτότητας με ενίσχυση των αισθητικών και οικολογικών χαρακτηριστικών.
4. Ορθολογική και ολοκληρωμένη διαχείριση των πηγών ρύπων με έμφαση στην Οικολογική Διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων.
5. Ανάπτυξη πολιτικών και προώθηση μέτρων για μια βιώσιμη κινητικότητα στην πόλη με στόχο την παροχή περισσότερου και ασφαλέστερου ζωτικού χώρου στους πεζούς και ιδιαίτερα στον πληθυσμό που έχει ειδικές ανάγκες.
6. Προώθηση πολιτικών που θα αναδεικνύουν και θα προωθούν την κοινωνική και οικονομική συνοχή της πόλης.

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ-ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟ Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ**

	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ – ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (σε εκατομμύρια δρχ.)
1	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ – ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	
1.1	Αποκατάσταση και ανάδειξη ιστορικού μνημείου «Φρούριο Λιθαρίτσα» στο Ιστορικό Κέντρο Ιωαννίνων	250
1.2	Ανάδειξη αρχιτεκτονικών και λοιπών στοιχείων του Ι- στορικού Κέντρου Ιωαννίνων	500
1.3	Λιζθητική ανάδειξη και νέες χρήσεις κελυφών ιστορικών διατηρητέων κτηρίων Ιωαννίνων	500
2	ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ- ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ	
2.1	Δίκτυο αποχέτευσης συνοικίας «Σεισμοπλήκτων» Δήμου Ιωαννιτών	350
2.2	Δίκτυο αποχέτευσης συνοικίας «Ζευγαριών» Δήμου Ιω- αννιτών	350
2.3	Οικολογική διαχείριση στερεών αποβλήτων πόλης και λεκανοπεδίου Ιωαννίνων	600
2.4	Οικολογική αποκατάσταση αρδευτικής τάφρου Λαγκά- τσας Ιωαννίνων	300
2.5	Ανάπλαση παραλίμνιας ζώνης Ιωαννίνων	300
3	G.I.S. (H/W, S/W, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ)	
3.1	Δημιουργία ψηφιακού χαρτογραφικού υποβάθρου με χρήση των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών με εφαρμογές στη διαχείριση του οδικού δικτύου, την απο- κομιδή απορριμμάτων, τη λειτουργία δικτύων κοινής ω-	200

	φελείας κ.α.	
4	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ –ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΧΩΡΩΝ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	
4.1	Αναπλάσεις οδών, πλατειών και κοινόχρηστων χώρων Ιωαννίνων	1.000
4.2	Ανάπλαση βόρειας και νότιας εισόδου πόλης και αισθη- τικές παρεμβάσεις σε συνοικίες και Δημοτικά Διαμερί- σματα	600
4.3	Ενοποίηση ελεύθερων χώρων Κέντρου πόλης Ιωαννίνων	1.000
4.4	Δημιουργία Νηπιακού Σταθμού στη συνοικία «Αμπελό- κηποι» Ιωαννίνων	200
5	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.000
6	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (ΟΔΟΣ «ΚΕΝΑΝ ΜΕΣΣΑΡΕ)	1.500
	ΣΥΝΟΛΟ	8.650

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ — ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

- ❖ ΚΕΠΕ, Περιφερειακή Πολιτική, Αθήνα 1991.
- ❖ ΚΕΠΕ, Διαπεριφερειακή Ανάλυση και Πολιτική και Βασικά Στοιχεία κατά Περιφέρεια και Νομό, Αθήνα 1995.
- ❖ Μελέτη Αναζήτησης Επενδυτικών Ευκαιριών στην Περιφέρεια Ηπείρου, Α' Φάση: Ανάλυση Φυσιογνωμίας της Περιφέρειας και Επισήμανση Επενδυτικών Ιδεών, ΕΤΒΑ, Δ/ση Μελετών, 1991, Ανάδοχος Μελέτης: ΟΜΕΠ 90.89
- ❖ ΠΕΠ ΗΠΕΙΡΟΥ 1994-1999, Ετήσια Εκθεση Σύμβουλου Διαχείρισης, Απρίλιος 1996.
- ❖ Ιωάννινα, Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, επεξηγηματικά τεύχη.
- ❖ Νομός Ιωαννίνων, Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης, ΥΧΟΠ, 1984.
- ❖ Οι Περιφέρειες της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, 1995
- ❖ ΦΕΚ 58/Δ/9.2.1987
- ❖ Έγκριση ΓΠΣ της πόλης των Ιωαννίνων.
- ❖ ΦΕΚ 658/Δ/13.9.1988
- ❖ Τροποποίηση της υπ' αριθ. 71877/3169/29.10.1986 απόφ. "Έγκριση ΓΠΣ της πόλης των Ιωαννίνων".
- ❖ ΦΕΚ 378/Δ/5.6.1995
- ❖ ΦΕΚ 605/Δ/2.10.1989
- ❖ Χαρακτηρισμός ως παραδοσιακού τμήματος της πόλης των Ιωαννίνων και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτού.
- ❖ ΦΕΚ 297/Δ/17.5.1989

- ❖ Καθορισμός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου.
- ❖ ΦΕΚ 389/Δ/21.4.1993
- ❖ Τροποποίηση εγκεκριμένου ΓΠΣ και ΖΟΕ στην περιοχή του Δήμου Ιωαννιτών.
- ❖ Μαθητικός πληθυσμός, διδακτικό προσωπικό, αίθουσες διδασκαλίας στα σχολεία του Δήμου Ιωαννιτών, 1999. Δ/ση Α' και Β' βάρδιας Εκπαίδευσης.
- ❖ Έγκριση Προγράμματος Έργων Δήμου Έτους 1999.
- ❖ Μελέτη Κυκλοφοριακής Οργάνωσης και Στάθμευσης Πόλης Ιωαννίνων, Α' Φάση: Ανάλυση, Δήμος Ιωαννιτών, Ανάδοχοι Μελέτης: Ι. Δοκουμετζίδης, Δ. Αναγνωστόπουλος.
- ❖ Μελέτη Κυκλοφοριακής Οργάνωσης και Στάθμευσης Πόλης Ιωαννίνων, Β' Φάση: Προτάσεις, Δήμος Ιωαννιτών, Ανάδοχοι Μελέτης: Ι. Δοκουμετζίδης, Δ. Αναγνωστόπουλος.
- ❖ Μελέτη Κυκλοφοριακού Θορύβου της πόλης των Ιωαννίνων, Γραφείο Δοξιάδη, 1995,
- ❖ Οικονομοτεχνική Προμελέτη Σκοπιμότητας για την Ίδρυση και Λειτουργία Κέντρου Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης με τη μορφή Αμοιγούς Επιχείρησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Απρίλιος 1995.
- ❖ Πίνακας Κατανομής Μισθοδοσίας, Δ.Ε.Τ.Α.Ι., Ενημερωτικό Φυλλάδιο.
- ❖ Αξιοποίηση Κινητής και Ακίνητης Περιουσίας Δήμου και Κληροδοτημάτων, Δελτίο Τ.Ε.Ε. , 7 Ιανουαρίου 1997.
- ❖ Ολοκληρωμένο Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Πόλης και Λεκανοπεδίου Ιωαννίνων, Δήμος Ιωαννιτών, 1998.
- ❖ Διαχειριστική Μελέτη Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων, τόμοι Α' και Β', Δ.Ε.Λ.Ι., 1995.
- ❖ Κατάσταση ακινήτων του Δήμου, Δήμος Ιωαννιτών — Επιτροπή σύνταξης κτηματολογίου.
- ❖ Κατάσταση κληροδοτημάτων.
- ❖ Δ.Ε.Υ.Α.Ι. Ισολογισμός 31.12.99, Λογαριασμός Αποτελεσμάτων Χρήσης, Πίνακας Διάθεσης Κερδών, Προϋπολογισμός Εσόδων-Εξόδων 1999, Τιμολογιακή Πολιτική.

- ❖ Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών 8 χρόνια, ενημερωτικό φυλλάδιο.
- ❖ Δ.Ε.Λ.Ι., Ενημερωτικό φυλλάδιο.
- ❖ ΔΗ.ΠΕ.ΘΙ., Ενημερωτικό φυλλάδιο.
- ❖ Μελέτη Σκοπιμότητας για την ίδρυση Αναπτυξιακής Δημοτικής Επιχείρησης Ιωαννίνων - Α.Δ.Ε.Ι.
- ❖ Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δήμου Ιωαννιτών, 1994 – 1999.
- ❖ Ε.Ε.Τ.Α.Α (1995) <<Κοινωνική πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση >>Μελέτη Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.- Ε.Ε.Τ.Α.Α.(Αθήνα)
- ❖ Βενετάκη Κ.,(Κ.Ε.Σ.Υ.) << Σκοπιμότητα ίδρυσης και λειτουργίας κεντρικής κοινωνικής υπηρεσίας στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης >>
- ❖ Μαλουτάς θ. (1988) ,<< Προβλήματα ανάπτυξης του Κράτους Πρόνοιας στην Ελλάδα.Χωρικές και τομεακές προσεγγίσεις>>,Εξάντας, Αθήνα
- ❖ Οικονομικός Ταχυδρόμος,17 Φεβρουαρίου 2000, Εκτακτο τεύχος
- ❖ Σκαγιάννης Π., (1994) <<Πολιτική προγραμματισμού των υποδομών >>,Σταμούλης, Αθήνα Πειραιάς.
- ❖ Αραβαντινός Α., (1986) <<Πολεοδομικός Σχεδιασμός>> Ε.Μ.Π. ,Αθήνα.
- ❖ Καργάδος Π. (1993) << Δίκτυα και υπηρεσίες Τηλεπληροφόρησης στην Ελλάδα >>,Διεθνές Συνέδριο Πανεπιστημίου Αιγαίου και περιφέρειας Β. Αιγαίου, με θέμα: Άρση της Απομόνωσης: μεταφοράς και επικοινωνίας,και ο ρόλος τους στην περιφερειακή ανάπτυξη.Λέσβος 29 Απριλίου – 1 Μαΐου.
- ❖ Λουκάκης Π (1993) << Τάσεις μεταβολών στη χωροταξική Διάρθρωση της Ελλάδας >> , Διεθνές Συνέδριο: Η Ελλάδα στην Ευρώπη: Χωροταξία και περιφερειακή πολιτική προς το 2000. Αθήνα: Τ.Ε.Ε. Δεκέμβριος

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Σχέδιο 1

